

Николай Носов

ВИТЯ МАЛЕЕВ В ШКОЛЕ И ДОМА

Vichia Maleev ở nhà và ở trường

()

Thông tin ebook:

Tên sách: Vichia Maleev ở nhà và ở trường

Tác giả: Nocolai Nosov

Chia sẻ ebook : <http://downloadsachmienphi.com/>

Tham gia cộng đồng chia sẻ sách : Fanpage :
<https://www.facebook.com/downloadsachfree>

Cộng đồng Google : <http://bit.ly/downloadsach>

()

()

(---)

Chương một
Chương hai
Chương ba
Chương bốn
Chương năm
Chương sáu
Chương bảy
Chương tám
Chương chín
Chương mười
Chương mười một
Chương mười hai
Chương mười ba
Chương mười bốn
Chương mười lăm
Chương mười sáu
Chương mười bảy
Chương mười tám
Chương mười chín
Chương hai mươi
Chương hai mươi một

Chương một

Các bạn nghĩ mà xem, thì giờ trôi mới nhanh làm sao chứ! Ngoảnh đi ngoảnh lại kỳ nghỉ hè đã kết thúc mất rồi, và lại đã đến ngày học sinh phải đi học. Suốt cả mùa hè tôi chỉ làm mỗi một việc là chạy rong khắp các phố, rồi đá bóng, quên bém mất việc đọc sách. Không, tức là thỉnh thoảng tôi cũng có đọc sách, nhưng là truyện cổ tích hay là truyện ngắn gì đó thôi, chứ không phải là sách giáo khoa, còn việc học tiếng Nga hay số học á - chẳng bao giờ. Tôi vốn học khá môn tiếng Nga, nhưng lại không thích số học lắm. Việc nặng nhọc nhất đối với tôi là giải bài tập toán. Cô Olga Nicolaevna thậm chí đã muốn cho riêng tôi bài tập số học, nhưng lại động lòng thương, và cho tôi lên lớn bốn mà không cần phải làm thêm bài tập hè.

– Cô không muốn làm hỏng kỳ nghỉ hè của em, – cô nói. – Cô cho em lên lớp, nhưng với điều kiện em phải hứa sẽ tự học môn số học trong hè.

Lẽ dĩ nhiên là tôi đã hứa ngay lập tức, thế nhưng ngay khi những giờ học cuối cùng vừa mới chấm dứt thì toàn bộ môn số học đã bay khỏi đầu tôi, và tôi, có lẽ đã chẳng bao giờ nhớ đến nó nếu như ngày khai giảng không đến. Tôi thấy cũng xấu hổ vì đã không giữ lời hứa, nhưng đã muộn, giờ thì chẳng làm được gì nữa rồi.

Thế đấy, có nghĩa là những ngày hè đã bay vèo qua mất rồi! Vào một buổi sáng đẹp trời – tức là ngày 1 tháng 9 ấy – tôi dậy sớm, xếp sách vở của mình vào cặp sách và đến trường. Vào ngày đó, như người ta thường nói, trên phố nhộn nhịp vô cùng. Tất cả các cô bé cậu bé, cả lớn cả nhỏ, tất cả đều thức dậy sớm để đi học, như là theo cùng một mệnh lệnh vậy. Học sinh đi học một mình, hoặc đi hai người, hoặc thậm chí đi cả nhóm nhiều người. Người thì đi chậm rãi, như tôi chẳng hạn, người thì cầm đầu chạy, như là đi cứu hoả vậy. Các em bé mang theo hoa để trang trí lớp học. Lũ con gái kêu rít lên. Bọn con trai cũng có những đứa rít lên, và cười. Mọi người đều vui vẻ, tôi cũng thấy rất vui. Tôi vui, vì lại được gặp lại cả đội nhi đồng của mình, tất cả các bạn đội viên trong lớp và anh Volodia, đã phụ trách chúng tôi từ năm ngoái. Tôi có cảm giác của một người vừa đi ngao du xa lắm, giờ đây trở về nhà và sắp được trông thấy những bến bờ thân quen cùng với tất cả những gương mặt thân thương của bạn bè và người quen.

Thế nhưng dù sao thì tôi cũng không được vui lắm, bởi tôi biết rằng trong số bạn học ở trường tôi sẽ không còn được gặp Fedia Rybkin, cậu bạn thân nhất, suốt năm học trước ngồi cùng bàn với tôi. Cậu đã chuyển đi thành phố khác cùng với bố mẹ mình, và giờ đây chẳng ai biết trong đời chúng tôi có còn được gặp nhau nữa hay không.

Và tôi cũng hơi buồn, bởi tôi không biết nói gì với cô Olga Nicolaevna, nếu cô hỏi tôi mùa hè có tự học số học không. Chao ơi, cái môn số học khủng bố ấy! Chỉ vì nó mà tâm trạng

vui vẻ của tôi đã mất rồi.

Mặt trời rực rỡ vẫn chiếu sáng theo kiểu mùa hè, nhưng gió mát mùa thu đã bắt đầu thổi rơi những cái lá vàng đầu tiên. Chúng xoay tròn trong không khí và rơi xuống đất. Gió thổi chúng dọc theo vỉa hè, và gây cảm tưởng rằng hình như chúng cũng đang vôi đi đâu đó.

Từ xa tôi đã nhận thấy trên cổng trường một tấm biểu ngữ màu đỏ rất to. Nó được kết những chùm hoa khắp bốn xung quanh, và trên nền đỏ là một hàng chữ trắng nổi bật «Chào mừng các em học sinh!» Tôi vẫn nhớ, tấm biểu ngữ như thế này đã được treo trên cổng trường vào ngày này năm ngoái, vào ngày này năm trước nữa, và cả vào cái ngày mà tôi còn bé xíu, lần đầu tiên cắp sách đến trường. Và tôi nhớ lại tất cả các năm học trước. Nhớ ngày chúng tôi học lớp một, và tất cả cùng có chung một ước mơ lớn nhanh để được vào đội thiếu niên.

Tôi nhớ lại tất cả những điều đó, và cảm thấy trong lồng ngực mình trào lên một niềm vui khó gọi tên, như kiểu vừa xảy ra một cái gì đó rất-rất hạnh phúc! Đôi chân tôi dường như tự bước nhanh hơn, và tôi thật khó kiềm chế để khỏi cất bước chạy. Nhưng tôi cảm thấy chạy là không hợp với mình, vì tôi có phải là em bé lớp 1 nữa đâu, chẳng gì thì tôi cũng là học sinh lớp 4 rồi cơ mà!

Sân trường đã đông kín học sinh. Học sinh tụ tập thành từng nhóm. Mỗi lớp một nhóm riêng. Tôi tìm thấy lớp mình rất nhanh. Bọn bạn trông thấy tôi từ xa, hò hét chạy bổ đến đón, và nào là vỗ vai, nào là vỗ lưng. Tôi chẳng thể ngờ là chúng nó lại mừng vui khi tôi đến như vậy.

– Này, thằng Fedia Rybkin đâu nhỉ? – Grisa Vasiliev hỏi.

– Phải đấy, Fedia đâu? – cả bọn kêu lên. – Hai cậu lúc nào cũng đi cùng nhau mà. Cậu để nó lạc đi đâu rồi?

– Không có Fedia đâu, – tôi trả lời. – Nó không học lớp mình nữa đâu.

– Tại sao?

– Nó chuyển đi thành phố khác với bố mẹ rồi.

– Thế là thế nào?

– Rất đơn giản.

– Cậu không nói dối đấy chứ? – Alik Sorokin hỏi.

– Lại thế nữa! Tớ mà thêm nói dối!

Cả bọn nhìn tôi, và cùng mỉm cười nghi ngờ.

– Ôi này, cả Vania Pakhomov cũng không thấy đâu cả, – Lionia Astaphiev nói.

– Cả Seriogia Bukatin nữa! – Cả bọn kêu.

– Có khi là chúng nó cũng đã chuyển nhà rồi, mà bọn mình thì không biết, – Tolia Diogiorin nói.

Thế nhưng ngay lúc đó cái cổng trường lại mở ra, và chúng tôi trông thấy cậu Vania Pakhomov.

– Hoan hô! – Chúng tôi cùng gào.

Tất cả chạy bổ nhào nhào ra đón Vania và ôm chầm lấy nó.

– Bỏ ra đã nào! – Vania giẫy khỏi tay chúng tôi. – Các cậu chưa bao giờ trông thấy người chắt?

Thế nhưng ai cũng muốn vỗ vai hay vỗ lưng nó một cái đã. Tôi cũng định vỗ vào lưng nó, nhưng hột tay, vỗ ngay vào gáy cu cậu.

– A, lại đánh người ta hay sao thế này! – Vania phát cáu và gắng hết sức để vùng ra khỏi vòng vây.

Nhưng chúng tôi càng vây nó chặt hơn.

Tôi chẳng biết sự thể sẽ ra sao, nếu như đúng lúc đó Seriogia Bukatin không đến. Tất cả quên ngay Vania, bỏ mặc nó để nhảy bổ vào Bukatin.

– Hình như bây giờ lớp mình đủ rồi đấy, – Giênia Komarov nói.

– Đủ, nếu như không tính Fedia Rybkin, – Igor Grachev trả lời.

– Sao lại tính nó nữa, nó đã chuyển nhà rồi mà?

– Nhưng có thể không phải thế. Để hỏi cô Olga Nikolaevna đã.

– Muốn tin thì tin, không tin thì thôi. Tớ cần gì phải nói dối các cậu chứ! – tôi nói.

Cả bọn xoay ra ngắm nghía nhau và hỏi nhau đã nghỉ hè như thế nào. Có đứa đã đi trại hè thiếu nhi, có đứa ra nhà nghỉ ngoại ô với bố mẹ. Sau một mùa hè tất cả đều cao lên

trông thấy và râm nắng, nhưng đen nhất là cậu Gleb Skameikin. Mặt nó đen như là bị hong trên đám khói vậy, chỉ còn mỗi đôi lông mày là trắng lấp loá.

– Cậu phơi nắng ở đâu mà khiếp thế? – Tolia Diogiodkin hỏi. – Chẳng lẽ suốt mùa hè cậu ở trại hè thiếu nhi à?

– Không. Đầu tiên thì tớ ở trại hè, nhưng sau đó thì đi Crym.

– Sao cậu được đi Crym thế?

– Rất đơn giản. Bố tớ được nhà máy cho vé nghỉ, nên mang theo cả hai mẹ con tớ.

– Tức là cậu đã đến Crym cơ đấy?

– Ừ, tớ đã đến đấy.

– Thế cậu đã thấy biển chứ?

– Thấy cả biển nữa. Thấy mọi thứ.

Cả bọn xúm lại quanh Gleb và xem xét nó mọi phía như xem một vật thể lạ.

– Thế thì cậu kể cho chúng tớ nghe về biển đi chứ. Sao lại cứ im lặng thế? – Serigoria Bukatin nói.

– Biển rộng lắm, – Gleb Skameikin nói. – To lớn mức là đứng trên bờ bên này không trông thấy bờ kia. Đàng này thì có bờ, còn đàng kia không có bờ nào cả. Nhiều nước vô kể, các cậu ạ. Nói gọn là chỉ toàn là nước thôi. Mặt trời thì nóng đến nỗi tớ bị tuột hết cả da.

– Phét!

– Tớ thề đấy! Đầu tiên tớ còn phát hoảng, nhưng sao hoá ra là dưới lớp da ấy tớ còn một lớp da khác nữa. Các cậu xem, giờ trên người tớ là lớp da thứ hai ấy đấy.

– Thôi đừng nói chuyện da, cậu kể chuyện về biển đi!

– Ừ tớ kể đây... Biển á – rộng vô kể! Nước thì hàng ổng! Nói gọn là cả một biển nước.

Không rõ cậu Gleb còn kể được những gì về biển nữa, nhưng đúng lúc đó anh Volodia đến chỗ chúng tôi. Tất cả cùng gào thét mới ghê chứ! Tất cả vây quanh anh, ai cũng muốn kể cho anh nghe chuyện gì đó của mình. Tất cả cùng hỏi, liệu năm nay anh có còn làm phụ trách đội của chúng tôi không, hay là một người khác sẽ làm.

– Nào, các em nói gì thế! Chẳng lẽ anh lại có thể nhường các em cho người khác hay sao? Tất nhiên là chúng ta lại sẽ làm việc cùng nhau, như hồi năm ngoái. À nhưng nếu mà các em chán anh rồi thì lại lại là chuyện khác! Anh Volodia cười to.

– Anh á? Làm chúng em chán á?.. – tất cả chúng tôi cùng kêu to. – Không, không bao giờ chúng em chán anh đâu. Làm việc với anh thật là vui!

Anh Volodia kể cho chúng tôi nghe mùa hè anh đã cùng với các đoàn viên thanh niên khác đi thám hiểm trên sông bằng thuyền cao su. Rồi sau khi hứa sẽ còn kể cho chúng tôi nghe nhiều chuyện đáng ngạc nhiên khác, anh về lớp lớn của mình. Anh cũng phải được gặp và nói chuyện với các bạn của mình nữa chứ. Chúng tôi rất tiếc khi anh đi, nhưng cô Olga Nikolaevna đã đến. Chúng tôi rất vui mừng khi nhìn thấy cô.

– Chúng em chào cô ạ, cô Olga Nikolaevna! – Chúng tôi đồng thanh hét.

– Chào các em, chào các em! – Cô Olga Nikolaevna mỉm cười. – Sao nào, mùa hè vui chơi đã rồi chứ?

– Đã rồi ạ, thưa cô Olga Nikolaevna!

– Các em nghỉ ngơi tốt chứ?

– Thưa cô tốt lắm ạ.

– Chưa chán nghỉ chứ?

– Chán lắm rồi ạ, thưa cô Olga Nikolaevna! Chúng em muốn học rồi ạ!

– Thế thì tốt lắm!

– Em í, thưa cô Olga Nikolaevna, nghỉ nhiều đến mức mệt quá rồi! Nghỉ thêm tí nữa có khi em kiệt sức mất, – Alik Sorokin nói.

– Em, Alik ạ, cô thấy em có thay đổi gì đâu. Em vẫn hay đùa như năm ngoái.

– Như năm ngoái thôi ạ, thưa cô Olga Nikolaevna, chỉ có lớn thêm một chút.

– À, chuyện lớn thì em lớn lên khá nhiều đấy,... – Cô Olga cười cười.

– Nhưng mà trí thông minh thì vẫn thế, – cậu Iura Kasatkin để theo. Cả lớn cười ầm lên.

– Thưa cô Olga Nikolaevna, Fedia Rybkin không học lớp mình nữa đâu ạ, – Dima Balakirev nói.

- Cô biết rồi. Bạn ấy đã cùng với bố mẹ chuyển nhà về Matxcơva.
- Thưa cô Olga Nikolaevna, còn Gleb Skameikin thì đã đến Crym và đã nhìn thấy biển ạ
- Hay lắm, khi nào làm văn, Gleb sẽ kể về biển.
- Thưa cô Olga Nikolaevna, bạn ấy bị bong da.
- Ai cơ?
- Gleb ạ.
- A, được rồi, được rồi. Chúng ta sẽ nói về chuyện đó sau, bây giờ thì xếp hàng, vào lớp!

***

Chúng tôi xếp hàng. Tất cả các lớp khác cũng xếp hàng. Thầy hiệu trưởng Igor Alexandrovich xuất hiện trên bậc thềm. Thầy chúc mừng tất cả chúng tôi khi năm học mới bắt đầu và chúc tất cả học sinh trong năm học mới đạt được nhiều thành tích. Rồi giáo viên chủ nhiệm từng lớp dẫn học sinh của mình vào các phòng học. Các em bé học sinh lớp một đi đầu tiên, sau đó là lớp hai, rồi đến lớp ba, sau lớp ba thì đến lượt chúng tôi và cuối cùng là các lớp lớn hơn.

Cô Olga Nikolaevna dẫn chúng tôi vào phòng học. Mọi người ngồi vào chỗ cũ của mình hồi năm ngoái, vì thế nên tôi ngồi một mình, không có bạn ngồi bên cạnh. Hình như là phòng học của chúng tôi năm nay bé hơn phòng học năm ngoái hay sao ấy.

– Phòng học vẫn vậy thôi, kích thước vẫn như năm ngoái, các em ạ, – cô Olga Nikolaevna giải thích. – Các em có cảm giác lớp học nhỏ đi là vì sau một mùa hè các em đã lớn hơn đấy thôi.

Cô giáo nói đúng. Trong giờ nghỉ giải lao, tôi đã quay lại phòng học lớp ba ngày trước xem thế nào. Phòng ấy đúng là giống hệt phòng học của lớp bốn bây giờ.

Ngay tiết học đầu tiên cô Olga Nikolaevna đã nói năm nay, lên lớp bốn chúng tôi sẽ phải học tập chăm chỉ hơn trước rất nhiều, bởi năm nay có thêm rất nhiều môn học mới. Ngoài tiếng Nga, số học và các môn đã học hồi lớp ba, chúng tôi còn phải học địa lý, lịch sử và tự nhiên. Vì thế cần học tập nghiêm túc ngay từ đầu. Chúng tôi chép thời gian biểu. Sau đó cô Olga Nikolaevna nói chúng tôi cần bầu lớp trưởng và lớp phó.

- Gleb Skameikin làm lớp trưởng, Gleb Skameikin! – Cả lớp hét.
- Trật tự nào các em! Các em ồn quá! Chẳng lẽ các em không biết phải bầu thế nào à? Ai

muốn nói phải giơ tay lên chứ.

Chúng tôi bắt đầu cuộc bầu cử có trật tự, và bầu cậu Gleb Skameikin làm lớp trưởng. Lớp phó là cậu Sura Malikov.

Tiết thứ hai, cô Olga Nikolaevna nói, đầu tiên chúng tôi sẽ ôn lại các kiến thức cũ, đã học trong năm ngoái, cô sẽ kiểm tra ai quên điều gì khi nghỉ hè. Cô bắt đầu kiểm tra ngay lập tức, và thật khổ, hóa ra tôi quên cả bảng cửu chương. Tất nhiên không phải là tất cả, chỉ phần cuối thôi. Đến bảy lần bảy là bốn chín thì tôi còn nhớ, thế mà sau đó thì lẩn lộn hết.

– Trời ơi, Maleev, Maleev! – cô Olga Nikolaevna nói. – Rõ ràng là trong hè em chẳng cầm đến quyển sách lần nào nhé.

Họ của tôi là Maleev. Cô Olga Nikolaevna chỉ gọi tôi như thế khi nào cô giận tôi lắm, còn bình thường cô vẫn gọi tôi bằng tên đơn giản là Vichia.

Tôi nhận thấy không hiểu sao việc học vào đầu năm học mới hình như là khó khăn hơn. Các giờ học lê thê cứ như là người ta cố tình kéo dài chúng. Giá như tôi được trở thành người lãnh đạo chính của tất cả các trường học, hẳn tôi đã tìm cách sao đó để các bài học không bắt đầu ngay lập tức thế, mà phải thêm vào dần dần, để học sinh bỏ thói quen rong chơi và quen với việc học một cách từ từ. Ví dụ, có thể làm cách này: Trong tuần đầu tiên mỗi ngày chỉ có một tiết học thôi, tuần thứ hai – hai tiết, tuần thứ ba thì ba tiết mỗi ngày, và cứ thế, cứ thế. Hoặc cũng có thể trong tuần đầu tiên chỉ có các môn học dễ thôi, như thể dục, sang tuần thứ hai thì thêm các tiết học hát, sang tuần thứ ba thêm môn tiếng Nga, và cuối cùng thì mới đến lượt số học. Có thể có người cho rằng tôi lười, tôi không thích học, nhưng điều đó hoàn toàn không đúng. Tôi rất thích học là đằng khác, nhưng tôi thấy bắt đầu tất cả các môn học ngay sau hè như vậy là hơi nặng: Đang chơi rong, tự nhiên cái guồng chơi bị chặn đứng đột ngột - hãy vào học ngay đi.

Tiết thứ ba là giờ địa lý. Tôi cứ tưởng địa lý là môn học khó lắm, như kiểu số học vậy, nhưng hóa ra đây lại là môn rất dễ. Địa lý là khoa học về Trái đất, hành tinh chúng ta đang sống, nó kể về các con sông, các ngọn núi, biển và đại dương. Trước đây tôi cứ tưởng Trái đất phẳng như cái bánh tráng, nhưng cô Olga Nikolaevna nói Trái đất hoàn toàn không phẳng, mà tròn như quả bóng. Ngày trước tôi cũng có nghe nói thế, nhưng cho là chuyện cổ tích hay chuyện người ta cố tình bịa ra. Giờ thì tôi đã biết chắc chắn, đó không phải là chuyện bịa. Khoa học đã chứng minh được rằng Trái đất của chúng ta là một quả cầu to – to tướng, và trên khắp mặt quả cầu đó có người sinh sống. Hóa ra là Trái đất có sức hút để giữ chặt mọi người và vật trên đó, cho nên những người sống ở nửa dưới của nó cũng không bị rơi đi đâu cả. Còn điều này nữa cũng rất hay: Những người sống ở nửa dưới, tức là đi ngược, chân ở dưới đầu ở trên, nhưng chính họ thì không nhận ra điều ấy, mà vẫn nghĩ là mình đang đi bình thường. Nếu họ cúi xuống nhìn thì họ vẫn nhìn thấy đất ở dưới chân mình, và ngẩng đầu lên thì vẫn thấy trời, cho nên họ mới tin là họ vẫn đang đi đứng bình thường.

Trong tiết học địa lý chúng tôi vui lên đôi chút, và sang đến tiết học sau thì xảy ra một một còn vui nữa. Khi chuông đã reo, và cô Olga Nikolaevna đã vào lớp thì cửa lớp lại mở ra, và một cậu học sinh lạ hoắc xuất hiện. Ngần ngừ ở giữa cửa một lát, cậu cúi chào cô Olga Nikolaevna và nói:

- Chào cô ạ!
- Chào em, – cô Olga Nikolaevna trả lời. – Em muốn hỏi gì nào?
- Không hỏi gì ạ.
- Thế em đến đây làm gì, nếu như không cần hỏi gì cả?
- Đơn giản thôi ạ.
- Cô không hiểu em lắm!
- Em đi học ạ. Đây có phải là lớp bốn không ạ?
- Đúng rồi.
- Vậy đúng là em cần vào học lớp bốn.
- Em là học sinh mới, có phải không?
- Học sinh mới ạ.

Cô Olga Nikolaevna mở sổ điểm và nhìn vào đó:

- Họ của em là Siskin có phải không?
- Vâng Siskin, tên là Kostia ạ.
- Vậy tại sao em, Kostia Siskin, lại đi học muộn thế? Em không biết là phải đi học từ sáng sao?
- Em đến trường từ sáng đấy chứ ạ. Em chỉ đến muộn tiết học đầu tiên thôi.
- Muộn tiết đầu tiên thôi à? Nhưng bây giờ là tiết thứ tư rồi. Thế hai tiết học trước em ở đâu?

– Em ở đằng kia... ở lớp năm.

– Làm sao em lại vào lớp năm mà ngồi thế?

– Em đến trường thì nghe thấy tiếng chuông, tất cả học sinh chạy tán loạn vào các lớp... Em cũng chạy theo một bọn, thế là chạy vào lớp năm. Hết tiết học, các bạn mới hỏi em: «Cậu là học sinh mới à?» Em nói: «Học sinh mới». Chẳng ai nói gì với em nữa cả, cho nên mãi giờ học sau nữa em mới phát hiện ra mình vào nhầm lớp. Chuyện là thế đấy ạ. – Vậy em ngồi xuống đi và đừng vào nhầm lớp nữa nhé, – cô Olga Nikolaevna nói. Siskin đến bàn tôi và ngồi xuống, vì trong lớp chỉ có tôi là ngồi một mình, và chỗ bên cạnh tôi còn trống.

Suốt tiết học cả lớp ngó ngoáy nhìn trộm cậu học sinh mới và bí mật cười nhạo, nhưng Siskin không để ý đến chuyện đó, làm ra vẻ chẳng có chuyện gì đáng cười cả. Mũi dưới của cu cậu hơi trề ra, còn mũi thì hếch, vì thế cả khuôn mặt cậu ta có một vẻ gì đó như kiểu ngạo mạn, dường như cậu có một điều gì đó đáng tự hào lắm.

Sau tiết học đó cả bọn bắt đầu quây xung quanh cậu ta.

– Sao cậu lại rơi vào lớp năm thế? Chẳng lẽ cô giáo không kiểm tra danh sách lớp à? – Slava Vedernikov hỏi.

– Có lẽ có kiểm tra, nhưng cô đã kiểm tra từ đầu tiết học thứ nhất rồi, mà tớ thì đến tiết hai mới vào lớp.

– Thế sao cô cũng không nhận ra là tiết thứ hai trong lớp có một học sinh mới?

– Tiết thứ hai lại là một thầy khác dạy, – Siskin trả lời. – Học lớp năm không giống như học lớp bốn đâu. Lớp năm mỗi môn học có một thầy riêng, và vì thầy giáo chưa thuộc hết mặt học sinh trong lớp nên tớ mới bị lẫn như thế chứ.

– Đó là mỗi cậu lẫn thôi, chứ có ai lẫn lộn gì đâu, – Gleb Skameikin nói. – Mỗi người đều phải biết chắc mình học ở lớp nào chứ.

– Thế nếu tớ là học sinh mới thì sao? – Siskin nói.

– Đã là học sinh mới thì đừng đi học muộn. Hơn nữa, cậu không có miệng sao? Có thể hỏi mà.

– Hỏi ai mới được chứ? Tớ thấy mọi người đều chạy thì tớ cũng chạy thôi.

– Thế thì không khéo cậu phải lẫn vào lớp mười ấy chứ chả chơi!

– Không, sao tớ vào nhầm lớp mười được. Vào đấy thì tớ biết ngay, các anh ấy lớn thế cơ mà, – Siskin cười.

Tôi thu xếp sách vở của mình và ra về. Cô Olga Nikolaevna gặp tôi ở hành lang.

– Vichia ơi, em định năm học này sẽ học hành ra sao đây? – cô hỏi. – Anh bạn nhỏ ơi, đã đến lúc phải học cho đến nơi đến chốn rồi đấy. Em phải học môn số học chăm chỉ hơn vào, năm ngoái em đã bị hỏng kiến thức lắm rồi. Bảng cửu chương mà cũng chưa thuộc thì thật là đáng xấu hổ. Các em được học bảng cửu chương từ lớp hai kia mà.

– Dạ em biết chứ, thưa cô Olga Nikolaevna. Cuối bảng em mới quên một chút thôi mà!

– Phải thuộc lòng bảng cửu chương từ đầu đến cuối cơ. Nếu không thuộc thì em không thể học lớp bốn được đâu. Mai là em phải học thuộc đấy, cô sẽ kiểm tra.

Chương hai

Tất cả bọn con gái đều cho rằng bản thân chúng nó thông minh lắm. Tôi không thể hiểu nổi vì sao chúng nó giàu trí tưởng bở đến thế không biết!

Cái Lika em gái tôi đấy, mới lên lớp ba đã tưởng là không cần phải nghe lời tôi nữa rồi, cứ như thể tôi không phải là anh của nó, và đối với nó tôi không có uy tín gì hết. Đã bao lần tôi bảo nó đừng ngồi vào bàn học ngay khi từ trường về nhà, rất hại người, thế mà nó có nghe tôi đâu. Khi học ở trường đầu óc người ta đã mệt mỏi lắm rồi, phải cho đầu óc nghỉ ngơi một vài tiếng đồng hồ đã, rồi sau đó hãy ngồi học bài. Nhưng Lika thì nói hay không cũng thế, nó không muốn nghe lời tôi.

Đấy, ngay bây giờ đấy: Tôi về đến nhà, nó cũng vừa ở trường về. Thế mà nó đã bày sách vở ra bàn và ngồi học bài.

Tôi bảo:

– Em làm gì thế, em bé? Chẳng lẽ em không biết rằng phải để cho đầu óc được nghỉ ngơi một chút sau giờ học ở trường?

– Em biết chứ, – nó bảo, – em biết, nhưng học thế này em thấy tiện hơn. Em làm bài về nhà ngay lập tức, sau đó thì thoải mái muốn chơi gì thì chơi.

– Giời ơi, – tôi bảo, – sao chậm hiểu thế! Năm ngoái anh dạy bảo em ít hay sao! Anh còn biết làm gì nữa nếu như em không nghe lời anh nhỉ? Lớn lên thế nào cũng bị lú lẫn, đến lúc ấy thì biết thân!

– Thế em biết làm sao bây giờ? – nó nói. – Em không thể ngồi yên một phút nào, nếu như vẫn còn việc phải làm.

– Cứ như là làm sau thì không được ấy! – tôi trả lời. – Phải biết chịu đựng chứ.

– Không, tốt nhất là em cứ làm hết công việc phải làm đã, như thế yên tâm hơn. Vì bài học của chúng em cũng dễ thôi mà. Chẳng khó như bài của lớp bốn đâu.

– Đúng, – tôi nói. – bài của bọn anh chẳng phải như của bọn em. Đây khi nào lên lớp bốn thì sẽ biết thân.

– Thế hôm nay bài về nhà của anh có gì? – nó hỏi.

– Chẳng phải việc của em, – tôi nói. – Đằng nào thì em cũng chẳng hiểu gì đâu, vì thế chẳng đáng bỏ công kể.

Kỳ thực tôi chẳng thể nào kể cho nó nghe về nhà tôi phải học lại bảng cửu chương! Học sinh lớp hai đã phải học bảng cửu chương rồi mà.

Tôi hạ quyết tâm phải học hành đến nơi đến chốn ngay từ đầu năm học và vì thế ngồi ngay vào bàn để học lại bảng cửu chương. Tất nhiên tôi chỉ dám đọc thầm để Lika không nghe tiếng, nhưng nó học nhanh quá, chẳng mấy chốc đã làm xong hết bài về nhà và bỏ đi chơi với lũ con gái. Khi đó tôi bắt đầu học bảng cửu chương một cách thật sự, đọc to thành tiếng, và học thuộc lòng đến mức giả dụ ban đêm khi đang ngủ mà bị đánh thức dậy, hỏi bảy lần bảy là mấy, hay tám lần chín là bao nhiêu tôi cũng trả lời được ngay. Ngày hôm sau, cô Olga Nikolaevna gọi tôi lên kiểm tra bài, xem tôi đã thuộc bảng cửu chương chưa.

– Đó, em thấy không, – cô nói, – khi em muốn thì em cũng học được thật tốt đấy chứ! Cô luôn biết em cũng có khả năng mà.

Giá như cô chỉ kiểm tra bảng cửu chương thôi thì mọi việc đã tốt đẹp biết bao. Đằng này cô lại còn muốn biết tôi giải bài tập số học thế nào, và bắt tôi lên bảng làm. Tất nhiên vì thế cô đã làm hỏng tất cả mọi việc.

Tôi bước lên bảng, và cô Olga Nikolaevna đọc cho tôi đề bài về những người thợ mộc nào đó đang dựng nhà. Tôi cầm phấn viết đầu bài lên bảng và bắt đầu nghĩ. Tức là, tất nhiên chỉ là cách nói là tôi bắt đầu nghĩ thôi. Bài khó đến mức đằng nào thì tôi cũng chẳng giải được. Tôi cố tình nhăn trán, để cô Olga Nikolaevna tưởng tôi đang suy nghĩ, nhưng thực ra tôi đang nhìn trộm bọn bạn, cầu cứu chúng nó nhắc bài. Nhưng nhắc bài cho người đang đứng trên bảng thật khó, và cả lớp im lặng.

– Sao, em bắt đầu giải bài toán như thế nào? – cô Olga Nikolaevna hỏi. – Câu hỏi đầu tiên thế nào nhỉ?

Tôi chỉ nhăn trán nhiều hơn, và quay nửa người về phía lớp, lấy hết sức nháy nháy mắt. Bọn bạn hiểu ra là tôi đang gặp khó khăn, và bắt đầu nhắc bài.

– Trật tự, các em, đừng nhắc bài cho bạn! Cô sẽ giúp bạn ấy nếu cần thiết, – cô Olga Nikolaevna nói.

Cô bắt đầu giảng giải cho tôi hiểu đề toán và nói cách trả lời câu hỏi đầu tiên. Dù chẳng hiểu gì mấy, nhưng cuối cùng tôi cũng trả lời được câu này.

– Đúng rồi, – cô Olga Nikolaevna nói. – Ta chuyển sang câu thứ hai. Câu hỏi thế nào nhỉ?

Tôi lại dăm chiêu suy nghĩ và nháy mắt với bọn bạn. Cả lớp lại bắt đầu xôn xao nhắc bài.

– Trật tự! Cô nghe thấy hết, mà các em thì làm bạn mất tập trung suy nghĩ! – cô Olga Nikolaevna nói và lại giảng cho tôi cách làm câu hỏi thứ hai.

Bằng cách đó, với sự giúp đỡ của cô Olga Nikolaevna và tiếng nhắc bài của bọn bạn, cuối cùng tôi cũng giải xong bài tập.

– Bây giờ em đã hiểu cách giải loại bài tập này rồi chứ? – cô Olga Nikolaevna hỏi.

– Thưa cô em hiểu, – tôi trả lời.

Kỳ thực tất nhiên là tôi chẳng hiểu gì hết, nhưng nếu phải thừa nhận là không hiểu thì tôi thấy rất xấu hổ, rằng tôi là thằng chậm hiểu thế, hơn nữa nếu nói là chưa hiểu tôi sợ nhờ cô Olga Nikolaevna cho tôi điểm kém thì sao. Tôi về chỗ, chép bài giải bào vớ và quyết định khi về nhà sẽ xem kỹ lại.

Sau giờ học tôi bảo bọn bạn:

– Sao các cậu lại nhắc to thế để cô Olga Nikolaevna nghe tiếng? Gào cả lớp nghe tiếng ấy chứ! Chẳng lẽ người ta nhắc bài thế à?

– Thế nhắc bài làm sao lúc cậu đứng tận trên bảng ấy! – Vaxia Erokhin nói. – Giá mà cô kiểm tra bài cậu tại chỗ thì lại là chuyện khác.

– «Tại chỗ, tại chỗ»! Nhắc khẽ thôi chứ.

– Thì đầu tiên tớ nhắc cho cậu khẽ đấy chứ, nhưng cậu cứ đứng im có nghe thấy gì đâu.

– Thế thì tại cậu thì thầm quá khẽ ngay dưới mũi cậu thôi, – tôi nói.

– Thấy chưa! Nhắc cậu nói to cũng không được, bé cũng không xong! Chẳng hiểu cậu

muốn nhắc thế nào nữa!

– Không cần phải nhắc cậu thế nào cả, – Vania Pakhomov nói. – Cậu phải tự mình suy nghĩ, chứ không phải là chờ người ta nhắc bài.

– Tớ phải chất hết những thứ ấy vào đầu tớ để làm gì, nếu như đăng nào thì tớ cũng chẳng hiểu loại bài ấy phải giải như thế nào? – tôi nói.

– Tại cậu chẳng chịu suy nghĩ, nên mới không hiểu, – Gleb Skameikin nói. – Cậu cứ nhắm nhắm chờ nhắc bài, bản thân thì không chịu học. Riêng tớ sẽ chẳng bao giờ nhắc bài cho ai nữa. Cần phải đảm bảo trật tự trong lớp học, mà nhắc bài thì chỉ toàn có hại thôi.

– Chẳng cần cậu vẫn có đầy người nhắc, – tôi nói.

– Tớ quyết đấu tranh chống nhắc bài, – Gleb bảo.

– Thôi nào, đừng lên mặt quá thế! – tôi đáp.

– Sao lại là «lên mặt»? Tớ là lớp trưởng! Tớ sẽ đấu tranh chống nhắc bài đến cùng.

– Ừ thì sao nào, – tôi nói, – cậu tưởng mình ghê lắm nên được bầu làm lớp trưởng à! Hôm nay cậu là lớp trưởng, mai tớ sẽ là lớp trưởng.

– Thì cứ chờ đến lúc đó đã, còn bây giờ cậu có được bầu làm lớp trưởng đâu.

Đến đây thì cả lớp bắt đầu can thiệp, và cả lớp ồn ào tranh luận xem có nên nhắc bài hay không. Nhưng cuộc tranh cãi chẳng đi đến đâu cả, vì Dima Balakirev đã chạy đến. Nó phát hiện ra trên khoảng đất trống phía sau trường học sinh các lớp lớn đã tổ chức một sân bóng đá.

Chúng tôi quyết định ngay sau bữa ăn trưa sẽ ra đó đá bóng. Ăn cơm xong, chúng tôi tụ tập ngoài sân, chia làm hai đội để có thể đá bóng cho ra trò, thật đúng luật. Thế nhưng bọn trong đội tôi tự nhiên lại cãi nhau xem ai phải làm thủ môn, vì chẳng ai muốn bị chôn chân giữa hai cột gôn cả. Đứa nào cũng muốn được chạy khắp sân và làm bàn cơ. Tất cả đều cho rằng tôi làm thủ môn là hợp nhất, nhưng tôi thì muốn một chân tiền đạo, hoặc ít ra thì cũng phải là tiền vệ. May cho tôi, cậu Siskin đồng ý làm thủ môn. Nó cởi phăng áo ngoài, đứng vào giữa hai cái cột, và chúng tôi bắt đầu đá.

Đầu tiên bên đối phương hình như mạnh hơn. Gôn của phía chúng tôi bị tấn công hơi bởi, cả đội tôi bị dồn lại thành một đám. Chúng tôi chạy đôn đáo vô ích khắp sân, và làm vướng chân lẫn nhau. Mãi rồi chúng tôi mới được bóng, và chúng tôi bắt đầu chạy về phía cầu môn đối phương. Ai đó trong đội tôi đã sút bóng thành công, và tỉ số là 1:0 nghiêng về phía chúng tôi. Khởi phải kể chúng tôi như được tiếp thêm sức lực, dồn dập tấn công đến thế nào, và chẳng mấy chốc bàn thứ hai đã được ghi. 2:0, chúng tôi dẫn trước. Thế

nhưng không hiểu sao cục diện trận đấu bỗng đột ngột thay đổi, tất cả dồn hết sang phía nửa sân của chúng tôi. Bên tôi lại bị ép sân, và dù cố gắng mấy chúng tôi cũng không đưa được bóng đi xa gôn của mình. Khi đó cậu Siskin dùng cả hai tay ôm bóng, chạy sang tận gôn của đối phương, đặt nó xuống đất và định sút thì cậu Igor Grachev cướp mất, chuyển cho Slava Vedernikov. Cậu này chuyển cho Vania Pakhomov, và chúng tôi còn chưa kịp định thần thì bóng đã nằm gọn trong lưới mất rồi. Tỉ số là 2:1. Siskin vội vã quay về vị trí trấn giữ khung thành, thế nhưng trong khi nó chạy từ đầu sân này đến đầu sân kia thì bóng đã kịp vào lưới thêm lần nữa. Tỉ số bây giờ là 2 đều. Chúng tôi bắt đầu mắng mỏ cậu Siskin vì tội dám bỏ khung thành, còn nó thì cố thanh minh, lại còn hứa từ giờ sẽ chơi đúng luật. Nhưng lời hứa của nó chẳng mang lại kết quả gì. Nó bỏ khung thành mà chạy ra ngoài suốt, và cứ thế bóng lăn vào lưới của chúng tôi. Trận bóng kéo dài đến tận tối mịt. Phía chúng tôi ăn được 16 quả, còn đội bạn - những 21. Chúng tôi còn định đá tiếp nữa, nhưng trời sập tối nhanh chóng, và không còn trông rõ quả bóng nữa, vì thế cả bọn đành phải về nhà. Trên đường về tất cả đều nói chúng tôi thua là tại Siskin, tại vì cậu cứ bỏ vị trí của mình suốt.

– Siskin này, cậu là một thủ thành giỏi đấy, – Iura Kasatkin nói. – Giá mà cậu đứng giữ khung thành cho nghiêm chỉnh thì chắc là đội mình phải bách chiến bách thắng.

– Tớ chẳng thể nào đứng yên được đâu, – Siskin bảo – Tớ thích bóng rổ hơn, vì khi chơi bóng rổ thì tất cả các cầu thủ đều được chạy khắp sân, không ai phải làm thủ môn cả, hơn thế ai cũng được chơi bóng bằng tay. Theo tớ chúng mình lập đội bóng rổ đi. Siskin bắt đầu kể cho cả bọn nghe luật chơi bóng rổ, và, theo lời cậu nói, trò chơi này vui không kém gì bóng đá.

– Phải nói với thầy giáo dạy thể dục, các cậu ạ, – Iura nói. – Có lẽ thầy sẽ giúp chúng ta lắp đặt các thứ cần thiết cho một sân bóng rổ. Mỗi tận khi về đến bùng binh, chỗ rẽ vào phố nhà chúng tôi ở, Siskin đột ngột dừng lại và kêu:

– Ôi cha mẹ ơi! Tớ quên mất áo khoác ngoài ở sân bóng rồi!

Nó quay lại và cầm đầu cầm cổ chạy. Thật là một con người kỳ cục. Lúc nào cũng vậy, nhất định phải có một cái gì đó xảy ra với nó. Thế gian vẫn có những người như thế chứ lại!

***

Gần chín giờ tối tôi mới về đến nhà. Mẹ tôi bắt đầu mắng mỏ về tội mãi chơi, về nhà quá muộn, nhưng tôi nói đã muộn lắm đâu, mẹ cảm thấy muộn là vì bây giờ là mùa thu rồi, mà mùa thu thì trời chóng tối hơn mùa hè, cho nên ai cũng cảm thấy là đã muộn rồi, vì mùa hè ngày dài hơn nhiều, vào giờ đó ai cũng có cảm giác là còn sớm, vì trời hãy còn sáng...

Mẹ bảo, lúc nào tôi cũng lý do lý trấu, và bắt tôi phải đi học bài. Tất nhiên là tôi ngồi

vào bàn học ngay, tức là ngồi xuống bàn, nhưng không học ngay, vì tôi đã rất mệt sau một trận đá bóng như thế, và tôi muốn nghỉ một lát.

– Sao anh vẫn chưa học bài đi? – Lika hỏi. – Vì đầu óc anh chắc là đã nghỉ ngơi lâu lắm rồi.

– Anh tự biết đầu óc mình cần nghỉ ngơi bao nhiêu! – tôi nói.

Giờ thì tôi chẳng thể nào bắt đầu học được nữa rồi, vì nếu học ngay thì hẳn là con bé Lika sẽ cho rằng nó đã bắt tôi học. Vì thế tôi quyết định sẽ nghỉ thêm một lúc nữa, và bắt đầu kể cho nó nghe chuyện cậu Siskin hậu đậu đã bỏ quên áo khoác ngoài của mình trên sân bóng. Chưa được bao lâu thì bố đi làm về và kể chuyện nhà máy nơi bố làm việc mới nhận một hợp đồng sản xuất máy mới cho nhà máy thủy điện Kuybyshev, và tôi vẫn không thể nào bắt tay vào học được vì chuyện bố kể rất hay.

Bố tôi là thợ sản xuất mẫu ở nhà máy đúc. Ông làm các mô hình. Mô hình là gì, chưa chắc tất cả mọi người đều biết, nhưng tôi thì biết rõ. Để đúc một chi tiết máy nào đó thì việc đầu tiên là phải làm ra một cái cốt có hình dạng giống như thế, nhưng bằng gỗ. Thế thì cái cốt gỗ ấy gọi là mô hình. Mô hình cần dùng vào việc gì? Số là thế này: Người ta đặt mô hình vào một cái hộp sắt rỗng, không có đáy, rồi đổ lèn đầy đất vào đó, và khi cái mô hình được lấy đi thì trong đất còn lại khoảng trống có hình dáng giống hệt mô hình. Người ta rót thép lỏng vào khoảng trống đó, và khi thép đã đông lại thì người ta thu được một chi tiết máy có hình dạng giống hệt như mô hình. Khi nhà máy nhận được đơn đặt hàng sản xuất các chi tiết mới, thì việc đầu tiên là các kỹ sư vẽ sơ đồ thiết kế, rồi thợ làm mô hình cứ theo sơ đồ đó mà làm. Tất nhiên là thợ làm mô hình là những người rất giỏi, vì chỉ cần nhìn sơ đồ là đã hiểu ngay phải làm như thế nào. Nếu người thợ làm mô hình không tốt thì sẽ không thể đúc được các chi tiết máy chính xác. Bố tôi là thợ làm mô hình giỏi. Thậm chí ông còn nghĩ ra một cái cửa điện thuận tiện để cắt gỗ thành các chi tiết rất nhỏ. Bây giờ ông đang suy nghĩ để làm ra một cái máy dùng để đánh bóng các mô hình bằng gỗ. Hiện nay việc đánh bóng mô hình phải làm thủ công, và khi nào bố tôi chế tạo thành công cái máy đánh bóng gỗ ấy thì tất cả thợ làm mô hình của nhà máy sẽ có máy để làm việc.

Khi đi làm về bao giờ bố tôi cũng sẽ nghỉ ngơi một chút, rồi giờ các sơ đồ thiết kế cái máy mới của mình ra, hoặc là đọc sách để biết cái gì phải làm như thế nào, bởi phát minh ra một cái máy đánh bóng gỗ không phải là chuyện chơi.

Bố tôi đã ăn cơm tối xong, và ngồi vào bàn làm việc. Còn tôi lại ngồi vào bàn học. Đầu tiên tôi học thuộc bài địa lý, vì đây là bài dễ nhất. Sau môn địa lý tôi bắt tay vào học môn tiếng Nga. Cần phải chép lại đầu bài tập và tìm gốc từ, tiền tố và đuôi. Gạch dưới gốc từ một gạch, tiền tố - hai gạch còn đuôi thì ba gạch. Rồi tôi học thuộc bài tiếng Anh rồi bắt tay vào môn số học. Bài về nhà khó kinh hoàng, tôi không thể hiểu được phải giải nó như thế nào. Tôi ngồi cả tiếng đồng hồ, trố mắt nhìn vào vở bài tập, gắng sức suy nghĩ căng

cả óc, nhưng cũng chẳng được tích sự gì. Thêm vào đó cơn buồn ngủ kéo đến. Mắt tôi cay xè, cứ như bị rắc cát vào vậy.

– Con ngồi thế là đủ rồi đấy, – mẹ nói, – đến lúc đi ngủ rồi con ạ. Mắt con đã díp lại rồi kia kìa, thế mà còn cứ ngồi mãi!

– Nhưng mai thì sao, làm sao có thể đi học mà chưa làm xong bài về nhà được? – tôi nói.

– Con phải học bài ban ngày, – mẹ trả lời. – Từ đâu ra cái thói học khuya thế không biết! Học kiểu thế chẳng được tích sự gì đâu. Đằng nào thì con cũng có hiểu gì đâu

– Thì cứ để cho nó ngồi, – bố xen vào. – Để cho nó biết thân, lần sau đừng để đến tận tối khuya mới học bài nữa.

Thế là tôi ngồi và đọc đi đọc lại đề bài cho đến khi những con chữ trong quyển sách bắt đầu gật gù, ngả nghiêng, chữ nọ trốn sau chữ kia như chúng đang chơi trò trốn tìm vậy. Tôi dụi mắt, đọc lại đề bài lần nữa, nhưng những con chữ tinh nghịch không chịu yên, thậm chí chúng còn nhảy cả lên như trẻ con chơi trò nhảy cừu.

– Sao nào, con không làm được bài gì nào? – mẹ hỏi.

– Đây này, – tôi nói, – phải cái bài tập dờ hơi thế nào ấy.

– Không có bài tập nào là dờ hơi hết. Đây là các học sinh dờ hơi thì có.

Mẹ đọc đề bài và giảng giải cho tôi cách làm, nhưng chẳng hiểu sao tôi không còn hiểu được một cái gì nữa.

– Thế chẳng lẽ ở trường các thầy cô không giảng cho học sinh cách giải loại bài tập này à? – Bố hỏi.

– Không, bố ạ, – tôi nói, – chẳng giảng gì cả.

– Kỳ thật đấy! Ngày bố đi học, đầu tiên cô giáo bố luôn giảng cách làm bài ở lớp rồi sau đó mới cho bài về nhà.

– Đây là, – tôi nói, – chuyện ngày bố còn đi học, chứ chúng con bây giờ cô Olga Nikolaevna chẳng giảng giải gì cả. Cô chỉ hỏi thôi, hỏi và hỏi.

– Bố chẳng hiểu ở trường bây giờ người ta dạy dỗ trẻ con thế nào!

– Dạy thế đấy, – tôi nói, – bố ạ.

– Thế trong lớp cô Olga Nicolaevna kể cho các con nghe những gì trong lớp?

– Chẳng kể gì cả. Chúng con phải giải toán trên bảng.

– Thế thì đưa bố xem bài toán thế nào nào.

Tôi đưa bố xem bài toán đã chép vào vở.

– À, thế đấy, thế mà con lại còn nói cô giáo này nọ! – bố kêu. – Đây chả là bài toán giống hết bài cô cho về nhà là gì! Có nghĩa là cô giáo đã giảng cách giải các bài toán loại này rồi.

– Giống đâu mà, – tôi nói, – đâu? Bài kia về những người thợ mộc dựng nhà, đằng này là những người thợ sắt làm xô cơ mà.

– Ồi giờ, con trai ơi! – bố bảo. – Trong bài ấy cần phải tính được hết bao nhiêu ngày thì 25 người thợ mộc dựng được 8 cái nhà, còn trong bài này thì phải tính cần bao nhiêu thời gian để 6 người thợ sắt làm được 36 cái xô. Hai bài này cách giải như nhau mà.

Bố bắt tay vào giảng lại cho tôi cách làm bài tập, nhưng trong đầu tôi mọi thứ đã lẫn lộn hết cả, và tôi hoàn toàn không hiểu gì hết.

– Sao con chậm hiểu thế không biết! – cuối cùng thì bố nổi cáu. Chẳng lẽ lại có thể chậm hiểu đến thế!

Bố tôi không hề biết cách giảng bài. Mẹ luôn luôn nói bố chẳng có tí khả năng sư phạm nào, có nghĩa là bố không thể trở thành giáo viên được. Nửa tiếng đồng hồ đầu tiên bố giảng giải khá bình tĩnh, nhưng sau đó thì bắt đầu nổi cáu, và một khi bố đã nổi cáu thì tôi hoàn toàn không hiểu bố nói gì nữa, và ngồi ngay thộn trên ghế như một khúc gỗ.

– Nào, thế còn gì không hiểu nào? – bố nói. – Tất cả đều dễ hiểu mà.

Bố đã nhận ra là giảng giải bằng lời thì chẳng ích gì, nên cầm lấy giấy bút và bắt đầu viết.

– Đây nhá, – bố nói. – Tất cả đều rất đơn giản. Con nhìn này, xem cách giải câu thứ nhất nhé.

Bố viết đề bài ra giấy, và tự giải.

– Con có hiểu không?

Nếu nói sự thật thì tôi chẳng hiểu gì hết, nhưng tôi đã buồn ngủ chết đi được, nên nói liều:

– Con hiểu ạ.

– Đấy, thấy chưa, cuối cùng thì cũng hiểu! – bố vui mừng ra mặt – Cần phải suy nghĩ kỹ, con ạ, thì tất cả sẽ trở nên dễ hiểu. Và bố tiếp tục giải câu thứ hai.

– Con hiểu không?

– Dạ hiểu, – tôi nói.

– Nếu không hiểu thì con phải nói nhé, để bố còn giảng nữa.

– Không, con hiểu rồi, hiểu rồi.

Tự bố giải đến câu cuối cùng. Tôi chép bài giải sạch sẽ vào vở và bỏ nó vào cặp sách.

– Làm xong việc thì tha hồ mà chơi, – Lika nói.

– Đủ rồi đấy, mai anh sẽ nói chuyện với em! – tôi cầu nhàu và đi ngủ.

Chương ba

Trong hè trường tôi đã được sửa chữa. Trong các lớp học tường được quét sơn trắng mới, và trông chúng mới sạch sẽ tinh tươm làm sao, chẳng có lấy một vết bẩn nào, nhìn thật thích mắt. Tất cả đều mới tinh. Ngồi học trong một phòng học như thế thật dễ chịu. Hình như sáng sủa hơn, rộng rãi hơn, và thậm chí hình như người ta vẫn nói là thấy lòng nhẹ nhàng hơn.

Nhưng chỉ sang ngày thứ hai, khi tôi vừa vào lớp đã trông thấy trên khoảng tường bên cạnh bảng ai đó đã dùng than vẽ một anh lính thủy. Anh ta mặc áo kẻ ngang, quần bay trước gió, trên đầu đội mũ nồi, còn miệng thì ngậm tẩu, cái tẩu đang toả khói từng vòng như ống khói tàu thủy vậy. Anh chàng thủy thủ trông tinh quái đến mức nhìn anh ta không ai nhịn được cười.

– Igor Grachev vẽ đấy, – Vasia Erokhin thông báo với tôi. – Nhưng mà, này, cấm bép xép nhé!

– Tớ bép xép để làm gì chứ?– tôi nói. Cả lớp về chỗ của mình, ngắm nghía chàng thủy thủ, bình phẩm và nói đủ mọi thứ chuyện cười.

– Anh thủy thủ sẽ học cùng lớp với chúng ta! Hay quá!

Ngay trước khi chuông reo thì Siskin chạy vào lớp.

- Trông thấy gì chưa? – tôi nói và chỉ lên tường. Nó nhìn anh lính thủy.
- Igor Grachev vẽ đấy, – tôi nói. – Cấm không được bẻp xép.
- Được rồi, tự tở biết mà! Cậu làm bài tập tiếng Nga chưa thế?
- Tất nhiên là làm rồi, – tôi nói. – Làm sao tở lại có thể đi học mà chưa làm xong bài tập được.
- Còn tở, cậu biết không, chưa làm. Chưa kịp làm, cậu hiểu chứ. Cho tở chép đi.
- Cậu còn lúc nào để chép nữa chứ? – tôi nói. – Vào lớp ngay giờ đấy
- Không sao mà. Tở chép ngay trong lớp. Tôi đưa cho nó cuốn vở bài tập tiếng Nga, và nó bắt đầu chép ngay.
- Cậu nghe này, – nó bảo. – Sao trong từ "đom đóm" cậu lại gạch dưới tiền tở bằng một gạch thế. Phải gạch dưới gốc từ bằng một gạch chứ?
- Cậu thì biết gì! – tôi nói. – Đó chính là gốc từ đấy!
- Cái gì? Đó là gốc từ á? Chẳng lẽ gốc từ lại đứng ngay đầu tiên à? Thế theo cậu thì tiền tở ở đâu?
- Trong từ này làm gì có tiền tở.
- Chẳng lẽ lại có chuyện không có tiền tở á?
- Tất nhiên, có.
- Thế mà tở nghĩ nát cả óc: có tiền tở, có gốc từ, thì hoá ra không còn cái gì là đuôi cả.
- Ôi giờ ơi! – tôi nói. – Kiến thức này chúng ta đã học từ hồi lớp ba mà.
- Nhưng tở chẳng nhớ gì cả. Có nghĩa là cậu làm đúng tất cả chứ? Tở chép nguyên si nhé.
- Tôi rất muốn giảng giải cho nó thế nào là gốc từ, thế nào là tiền tở, thế nào là đuôi, nhưng tiếng chuông đã vang lên, và cô Olga Nikolaevna vào lớp.
- Sao lại có những trò thế này nhỉ? – cô hỏi và đưa mắt nhìn khắp lớp. – Ai vẽ lên tường? Cả lớp im như thóc.
- Người đã làm bẩn tường phải đứng dậy và nhận lỗi. Đôi mày cô cau lại. – Chẳng lẽ các em không hiểu rằng lớp học phải giữ cho sạch sẽ hay sao? Điều gì sẽ xảy ra nếu như em

nào cũng vẽ một cái gì đó lên tường? Chính các em sẽ thấy ngòi trong một lớp học bẩn thỉu chẳng thích thú gì. Hay là các em thấy thích?

– Thưa cô, không ạ! – đây đó vang lên vài tiếng nói yếu ớt.

– Vậy thì ai vẽ? Tất cả im lặng.

– Glev Skameikin, em là lớp trưởng và em phải biết ai đã làm chuyện đó.

– Em không biết, thưa cô Olga Nikolaevna. Khi em tới lớp thì đã thấy anh thuỷ thủ ở trên tường rồi ạ.

– Thật đáng ngạc nhiên! – cô Olga Nikolaevna nói. – Phải có ai đó vẽ chứ. Hôm qua bức tường còn sạch nguyên mà, cô là người cuối cùng ra khỏi lớp. Ai hôm nay đến lớp sớm nhất?

Chẳng ai nhận mình đến sớm nhất. Ai cũng nói là khi vào lớp thì thấy trong lớp đã có rất đông học sinh rồi.

Trong khi mọi người mãi nói chuyện đó thì cậu Siskin gặng hết sức chép bài tập tiếng Nga vào vở của mình. Nó kết thúc bằng cách đánh rơi vào vở của tôi một giọt mực tương và trả lại tôi quyển vở.

– Thế này là thế nào? – tôi nói. – Cậu mượn vở sạch không hề có vết mực, thế mà khi trả lại đã có vết mực.

– Nhưng tớ có cố tình làm giây mực vào vở cậu đâu.

– Cậu cố tình hay không thì việc gì đến tớ. Tớ cần gì quyển vở bị giây mực chứ.

– Nhưng tớ làm sao trả quyển vở sạch cho cậu được, khi đã có vết mực ở đó rồi? Thôi được, lần sau tớ sẽ không làm bẩn nữa đâu!

– Lần nào, – tôi nói, – lần sau nào?

– Ừ thì lần sau, khi tớ lại chép bài của cậu ấy.

– Thế cậu tính, – tôi nói, – hôm nào cũng chép bài á?

– Hôm nào cũng chép để làm gì? Chỉ thỉnh thoảng thôi.

Câu chuyện kết thúc ở đây vì đúng lúc đó cô Olga Nikolaevna gọi Siskin lên bảng giải bài tập số học về các thợ nề, sơn các bức tường trong trường học, và phải tính xem trường sẽ tốn bao nhiêu tiền để mua sơn đủ cho tất cả các bức tường trong lớp và ngoài hành lang.

«Xem nào, – tôi nghĩ, – chết anh cu Siskin rồi! Lên bảng giải toán không ngon ăn như chép bài của người khác đâu nhé!»

Nhưng tôi thật sự ngạc nhiên vì Siskin giải bài toán không tồi. Nói cho đúng ra thì nó giải khá chậm, đến tận khi hết tiết học mới xong, vì đầu bài khá dài và còn khó nữa.

Dĩ nhiên cả lớp cũng đoán ra lý do vì sao cô Olga Nikolaevna lại cố tình chọn đề bài này, và đều cảm thấy sự việc với anh lính thủy chưa thể chấm dứt được. Đến tiết học cuối cùng thì thầy hiệu trưởng Igor Alexandrovich đến. Trông thầy chẳng có gì là tức giận. Về mặt thầy lúc nào cũng rất bình thản, giọng nói khể khàng và có vẻ rất nhân hậu nữa, nhưng tôi lúc nào cũng thấy hơi sợ sợ thầy, vì tầm vóc thầy rất to lớn. Thầy cũng cao như bố tôi, có khi còn cao hơn, áo vét của thầy mặc rất rộng rãi, cài đủ cả ba cúc, và thầy đeo kính.

Tôi cứ tưởng thầy Igor Alexandrovich thế nào cũng mắng mỏ chúng tôi một trận ra trò, nhưng thầy rất nhẹ nhàng kể cho chúng tôi nghe hàng năm nhà nước đã phải chi bao nhiêu tiền cho việc học tập của một học sinh, nên việc học tập tốt là rất quan trọng, ngoài ra cần phải giữ gìn trường sở cùng với mọi thứ tài sản của trường. Thầy nói trò nào đã làm hỏng tài sản của trường và các bức tường tức là làm hại đến nhân dân, vì nhân dân là người cung cấp toàn bộ tài sản chung cho nhà trường. Cuối cùng, thầy nói:

– Em học sinh đã lỡ vẽ lên tường, có lẽ cũng không cố tình muốn gây thiệt hại cho trường đâu. Nếu như em ấy tự giác nhận lỗi, tức là chứng minh được mình là con người trung thực và đã làm việc đó do thiếu suy nghĩ mà thôi.

Tất cả những điều thầy Igor Alexandrovich nói có tác dụng đến tôi một cách sâu sắc, và tôi cứ tưởng rằng thẳng Igor Grachev sẽ phải đứng lên ngay, nhận rằng nó đã làm chuyện đó, nhưng thẳng Igor có vẻ như chẳng hề muốn chứng minh nó là người ngay thẳng, nên nó cứ ngồi im tại chỗ của mình. Khi đó, thầy Igor Alexandrovich nói, có lẽ em học sinh phạm lỗi hiện đang rất xấu hổ nên chưa muốn công khai nhận lỗi, vậy thì ta hãy cho em ấy thì giờ để suy nghĩ kỹ càng về hành động của mình, rồi khi nào đủ dũng cảm thì đến phòng Hiệu trưởng để gặp riêng thầy.

Buổi học kết thúc thì đội trưởng đội thiếu niên Tolia Deigirokin tiến lại gần Grachev và nói:

– Ê này! Ai bảo cậu làm bẩn tường chứ? Cậu thấy sự thể đã đến mức nào rồi đấy!

Igor dang cả hai tay ra:

– Tớ thì sao nào? Chẳng lẽ tớ cố tình hay sao?

– Thế thì tại sao cậu lại vẽ lên tường?

– Chính tớ cũng không biết. Tớ cầm lấy than và vẽ chẳng cân nhắc gì cả.

– «Chẳng cân nhắc gì»! Tại cậu mà bây giờ cả lớp mình thành có khuyết điểm.

– Tại sao lại cả lớp?

– Là vì ai cũng có thể bị nghi ngờ.

– Thế lẽ đấy là có ai đó từ lớp khác chạy vào lớp mình và vẽ thì sao.

– Cứ cẩn thận đấy, lần sau chớ có làm thế nữa nghe chưa, – Tolia nói

– Thôi được rồi, các cậu, tớ hứa sẽ không làm thế nữa đâu, lúc đấy chẳng qua là tớ chỉ muốn... chỉ muốn thử thôi mà, – Igor thanh minh.

Nó cầm lấy giẻ lau và cố gắng lau cái hình anh lính thủy trên tường, thế nhưng nó càng lau thì càng bẩn thêm. Hình vẽ vẫn còn, mà xung quanh đấy lại bị bôi lem luốc. Thấy vậy cả lớp giăng lấy cái giẻ trong tay Igor và không cho nó bôi bẩn tường thêm nữa.

***

Sau giờ học chúng tôi lại đi đá bóng đến tận tối mịt, và khi chia tay nhau về nhà thì Siskin muốn lôi tôi đến nhà cậu ta. Hóa ra gia đình cậu ta ở ngay cùng phố với nhà tôi, trong một cái nhà gỗ hai tầng không xa nhà tôi mấy. Nhà trên phố tôi đa số là những ngôi nhà lớn cao bốn hoặc năm tầng, giống như nhà tôi ở. Tôi đã tự hỏi không biết bao lâu nay, không hiểu ai sống trong cái nhà gỗ nhỏ ấy. Thì hóa ra là gia đình Siskin.

Tôi thì không muốn rẽ vào chơi nhà nó, vì đã muộn rồi, nhưng nó nói:

– Cậu hiểu không, nếu về một mình thì thế nào tớ cũng bị mắng vì về nhà muộn quá, nhưng nếu có cậu cùng đi thì tớ sẽ không bị mắng

– Nhưng tớ cũng sẽ bị mắng vì về muộn mà, – tôi nói.

– Không sao. Nếu cậu muốn thì đầu tiên là hai đứa về nhà tớ, rồi hai đứa lại cùng về nhà cậu. Như thế thì cả cậu lẫn tớ chẳng ai bị mắng cả.

– Thế thì được, – tôi đồng ý.

Chúng tôi vào phòng đằng trước, theo cái cầu thang gỗ cọt kẹt có tay vịn nham nhở đi lên tầng hai, rồi Siskin gõ vào cánh cửa bọc nilông màu đen, có những sợi gì màu vàng vàng thò ra ở những lỗ rách nhỏ.

– Thế là thế nào hả, Kostia! Con mất mặt ở đâu muộn thế mới về nhà? – mẹ nó hỏi khi mở cửa cho chúng tôi.

– Mẹ ơi mẹ hãy làm quen, đây là Maleev, bạn cùng học lớp con. Con với bạn ấy ngồi cùng một bàn đấy mẹ ạ.

– Cháu vào nhà đi, vào nhà đi, – mẹ nó nói, giọng đã dịu đi đôi chút.
Chúng tôi vào nhà.

– Ôi cha mẹ ơi! Các con nghịch ở đâu mà bẩn thế? Thử nhìn lại mình xem!
Tôi nhìn sang Siskin. Mặt nó đỏ lựng, những vết gì bẩn thủi chảy thành dòng dọc theo má và trán. Chóp mũi đen sì. Có lẽ mặt mũi tôi chẳng hơn gì nó, vì tôi bị xới một cú bóng vào mặt. Siskin dùng khuỷu tay huých tôi:

– Đi rửa mặt đi, nếu không thì cậu cũng sẽ bị mắng nếu cứ để mặt mũi thế này mà về nhà.

Chúng tôi vào phòng, và nó giới thiệu tôi với cô nó:

– Cô Zina ơi, đây là Maleev, bạn cùng học với cháu ở trường. Chúng cháu cùng học một lớp.

Cô Zina còn rất trẻ, đến mức đầu tiên tôi cứ tưởng là chị của Siskin, nhưng thật ra cô là cô của nó. Cô nhìn tôi một cách giễu cợt. Có lẽ trông tôi cũng buồn cười thật, vì chắc là bẩn lắm. Siskin huých vào sườn tôi. Chúng tôi vào phòng rửa mặt, và bắt đầu kỳ cọ rửa ráy.

- Cậu có thích động vật không? – Siskin hỏi trong khi tôi trát xà phòng lên mặt.

– Cũng còn tùy, – tôi nói. – Nếu mà hổ hay cá sấu thì tớ chẳng thích. Nó cắn chết.

– Nhưng tớ không hỏi về những con vật ấy. Cậu có thích chuột không?

– Chuột tớ cũng không thích, – tôi nói. - Chuột gặm hỏng tất cả mọi đồ vật, bạ gì gặm nấy.

– Chúng chẳng gặm hỏng cái gì cả. Cậu bịa đặt thế để làm gì?

– Sao lại không gặm? Một lần chúng cắn nát hết cả sách vở của tớ trên giá sách kia.

– Thế thì chắc là tại cậu không cho chúng ăn hẳn thôi?

– Lại còn thế nữa! Tớ mà lại đi cho chuột ăn á!

– Tất nhiên rồi! Ngày nào tớ cũng cho chuột ăn. Thậm chí còn làm nhà cho chúng ở nữa cơ.

– Cậu bị thần kinh rồi! Ai lại đi xây nhà cho chuột bao giờ?

– Chuột thì cũng phải có chỗ ở chứ. Giờ thì đi xem nhà chuột của tớ nào.

Chúng tôi rửa mặt xong thì vào bếp. Trong bếp, ngay dưới gầm bàn có một cái nhà nhỏ, dán bằng bao diêm cũ, có rất nhiều cửa sổ và cửa ra vào. Những con vật gì nhỏ xíu, màu trắng trắng bò qua bò lại trên tường, chui ra cửa nọ chui vào lỗ kia. Trên mái nhà có cái ống khói nhỏ, và ngay miệng ống khói cũng có một con trắng trắng như thể ló đầu ra.

Tôi ngạc nhiên hết mức.

– Những con gì thế này? – tôi hỏi.

– Thì, chuột đấy

– Nhưng chuột xám mà, đây lại là những con gì trắng trắng

– Thì, chuột bạch mà lại. Cậu chưa bao giờ trông thấy chuột bạch à?

Siskin bắt một con chuột và đưa cho tôi cầm. Nó trắng tinh, trông như sữa, chỉ mỗi cái đuôi là rất dài, hồng hồng, như bị rụng hết lông. Nó ngồi ngoan ngoãn trên lòng bàn tay tôi, cái mũi nhỏ hồng hồng nhú nhú như đang ngửi xem có mùi gì trong không khí, đôi mắt đỏ lóng lánh như hai hạt cườm san hô.

– Nhà tớ cũng có chuột, nhưng chỉ có chuột xám thôi, không có chuột trắng, - tôi nói

– Chuột bạch không phải là nhà nào cũng có đâu, – Siskin cười phá lên. – Chuột bạch phải đi mua. Tớ mua ở cửa hàng thú cảnh bốn con, mà bây giờ, cậu trông đấy, nó đẻ ra nhiều chưa. Nếu cậu muốn tớ sẽ tặng cậu một đôi.

– Thế nó ăn gì?

– Gì nó chả ăn. Các loại hạt, bánh mì, sữa.

– Thế thì được, – tôi đồng ý.

Siskin tìm được ở đâu đó một cái hộp các tông nhỏ, tóm lấy một đôi chuột bỏ vào đó và bỏ cái hộp vào túi mình.

– Để tớ giữ cho, lỡ cậu không quen làm bẹp chúng nó mất, – nó nói.

Chúng tôi ra mặc áo khoác ngoài để về nhà tôi.

- Thế con còn định đi đâu nữa thế? – mẹ Kostia hỏi nó.
- Con về ngay giờ mà mẹ, con đến nhà Vichia một phút thôi, vì con đã hứa với nó rồi.

***

Chúng tôi chạy ù ra phố và chỉ một phút sau đã về đến nhà tôi. Mẹ trông thấy tôi không về nhà một mình, nên cũng không mắng mỗ gì về tội đã la cà đến nỗi về muộn

- Đây là bạn Kostia học cùng trường con, – tôi nói với mẹ.
- Cháu là học sinh mới à, Kostia? – mẹ hỏi.
- Dạ vâng ạ. Năm nay cháu mới vào học ạ.
- Thế trước đây thì cháu học ở đâu?
- Ở Nalchich ạ. Cả gia đình cháu sống ở đó, rồi khi cô Zina học hết lớp mười và muốn vào học ở trường sân khấu thì cả nhà chuyển về đây, vì ở Nalchich không có trường sân khấu.
- Thế ở đâu cháu thấy thích hơn, ở Nalchich hay ở đây?
- Ở Nalchich tốt hơn ạ, nhưng ở đây cũng không tồi. Nhà cháu còn ở Krasnozavodsk nữa, ở đó cũng thích lắm.
- Thế thì có nghĩa là cháu tốt tính đấy, nếu ở đâu cháu thấy cũng thích cả.
- Không đâu ạ, cháu xấu tính lắm. Mẹ cháu bảo cháu chả có cá tính gì cả, và vì thế sẽ không làm được trò trống gì nên hồn trong cuộc đời.
- Sao mẹ cháu lại nói thế nhỉ?
- Là vì cháu chẳng bao giờ ngồi vào bàn học bài đúng lúc cả.
- Thế thì cháu cũng giống thằng Vichia nhà bác thôi. Nó cũng chẳng thích ngồi vào bàn học bài đúng lúc. Hai đứa phải cùng quyết tâm sửa chữa tính đó thôi.

Đúng lúc đó thì Lika đến, tôi nói:

- Cậu làm quen đi, đây là Lika, em gái tớ.
- Chào cô! – Siskin nói.

– Chào anh! – Lika trả lời và bắt đầu ngó nghiêng xem xét Siskin, như kiểu nó không phải là một thằng bé bình thường, mà là một tác phẩm hội họa nào đó đang được triển lãm.

– Tôi không có chị em gái, – Siskin bảo. – Anh em trai cũng không có. Không có ai cả, tôi hoàn toàn cô đơn.

– Thế nếu mà được ước thì anh muốn có em trai hay em gái nào? - Lika hỏi.

– Muốn cả hai. Nếu thế thì tôi sẽ làm đồ chơi cho chúng này, tặng chúng các con vật nhỏ này, quan tâm nhiều đến chúng nữa. Mẹ tôi bảo tôi là đứa vô tâm. Nhưng tại sao tôi vô tâm chứ? Đó là vì chẳng có ai để tôi quan tâm cả.

– Thế thì anh quan tâm đến mẹ đi.

– Quan tâm đến mẹ thế nào được? Suốt ngày mẹ đi làm, nên cả ngày cứ phải chờ mẹ suốt, có khi buổi tối đã về đến nhà rồi mẹ còn đi làm nữa ấy chứ.

– Thế mẹ anh làm nghề gì?

– Mẹ tôi là lái xe, làm việc trên xe ô tô.

– Thế thì anh quan tâm đến bản thân mình vậy, vì như thế thì mẹ anh sẽ cảm thấy dễ chịu hơn.

– Cái ấy thì tôi thừa biết, – Siskin trả lời.

– Thế anh có tìm được cái áo khoác ngoài không? - Lika hỏi.

– Áo nào cơ? À, có! Tất nhiên là tìm thấy. Thì nó vẫn ở ngoài sân bóng, chỗ tôi để quên ấy mà.

– Cứ thế thì có ngày anh sẽ bị cảm lạnh đấy, – Lika nói.

– Không đâu, thưa cô!

– Tất nhiên là sẽ bị cảm lạnh. Thế nào anh chả thêm một lần quên mũ hay áo palto ở đâu đó.

– Không, áo palto thì tôi không thể quên được... Cô thích chuột chứ?

– Chuột ... mmm... – Lika do dự.

– Nếu cô thích tôi sẽ tặng cô một đôi nhé?

- Ồ không, anh nói gì vậy!
- Chúng rất xinh nhé, – Siskin nói và lôi cái hộp có hai con chuột bạch từ trong túi ra.
- Ôi, xinh quá! - Lika kêu rít lên.
- Sao cậu lại định đem chuột của tớ cho nó thế hả? - Tôi hoảng hốt. - Cậu tặng tớ rồi mà, bây giờ lại cho nó?
- Nhưng tớ chỉ cho nó xem những con này thôi mà, tớ sẽ cho nó đôi khác, nhà tớ còn nhiều, - Siskin nói. Hoặc là, nếu cậu đồng ý thì tớ cho Lika đôi này, và cho cậu đôi khác sau.
- Không, không, - Lika nói, - Hai con này sẽ là của Vichia.
- Thôi được rồi, mai tôi sẽ mang lại cho cô một đôi khác, còn đôi này cô chỉ xem thôi nhé.
- Lika đưa tay về phía lũ chuột:
- Thế chúng có cắn không?
- Không đâu! Nó quen người rồi!

Khi Siskin về rồi, tôi và Lika lấy một cái hộp bánh quy cũ, khoét cửa sổ, cửa ra vào và thả lũ chuột vào đó. Chúng thập thò, ló đầu ra khỏi các cửa sổ, và ngắm chúng thật là thích mắt.

***

Tất nhiên tôi lại ngồi vào bàn học muộn. Theo thói thường, tôi lại học những bài dễ trước, sau cùng mới bắt tay vào bài tập số học. Lại bài khó ơ là khó, vì thế tôi gập vở bài tập lại, xếp sách vở vào cặp sách với ý định là sáng ra mượn vở của ai đó để chép bài. Nếu mà tôi quyết giải bài tập, thì mẹ hẳn sẽ biết là đến tận giờ tôi vẫn chưa làm xong bài về nhà, sẽ mắng mỏ vì tôi cứ để bài tập lại đến tận tối khuya mới làm. Tất nhiên là bố sẽ lại giúp tôi làm bài tập, nhưng thôi, làm ảnh hưởng đến công việc của bố mà làm gì! Hãy cứ để bố vẽ các sơ đồ cái máy đánh bóng gỗ của bố hay là suy nghĩ xem làm mô hình như thế nào là tốt hơn. Đối với bố việc đó là rất quan trọng.

Trong khi tôi học bài, Lika đã cho vào ngôi nhà của chuột một ít bông để chúng làm ổ, rắc cho chúng một ít hạt ngũ cốc, ít mẩu bánh mì vụn và đặt vào đó một đĩa sữa nhỏ. Nhìn qua cửa sổ có thể thấy lũ chuột gặm nhấm hạt. Thỉnh thoảng có một con còn ngồi lên hai chân sau, lấy hai chân trước rửa mặt. Trông buồn cười lắm! Cái chân trước nhỏ xiu xiu gạt

qua cái mặt chuột cũng nhỏ xíu, trông không thể nhìn được cười. Lika suốt thời gian đó ngồi trước cái nhà, nhìn qua cửa sổ và cười khanh khách.

– Anh có người bạn thật tốt, Vichia ạ! - nó nói khi tôi đến để xem chuột

– Kostia ấy à? - tôi nói.

– Vâng.

– Thế nó tốt thế nào?

– Lịch sự. Nói chuyện rất hay. Thậm chí còn nói chuyện với em nữa.

– Thế tại sao không nói chuyện với em được?

– Thì em là đứa con gái mà.

– Thế sao? Chẳng lẽ là đứa con gái thì không được nói chuyện à?

– Những đứa con trai khác không nói đâu. Chúng rất tự cao, chắc thế. Anh kết bạn với anh ấy nhé.

Tôi muốn nói với nó rằng thằng Kostia cũng chẳng tốt đến thế đâu, rằng nó chép bài tập của tôi và làm giây mực vào vở tôi nữa, nhưng không hiểu tại sao lại bảo:

- Cứ làm như tự anh thì không biết là nó tốt ấy! Lớp anh học đứa nào cũng tốt cả.

Chương bốn

Năm học mới bắt đầu đã ba, hoặc bốn ngày gì đó, mà cũng có thể là năm, giờ thì tôi không còn nhớ chính xác, chỉ biết là một lần Serilogia Bukatin, tổng biên tập báo tường của lớp nói:

- Thưa cô Olga Nikolaevna, trong ban biên tập của chúng em không bạn nào biết vẽ giỏi cả. Năm ngoái còn có Fedia Rybkin vẽ, bây giờ thì chẳng còn ai, nên tờ báo tường chẳng còn ra gì nữa. Chúng ta cần chọn một họa sĩ.

- Phải chọn một học sinh vẽ đẹp làm họa sĩ, - cô Olga Nikolaevna nói. - Cô đề nghị chúng ta sẽ làm thế này: Ngày mai tất cả các em mang tranh vẽ của mình tới lớp, và chúng ta sẽ chọn ai là người vẽ đẹp hơn cả.

- Thế còn các bạn không có tranh thì sao ạ? - Một số người hỏi.

- Thì phải vẽ ngay hôm nay, chỉ cần một tranh thôi cũng được. Vẽ một tranh thì không khó

mà.

- Thưa cô, được ạ, - cả lớp đồng ý.

Hôm sau tất cả chúng tôi mang tranh của mình đến. Người thì mang tranh cũ, người thì vẽ tranh mới, một số bạn mang đến cả tập tranh, còn Grachev thì mang tới một cuốn album dày. Tôi cũng mang vài bức tranh của mình tới.

Chúng tôi mở tranh đặt trên mặt bàn, cô Olga đi tới từng bàn để xem tranh của tất cả mọi người. Cuối cùng cô tới chỗ thẳng Igor và cầm quyển album của nó lên xem. Nó vẽ toàn biển, tàu thủy, tàu hơi nước, tàu ngầm, chiến hạm.

- Em Igor Grachev vẽ khá nhất, - cô Olga Nikolaevna tuyên bố. - Em sẽ là họa sĩ của tờ báo.

Igor mím cười sung sướng. Lật tiếp vài trang nữa, cô đột ngột trông thấy trên trang giấy một chàng lính thủy mặc áo sọc ngang, miệng ngậm tẩu, anh em sinh đôi với anh chàng trên tường. Cô cau mày và nhìn chăm chú nhìn Igor Grachev. Igor hoảng hốt, đỏ mặt và thừa nhận:

- Thưa cô, chính em đã vẽ anh lính thủy lên tường.

- Vậy đấy, thế mà khi mọi người hỏi thì em lại không nhận lỗi! Thế là không tốt, Igor ạ. Sao em lại làm thế?

- Em cũng không biết nữa, thưa cô Olga Nikolaevna! Tại sao đó, tại em vô tình thôi ạ. Em đã không cân nhắc kỹ.

- Thôi được rồi, dù sao thì bây giờ em đã nhận lỗi. Sau giờ học lên gặp thầy hiệu trưởng và xin lỗi thầy nhé.

Sau giờ học, Igor đến phòng thầy hiệu trưởng để xin lỗi thầy. Thầy Igor Alexandrovich nói:

- Nhà nước đã chi nhiều tiền để sửa chữa trường học, không thể sửa thêm lần nữa được đâu. Em về nhà, ăn trưa đi rồi quay lại đây nhé.

Sau khi ăn trưa, Igor đến trường. Nó lĩnh một cái xô sơn và cái chổi lông, rồi nó bắt tay vào việc. Nó quét sơn trắng đến nỗi không còn thấy một tí dấu vết nào của anh lính thủy nữa.

Chúng tôi cứ tưởng thế thì cô Olga Nikolaevna sẽ không cho nó làm họa sĩ của báo tường nữa, nhưng cô nói:

- Thà em vẽ cho báo tường, còn hơn là đi vẽ bẩn lên tường.

Chúng tôi chọn nó vào ban biên tập tờ báo tường làm hoạ sĩ, và tất cả đều hài lòng, Tôi cũng hài lòng, dù sự thật là tôi cảm thấy không có gì vui vẻ, tôi sẽ kể nguyên nhân tại sao.

Theo gương Siskin, tôi không làm bài tập về nhà nữa, mà tìm cách chép bài của các bạn trong lớp. Đúng như câu tục ngữ "Gần mực thì đen, gần đèn thì sáng"

"Sao mình lại phải đau đầu suy nghĩ vì mấy cái bài tập ấy nhỉ? - tôi nghĩ. - Đằng nào thì mình cũng có hiểu cái gì đâu. Tốt nhất là đi chép bài, thế là xong. Vừa nhanh, ở nhà nhà lại vừa chẳng bị mắng vì không làm được bài tập".

Đầu tiên hôm nào tôi cũng mượn được vở của ai đó để chép, nhưng đội trưởng đội thiếu niên Tolia Degiơkin trách tôi:

- Nếu cậu cứ đi chép bài thế thì chẳng bao giờ cậu học được cách giải đâu! - Nó nói.

- Nhưng tớ cũng không cần, - tôi trả lời. Tớ không có khả năng học số học. Chắc rồi tớ sẽ tìm được cách sống mà không cần số học.

Tất nhiên đi chép bài thì dễ rồi, thế nhưng đôi khi bị gọi lên bảng, thì tôi chỉ còn mỗi nước hy vọng ở bọn bạn nhắc bài. Mỗi tháng Gleb Skameikin, từ ngày tuyên bố đấu tranh bài trừ nạn nhắc bài vẫn cứ suy nghĩ, suy nghĩ và cuối cùng thì nó nghĩ ra chuyện thế này: Bỏ nhỏ với bọn làm báo tường để chúng nó vẽ tranh châm biếm tôi. Thế là vào một ngày đẹp trời trên báo tường của lớp tôi xuất hiện dưới dạng một thằng bé có đôi tai rất dài, tức là chúng nó vẽ tôi đứng bên cạnh bảng, như kiểu đang giải bài tập, còn đôi tai thì đang vươn dài ra, rất là dài. Có nghĩa là tai dài để nghe nhắc bài rõ hơn. Bên dưới bức tranh còn những câu thơ kinh hoàng của đứa nào đó nữa chứ.

"Vichia thích nghe nhắc bài,
Nghe mãi dài cả tai,
Nghe nhắc mãi hồng người
Rồi có ngày xơi hai"

Chắc là cũng chẳng đúng từng từ đâu, vì tôi không còn nhớ rõ nữa. Nói chung, chuyện nhỏ như con thỏ. Tôi cáu lắm và đoán ngay ra tác giả của bức tranh là Igor Grachev, bởi vì trước khi nó tham gia ban biên tập thì báo tường của chúng tôi có tranh châm biếm bao giờ đâu. Tôi gặp nó, bảo:

- Cậu phải xé ngay bức biếm hoạ đi, nếu không thì sẽ tệ lắm đấy!

Nó nói:

- Tổ không có quyền xé. Tổ chỉ là họa sĩ thôi cơ mà. Tổ được lệnh vẽ thì tổ vẽ, còn treo lên hay bỏ xuống thì không phải việc của tổ.

- Thế thì việc của ai?

- Đó là quyết định của tổng biên tập. Nó quyết định và chỉ đạo chúng tổ.

Tôi quay sang Seriogia Bukatin:

- À, có nghĩa là công việc của cậu phải không? Sao không vẽ biếm họa bản thân mình ấy, lại biếm họa tổ!

- Cậu nghĩ ra chuyện gì thế? Tổ có tự ý quyết định vẽ biếm họa ai đâu. Lớp ta có cả một ban biên tập mà. Tất cả chúng tổ cùng ra quyết định đấy chứ. Gleb Skameikin viết mấy câu thơ và bảo chúng tổ vẽ biếm họa, vì lớp ta cần phải đấu tranh với tệ nạn nhắc bài. Họp ban chấp hành đội thiếu niên chúng tổ cũng quyết định sẽ đấu tranh để quét sạch tệ nạn này.

Tôi nhảy bổ đến chỗ Gleb Skameikin

- Cậu phải bỏ bức biếm họa, - ngay lập tức, nếu không thì cậu sẽ ăn no đòn đấy!

- No cái gì cơ? - Nó không hiểu ngay.

- Tổ sẽ vạ người cậu làm đôi và nghiền cậu ra thành bột.

- Ồi, cậu nghĩ thế à! - Gleb nói. Người ta sợ cậu lắm đấy!

- Được, thế thì tổ sẽ xé bức biếm họa, nếu như không ai sợ!

- Cậu không có quyền xé, - Tolia Degiorkin nói. - Vì đó là sự thật. Nếu như người ta viết về cậu sai, thì cậu mới có quyền xé, nhưng trước tiên cậu phải viết một bài cải chính. - À, - tôi nói, - viết bài cải chính à? Bây giờ các cậu sẽ có bài cải chính ngay đây!

Cả lớp đến xem báo tường, nhìn ngắm cái tranh biếm, và cười thích chí. Tôi quyết không để sự việc xảy ra như thế, nên ngồi xuống chỗ của mình để viết bài cải chính. Nhưng tôi chả viết được câu nào, vì thực ra tôi không biết phải viết thế nào. Nên tôi đi tìm anh phụ trách Volodia, kể cho anh nghe mọi chuyện và hỏi anh cách viết một bài cải chính.

- Được, anh sẽ bảo em cách viết, - anh Volodia nói. Em hãy viết là em hứa sửa chữa khuyết điểm, học tập tốt hơn để không cần phải nghe nhắc bài nữa. Những điểm tốt của em sẽ được treo lên báo tường, và anh sẽ can thiệp để chúng nó bỏ bức biếm họa.

Tôi thực hiện đúng như thế, tức là viết một bài cho báo tường hứa sẽ học chăm chỉ và không ỷ lại vào các bạn nhắc bài nữa.

Ngày ngày hôm sau bức biếm họa quả thật đã được lấy đi, và các điểm của tôi được viết rõ to và treo trên chỗ dễ thấy nhất. Tôi rất vui mừng, thậm chí quyết tâm thực sự để học hành chăm chỉ hơn, nhưng chả hiểu tại sao mãi không thu xếp được, mà chỉ còn có mấy hôm nữa là chúng tôi đã phải làm bài kiểm tra số học đầu tiên. Tôi chỉ được ngỗng. Tất nhiên, có phải mình tôi đâu, cả thằng Sasha Medvedkin nữa, và thế là hai đứa chúng tôi bỗng trở nên nổi bật. Cô Olga Nikolaevna ghi điểm số vào sổ điểm của chúng tôi và dặn đem về cho bố mẹ ký vào.

***

Trở về nhà ngày hôm đó, tôi buồn vô cùng và không biết phải làm thế nào để giấu con hai, hoặc phải nói với mẹ thế nào để mẹ không cáu giận nhiều.

– Thì cậu thử làm như Michia Kruglov xem sao, - Trên đường về nhà Siskin nói với tôi.

– Cậu Michia Kruglov ấy là ai thế? Tôi hỏi

– Một cậu học cùng lớp với tớ hồi ở Nalchich ấy.

– Thế nó làm thế nào?

– Nó làm thế này: Nếu được hai, về đến nhà nó chẳng nói gì cả. Ngồi buồn rầu và im lặng. Im lặng mãi, một tiếng, hai tiếng và cứ thế, chẳng đi chơi nữa. Mẹ nó hỏi:

«Hôm nay con làm sao thế?»

«Không sao ạ».

«Sao con ngồi buồn thế?»

«Thế thôi».

«Lại gây ra chuyện gì ở trường phải không?»

«Không, có chuyện gì đâu ạ».

«Con đánh nhau à?»

«Không ạ».

«Con làm vỡ kính nhà trường à?»

«Dạ không».

«Lạ thật!» – mẹ nó bảo.

Ngồi vào bàn ăn nó không ăn gì hết

«Sao con không ăn gì thế?»

«Con không muốn ăn».

«Con không ngon miệng à?»

«Không ạ».

«Thế thì con đi chơi một lát đi vậy, bao giờ đói thì về».

«Con không muốn ạ».

«Thế con muốn gì?»

«Con không muốn gì cả».

«Hay con ốm chẳng?»

«Đâu ạ».

Mẹ nó sờ trán nó, cặp nhiệt độ, rồi nói

«Bình thường, không sốt mà. Thế thì con bị làm sao chú? Con làm mẹ phát điên mất thôi!»

«Con bị điểm hai môn số học ạ».

«Phù, trời ạ! – mẹ nó bảo. – Chỉ vì điểm hai ấy mà con dựng lên cả màn hài kịch vừa rồi à?»

«Dạ vâng».

«Đáng lẽ con phải học chăm chỉ hơn thì sẽ không phải đóng kịch như thế nữa. Sẽ không có điểm hai nào cả», – mẹ nó trả lời.

Và thế là mẹ nó bỏ qua luôn, không nói gì nữa, mà thằng Kruglov thì cũng chỉ cần có thế.

– Được, - tôi nói. - Một lần nó làm thế thì được, nhưng còn lần sau thì mẹ nó sẽ hiểu ngay là nó bị hai điểm.

– Nhưng đến lần sau thì nó lại nghĩ ra chuyện khác: Ví dụ, vừa về đến nhà nó nói ngay với mẹ nó: “Mẹ biết không, thằng Petrov lớp con được hai đấy”. Thế là mẹ nó bắt đầu nói thằng Petrov đủ điều: “Ồi cái thằng bé chẳng ra làm sao. Bố mẹ thì chăm sóc, cho ăn học để nên người, thế mà nó thì không chịu học để đến nỗi bị điểm hai...” Vân vân...

Khi mẹ nó vừa ngừng lời, nó lại tiếp: “Cả thằng Ivanov cũng bị hai, mẹ ạ”. Mẹ nó chuyển mục tiêu sang thằng Ivanov. “Thế đấy, học thì không muốn, nhà nước thật phí tiền cho nó ăn học...”

Thằng Kruglov chờ cho mẹ nó nói hết, tiếp: “Thằng Gavrilov hôm nay cũng xơi ngỗng”.

Mẹ nó bắt đầu mắng mỏ thằng Gavrilov, nhưng đã dịu đi chút ít, không nhiều lời và nhiệt tình như khi mắng mấy thằng trước. Thằng Kruglov chờ cho đến khi mẹ nó mắng mỏ đã chán miệng, thở dài và nói: “Hôm nay trong lớp con thế nào ấy ạ. Cả con nữa cũng bị hai”.

Đến lúc ấy thì mẹ nó chỉ buông mỗi một từ: “Ngốc cả lũ”. Và thế là xong chuyện.

– Thấy rồi, thằng Kruglov ấy thông minh, - tôi nói.

– Đúng, – Siskin trả lời, – rất thông minh là đằng khác. Nó thường xuyên được hai, nhưng lần nào cũng nghĩ ra những cách khác nhau để không bị mẹ nó mắng mỏ nhiều quá.

Tôi về nhà, và áp dụng vở đầu tiên của thằng Kruglov: ngồi xuống ghế, cúi gằm mặt và làm ra vẻ vô cùng thiếu ngủ buồn rầu. Mẹ nhận thấy ngay, và hỏi:

- Sao thế? bị hai hẵn thôi?

- Vâng, bị hai, - tôi nói.

Thế là mẹ bắt đầu mắng tôi thậm tệ, nhưng tôi chẳng kể chuyện ấy đâu, chẳng có gì hay cả.

Sang ngày hôm sau thì đến lượt thằng Siskin bị hai, nhưng là môn tiếng Nga. Ở nhà nó cũng bị mắng các kiểu, và ngày hôm sau nữa thì trên báo tường xuất hiện tranh biếm vẽ hai đứa tôi. Hai thằng đang đi trên phố và những con hai có chân bám sát theo

Tôi tức giận bảo Seriogia Bukatin:

- Lại chuyện gì thế này nữa! Bao giờ thì các cậu chấm dứt đấy?

- Cậu sồi lên làm gì chứ? – Seriogia hỏi. – Đó là sự thật mà, rõ ràng là các cậu đã bị hai điểm.

- Làm như là chỉ có chúng tớ bị hai ấy. Thằng Sasha Medvedkin cũng bị hai, thế sao không vẽ nó?

- Chuyện đó tớ không biết. Chúng tớ đã bảo thằng Igor để nó vẽ tất cả, nhưng chả hiểu tại sao nó chỉ vẽ hai đứa.

- Tớ muốn vẽ ba đứa đấy chứ, - Igor nói. – Nhưng tớ không đủ giấy, nên chỉ vẽ hai đứa thôi. Lần sau tớ sẽ vẽ nốt đứa nữa.

- Đẳng nào chả thế, - tôi nói. - Tớ không bỏ qua việc này đâu. Tớ sẽ viết bài cải chính!

Tôi bảo Siskin:

- Nào, chúng ta viết bài cải chính.

- Bài cải chính là cái gì?

- Rất đơn giản: cần phải viết lên báo tường một lời hứa là chúng mình sẽ học tập tốt. Lần trước anh Volodia bảo tớ thế.

- Được thôi, - Siskin đồng ý. Cậu viết đi, rồi cho tớ chép lại.

Tôi ngồi xuống và viết lời hứa sẽ học tập tốt để không bao giờ bị hai nữa. Siskin chép lại nguyên văn, và còn thêm lời hứa sẽ học tốt để điểm thấp nhất là bốn điểm.

- Như thế để nghe có vẻ quan trọng hơn.

Chúng tôi đưa hai bài viết cho thằng Seriogia Bukatin, tôi nói:

- Đây, cậu có thể hạ cái tranh vẽ chúng tớ xuống rồi, và dán hai bài này lên chỗ dễ thấy nhất ấy.

Nó nói:

- Được rồi.

Hôm sau, khi đến lớp, tôi thấy cái tranh biếm vẫn y nguyên, còn những lời hứa của chúng tôi thì chẳng thấy đâu. Tôi nhảy bổ vào Seriogia. Nó bảo:

- Chúng tớ đã thảo luận về lời hứa của các cậu trong ban biên tập, nhưng tập thể ban biên tập quyết định chưa treo lên vội, vì lần trước cậu cũng đã hứa là học tập chăm chỉ hơn, nhưng không giữ lời hứa, để đến nỗi bị hai điểm.

- Đằng nào chả thế, - tôi nói. – Các cậu không muốn đưa lời hứa lên cũng được, nhưng bức tranh thì phải hạ xuống ngay.

- Không, chúng tớ không phải làm thế, - nó nói. - Cậu tưởng là cứ hứa rồi không giữ lời hứa mà được à. Cậu nhầm rồi.

Đến đây thì Siskin không chịu được nữa.

- Tớ đã hứa cái gì lần nào đâu. Sao các cậu không dán lời hứa của tớ lên?

- Trong sổ báo tới chúng tớ sẽ dán bài báo của cậu.

- Thế tớ sẽ bị treo như thế cho đến tận khi có sổ báo tới á?

- Đúng, cứ treo như thế.

- Được thôi,- thẳng Siskin nói.

Nhưng tôi quyết không dừng lại ở đó. Ngay giờ giải lao sau, tôi gặp anh Volodia và kể cho anh nghe mọi chuyện.

Anh nói:

- Anh sẽ nói với các bạn, để các bạn ấy làm sổ mới nhanh hơn và treo lời hứa của cả hai đứa lên. Trường sắp họp sơ kết về kết quả học tập, và như thế bài viết của các em là rất đúng lúc.

- Thế không thể xé tranh biếm ngay và dán bài của chúng em lên chỗ trống đó ạ? – tôi hỏi.

- Làm như thế không đúng, em ạ.

- Thế sao lần đầu tiên anh làm được?

- À, lần trước các bạn đã tin là em sẽ sửa chữa, nên cho em một ngoại lệ. Nhưng không phải là lần nào cũng có thể làm hỏng tờ báo. Bởi tất cả các sổ báo tường của chúng ta đều được lưu giữ. Căn cứ vào các sổ báo ta có thể biết được tập thể lớp đã làm việc như thế nào. Có thể, sau này khi lớn lên, ai đó trong số các em sẽ trở thành một nghệ nhân nổi tiếng, hay một nhà bác học uyên bác, một nhà phát minh, một phi công hay một học giả. Lúc ấy, người ta cũng sẽ xem lại những sổ báo tường để biết ngày còn nhỏ ông ta đã

học tập như thế nào.

“Thế cơ đấy! – Tôi nghĩ bụng. - Giả sử khi lớn lên tôi trở thành một nhà du hành nổi tiếng, hay một phi công dũng cảm thì sao nhỉ? (Tôi mơ ước trở thành phi công hoặc nhà du hành từ lâu nay rồi). Có ai đó bỗng tìm thấy những tờ báo tường cũ này và bảo: “Ờ này, các bạn ơi, ngày xưa ông ấy bị điểm hai này!”

Chỉ vì viễn cảnh ấy mà tôi cảm thấy buồn không thể tả suốt cả tiếng đồng hồ, và tôi thôi không tranh luận với anh Volodia nữa. Mãi tôi mới nguôi đi đôi chút và quyết định, thôi được, từ giờ đến lúc tôi lớn thì có khi tờ báo tường cũ này đã bị huỷ từ lâu rồi, và hy vọng điều đó cứu tôi khỏi nỗi nhục mặt.

Chương năm

Bức tranh biếm vẽ hai đứa tôi treo trên báo tường suốt cả một tuần lễ, và một ngày trước khi họp sơ kết kết quả học tập số báo mới mới được treo lên, trên đó không còn biếm hoạ nào nữa, nhưng lại có hai bài của chúng tôi, tức là của tôi và của Siskin. Tất nhiên còn vô số các bài khác nữa, nhưng tôi đã quên bống mất nội dung của những bài viết ấy.

Anh Volodia báo cho chúng tôi chuẩn bị nội dung thảo luận tại cuộc họp, và kết quả học tập của từng học sinh sẽ được xem xét. Trong giờ nghỉ giải lao, cậu Iura Kasatkin, tổ trưởng của chúng tôi tập họp tổ, và chúng tôi phải báo cáo về kết quả học tập của mình. Chẳng có gì phải nói nhiều. Tất cả quyết định hai đứa chúng tôi phải sửa chữa khuyết điểm và khắc phục những điểm hai của mình trong thời gian ngắn nhất.

Tất nhiên là chúng tôi đồng ý. Làm sao được, chẳng lẽ chúng tôi thích được hai lắm sao?

Sáng ngày hôm sau thì họp lớp.

Cô Olga Nikolaevna báo cáo về kết quả học tập chung của cả lớp. Cô kể cụ thể, ai đã học tập như thế nào, ai cần phải cố gắng hơn. Không chỉ học sinh bị điểm hai bị nhắc nhở, mà cả những người được ba, bởi vì theo cô, học mà để bị ba điểm thì sút xuống điểm hai mấy rồi.

Rồi cô Olga Nikolaevna nói kỷ luật trong lớp còn lỏng lẻo lắm - giờ học còn ồn và các bạn vẫn nhắc bài cho nhau.

Chúng tôi bắt đầu phát biểu ý kiến. Tức là tôi nói “chúng tôi”, nhưng thật ra thì tôi chẳng dám nói gì, vì đã được điểm hai thì còn mặt mũi nào mà lo ngại chứ, được điểm hai thì hãy ngồi im một góc.

Gleb Skameikin nói đầu tiên. Nó nói, tất cả nguyên nhân của tình trạng đó là từ tệ nạn nhắc bài mà ra. Cứ như là nó bị cái từ “nhắc bài” ấy ám ảnh. Nó nói, nếu như trong lớp

không ai nhắc bài cho ai nữa, thì kỷ luật học tập trong lớp sẽ tốt hơn, trong lớp đỡ ồn hơn, còn học sinh thì buộc phải tự học tốt hơn.

- Tố sẽ cố tình nhắc sai để những ai còn hy vọng nghe nhắc bài sẽ không biết đăng nào mà lần, - nó kết luận.

- Như thế không phải là chơi đẹp, - Vasia Erokhin nói.

- Thế nhắc bài là chơi đẹp à?

- Nhắc bài cũng không phải là đẹp, cần phải giúp đỡ bạn nếu bạn không hiểu bài, và nhắc bài chỉ có hại mà thôi.

- Còn phải nói về chuyện này bao nhiêu nữa cơ chứ? Đăng nào thì mọi người vẫn nhắc bài cho nhau thôi!

- Có nghĩa là phải làm rõ những người nhắc bài.

- Làm rõ thế nào.

- Cần phải viết bài chống những người đó và treo lên báo tường

- Rất đúng, - Gleb Skameikin nói. Chúng ta bắt đầu một chiến dịch trên báo tường chống lại nạn nhắc bài.

Tổ trưởng của chúng tôi Iura Kasatkin nói tất cả các bạn trong tổ quyết tâm học tập không có điểm hai, trong khi tổ một và tổ hai thì cho biết họ quyết tâm giành toàn điểm bốn và điểm năm.

Cô Olga Nikolaevna giải thích cho chúng tôi, để học tập đạt kết quả tốt nhất cần phải biết phân chia thời gian trong ngày của mình. Cần phải đi ngủ sớm, dậy sớm. Buổi sáng cần tập thể dục, tăng cường chơi ngoài trời. Các bài về nhà không phải hoàn thành ngay sau khi đi học về, mà chỉ ngồi vào bàn học sau khi đã nghỉ ngơi độ một hai tiếng đồng hồ (đó chính là điều mà tôi vẫn nói với Lika). Các bài học phải được hoàn thành trong ngày, chứ nếu đêm muộn mới học thì rất có hại, vì đó là lúc đầu óc đã mệt mỏi rồi, và có học cũng không hiệu quả nữa. Đầu tiên phải giải những bài tập khó nhất, sau mới đến các bài dễ.

Slava Vedernikov nói:

- Thưa cô Olga Nikolaevna, em cũng hiểu là sau giờ học ở trường cần phải nghỉ ngơi một hai tiếng, nhưng mà nghỉ như thế nào ạ? Em không biết cách ngồi không mà nghỉ. Nghỉ như thế buồn tẻ lắm ạ.

- Nghỉ không có nghĩa là ngồi xuôi tay, không làm gì cả, em ạ. Có thể đi dạo, chơi trò chơi gì đó, hoặc làm một việc gì đó cũng được.

- Vậy thì đá bóng được chứ ạ? – Tôi hỏi.

- Bóng đá là cách nghỉ ngơi rất tốt, - cô Olga Nikolaevna nói - tất nhiên các em không nên đá bóng cả ngày. Nếu đá độ một tiếng đồng hồ thôi thì em đã có một thời gian nghỉ ngơi tích cực, và sau đó em sẽ học tốt hơn.

- Trời sắp mưa dầm rồi ạ, - Siskin nói. – Vì mưa sân bóng đá sẽ ướt sũng mất thôi. Lúc đó thì chúng em sẽ chơi ở đâu ạ?

- Không sao đâu, các em ạ, - anh Volodia nói. – Chúng ta sắp được trang bị một phòng tập thể thao trong trường, như thế mùa đông các em có thể chơi bóng rổ.

- Bóng rổ! – Siskin reo. – Hay quá ạ! Ôi trời, em nhất định phải là đội trưởng đấy! Em đã từng là đội trưởng đội bóng rổ, em thề danh dự đấy!

- Em á, việc trước tiên của em là phải học môn tiếng Nga cho tốt, - anh Volodia nói.

- Thì có sao đâu, em sẽ cố gắng mà, - Siskin nói. Và cuộc họp của chúng tôi tới đây là kết thúc.

- Trời đất ạ, các em làm tổ mình xấu mặt quá, - anh Volodia nói khi tất cả đã tản đi hết, chỉ còn lại một tổ chúng tôi.

- Sao cơ ạ? Chúng tôi hỏi.

- Còn "sao" gì nữa! Chỉ dám hứa thanh toán điểm hai, trong khi tất cả các tổ khác hứa giành toàn các điểm bốn và năm.

- Chúng em có kém gì các tổ khác đâu? – Lenia Astaphiev nói. - Chúng em cũng có thể được toàn bốn và năm.

- Cậu nghĩ gì chứ! – Vania Pakhomov nói. – Chúng nó thì có gì hơn bọn mình đâu.

- Các cậu ạ, theo tớ thì chúng mình phải cố gắng thôi, - Vasia Erokhin nói. - Tớ hứa danh dự là sẽ không bao giờ để bị điểm thấp hơn bốn. Chúng mình không dốt hơn những đứa khác kia mà.

Tôi đột ngột cảm thấy mình cũng phải hứa hẹn.

- Đúng thế! – tôi nói. - Tớ cũng sẽ cố gắng! Trước kia tớ chưa hết sức nỗ lực thôi, còn từ

giờ tớ sẽ cố gắng, rồi các cậu sẽ thấy một khi tớ bắt đầu quyết tâm thì thế nào.

- Cứ bắt đầu đi, rồi sẽ phải khóc rồi tự bỏ cuộc thôi. – Siskin nói.

- Em sao thế, không định học tốt à? – Anh Volodia hỏi.

- Em hứa sẽ được ít nhất bốn điểm ạ, - Siskin nói, - tức là trừ môn tiếng Nga. Môn tiếng Nga em chỉ hứa sẽ được điểm ba thôi.

- Cậu lại còn nghĩ ra chuyện gì nữa thế! – Iura nói. - Cả lớp quyết tâm, mà cậu thì lại không! Ở đâu ra thẳng thông minh thế không biết nữa!

- Làm sao tớ quyết tâm được chứ? Điểm tiếng Nga của tớ chưa bao giờ trên ba điểm cả. Ba điểm đã là tốt lắm rồi.

- Em nghe này, Siskin, tại sao em lại từ chối cố gắng nhỉ! Anh Volodia nói. – Em đã hứa là sẽ học tốt, được điểm trên bốn kia mà.

- Em hứa thế bao giờ?

- Thì đấy, bài em viết trên báo tường kia thôi? – Anh Volodia nói và chỉ lên bài báo của Siskin!

- À vâng, đúng ạ, - Siskin nói, - thế mà em quên mất.

- Thế nào, thế bây giờ thì em cũng quyết tâm chứ?

- Làm thế nào được ạ, đành phải cố thôi, - Siskin nói.

- Hoan hô! - cả bọn hét toáng lên. - Cậu giỏi lắm, Siskin ạ. Cậu sẽ không làm chúng tớ thất vọng! Giờ đây tất cả chúng ta sẽ cùng cố gắng bảo vệ danh dự của cả lớp.

Siskin vẫn có vẻ không hài lòng, và trên đường về nhà thậm chí nó không thèm nói chuyện với tôi: Nó giận tôi đã xui nó viết lời hứa trên báo tường.

Chương sáu

Chẳng biết Siskin thế nào, còn tôi thì đã quyết bắt tay vào việc ngay. Cái chính, theo tôi, là thời gian biểu. Tôi nhất định sẽ đi ngủ sớm hơn, khoảng 10 giờ tối, như lời cô Olga Nikolaevna nói. Như thế tôi sẽ dậy sớm hơn và trước khi đi học sẽ ôn bài. Sau khi ở trường về tôi sẽ đá bóng độ một hay hai tiếng đồng hồ, và khi đầu óc tỉnh táo sáng khoái thì làm bài tập về nhà. Sau khi xong bài tập rồi, tôi sẽ thoải mái muốn làm gì thì làm: đi chơi với bạn bè, đọc truyện cho đến lúc lại phải đi ngủ.

Như thế, có nghĩa là nghĩ gì làm nấy, tôi đi đá bóng trước khi về làm bài tập ở nhà. Tôi quyết sẽ không đá bóng quá một tiếng rưỡi, nhiều nhất là hai tiếng thôi, thế nhưng, vừa mới bước ra sân bóng thì tất cả mọi quyết định đó đã bay vèo khỏi đầu óc tôi mất rồi, và tôi chỉ sức nhớ đến quyết tâm của mình khi chiều đã muộn. Một lần nữa tôi ngồi vào bàn học bài muộn tới mức đầu óc đã không còn suy nghĩ được gì rạch ròi nữa, và lại tự hứa với bản thân mình ngày mai sẽ không đá bóng lâu quá thế nữa.

Nhưng sang ngày hôm sau mọi chuyện vẫn đầu đóng đẫy. Trong khi đá bóng, tôi luôn tự nhủ: "Nào, thắng thêm một quả nữa thôi thì mình về", thế nhưng không hiểu sao khi bên tôi đã làm bàn rồi, thì tôi lại muốn chơi thêm một tí, thêm bàn nữa đã. Cứ thế kéo mãi cho đến tận chiều. Khi đó, tôi lại tự hỏi mình: "Hượm đã! Có điều gì đó không ổn nhỉ!" và bắt đầu suy nghĩ xem vì sao tôi không thực hiện được quyết định của mình. Tôi nghĩ, nghĩ mãi và cuối cùng tôi thấy một sự hoàn toàn rõ ràng, đó là do tôi không có một tí ý chí nào hết. Tức là tôi cũng có ý chí, nhưng mà không đủ mạnh, nhưng mà yếu quá. Nếu như tôi cần phải làm cái gì đó thì mãi tôi vẫn không thể buộc mình phải làm. Đấy, ví dụ như tôi ngồi xuống đọc cuốn truyện hay chẳng hạn, là tôi cứ thế mà đọc mãi, đọc mãi, không thể dừng lại được. Tôi phải làm bài tập, hay đã đến giờ đi ngủ, nhưng tôi không thể bắt tay vào làm bài tập, cũng không thể tắt đèn đi ngủ. Tôi không thể rời cuốn sách ra được, có thể thôi. Mẹ tôi nhắc tôi đi ngủ, bố tôi bảo tôi vào giường, nhưng tôi chẳng nghe lời một ai, cứ thế đọc và đọc, cho đến khi người lớn phải tắt hết đèn đóm đi để tôi chẳng còn trông thấy gì mà đọc nữa. Và chuyện tương tự đang xảy ra với bóng đá. Tôi không đủ sức mạnh ý chí để chấm dứt trò chơi, có thể thôi!

Khi nghĩ ra đến đó, thậm chí tôi còn tự thấy ngạc nhiên. Tôi vẫn hình dung bản thân mình là một người có ý chí rất mạnh và tính cách rất cứng rắn, thế mà thực tế lại là một người chẳng có tí ý chí nào, và tính cách cũng yếu mềm, như thằng Siskin mà thôi. Vậy là tôi đi đến quyết định phải rèn ý chí. Nhưng cần phải làm những gì nhỉ? Để rèn ý chí, tôi sẽ chỉ làm những việc mình không thích thôi, và không làm những việc mình thích. Không thích tập thể dục buổi sáng - vậy thì sáng tôi sẽ tập thể dục. Muốn đi đá bóng - vậy tôi sẽ không đi. Thích đọc sách hay - tức là tôi sẽ không đọc. Tôi muốn bắt đầu rèn ý chí ngay lập tức, ngay ngày hôm nay. Hôm nay mẹ tôi nướng bánh tuyệt ngon, thứ bánh tôi thích nhất ấy, để uống với nước chè. Mẹ chia cho tôi phần bánh ngon nhất, ngay giữa. Nhưng tôi đã quyết rồi, và bởi vì tôi muốn ăn bánh nướng, cho nên tôi sẽ không ăn. Tôi uống chè với bánh mì, và miếng bánh nướng ngon lành thế là còn lại trên đĩa.

- Sao con không ăn bánh nướng thế? - mẹ hỏi.

- Bánh nướng phần con sẽ để đấy đến chiều ngày kia, mẹ ạ - đúng hai ngày, - tôi nói. Buổi chiều ngày kia con mới ăn.

- Sao lại phải thế con? - mẹ nói

- Dạ con đã hứa. Nếu như trước thời hạn đó con không ăn bánh nướng, tức là con có ý chí đủ mạnh.

- Thế nếu anh ăn thì sao? – Lika hỏi.

- Nếu anh ăn thì có nghĩa là yếu đuối. Làm như em không tự hiểu được ấy!

- Em nghĩ là anh chẳng chịu nổi đâu.

- Để rồi xem.

Sáng ngủ dậy – tôi rất lười tập thể dục, nhưng dù sao đi chăng nữa thì tôi cũng đã tập, rồi vào nhà tắm dội nước lạnh lên người, bởi vì tôi cũng không thích dội nước lạnh lên người. Rồi tôi ăn sáng và đi học. Miếng bánh nướng ngon lành nằm lại trên đĩa. Khi tôi đi học về, nó vẫn nằm đấy, mẹ đã dùng cái nắp lọ đường đặt lên để nó không bị khô đi. Tôi mở ra nhìn: nó vẫn tươi nguyên, thậm chí chưa hề suy suyển. Tôi những muốn chén ngay lập tức, nhưng tôi đã đấu tranh với bản thân mình và từ bỏ ý định.

Hôm đó tôi định không đi đá bóng nữa, mà ngồi nghỉ ngơi khoảng một giờ, một giờ rưỡi trước khi bắt tay vào làm bài tập ở nhà. Và thế là tôi bắt đầu nghỉ ngơi sau bữa ăn trưa. Nhưng mà nghỉ thế nào chứ? Chắc chắn không phải là ngồi không rồi. Nghỉ ngơi – đó có thể là một trò chơi hay một công việc thú vị nào đấy. “Làm gì bây giờ nhỉ, - tôi nghĩ. Chơi trò gì nhỉ?”. Rồi tôi quyết định ra sân chơi bóng đá với lũ bạn

Vừa mới kịp có ý nghĩ đó xong thì đôi chân đã tự mang tôi ra ngoài phố, còn miếng bánh nướng thì nằm lại trên đĩa.

Tôi đi dọc theo phố, và chợt nghĩ: “Ấy, dừng lại đã. Mình đang làm gì thế này? Nếu như mình muốn đi đá bóng, tức là không được đi. Chẳng lẽ mình rèn luyện ý chí như thế hay sao?”. Tôi đã muốn quay lại nhà, nhưng rồi tặc lưỡi: “Thôi, mình ra đó xem bọn nó đá thôi vậy, mình thì không đá”. Tới nơi, tôi thấy cuộc chơi đang lúc sôi nổi nhất. Vừa thấy tôi đến, Siskin gào:

- Cậu lượn ở những đâu thế? Bọn mình đã thua tới mười bàn rồi đấy! Vào nhanh lên giúp bọn mình nào!

Đến lúc này thì tôi chẳng hiểu mình vào cuộc chơi như thế nào nữa.

Tôi lại về nhà muộn, cay đắng nghĩ:

“Trời ơi, tôi là con người mới yếu đuối làm sao! Từ sáng mọi việc đã diễn ra tốt đẹp thế mà chỉ vì cái trò đá bóng đó tôi làm hỏng tất cả rồi!”

Tôi thấy cái bánh vẫn nằm trên đĩa, bèn cầm lấy và xơi gọn.

“Đằng nào mình cũng là người yếu đuối rồi!”

Lika về, nhìn thấy ngay cái đĩa rỗng không.

- Anh không chịu được, đúng không?

- Thế nào là “không chịu được”!

- Anh ăn bánh rồi mà?

- Việc gì đến em nào. Ăn, ừ thì ăn. Anh có ăn bánh của em đâu!

- Việc gì anh phải cáu? Em có nói gì đâu. Anh chịu đựng được thế cũng là khá lâu rồi. Ý chí khá mạnh đấy chứ. Em thì chẳng có ý chí gì cả.

- Tại sao em lại không có ý chí gì chứ?

- Tự em cũng không biết tại sao. Giá mà sáng mai anh vẫn chưa ăn miếng bánh đó, thì chắc là em ăn mất của anh thôi.

- Thế có nghĩa là theo em anh có ý chí mạnh hay sao?

- Tất nhiên, có.

Tôi cảm thấy được an ủi đôi phần, và thêm quyết tâm đến mai tiếp tục tu dưỡng ý chí, dù ngày hôm nay không được như ý. Tôi không biết quyết định tu dưỡng sẽ đi đến đâu, nếu như thời tiết cứ đẹp như thế này mãi. May sao, trời đổ mưa từ sáng, và sân bóng, đúng như lời Siskin nói, ướt sũng sình, và không thể đá bóng được nữa. Một khi đã không còn đá bóng được thì tôi cũng không muốn đá bóng lắm. Con người mới phức tạp làm sao chứ! Có thể xảy ra chuyện thế này này: mình thì phải ngồi nhà, còn bọn bạn đang dốc sức đuổi theo quả bóng, vậy là cứ ngồi, ngồi và nghĩ bụng: “Trời ơi, mình mới đáng thương làm sao chứ, buồn làm sao! Mọi người được đi chơi còn mình phải ngồi nhà!”. Thế nhưng nếu mình ngồi nhà mà biết tất cả bọn cũng phải ngồi nhà thì lại chẳng hề nghĩ ngợi buồn chán gì cả.

Lần này cũng thế. Mưa mùa thu ngoài trời cũng không nặng hạt lắm, tôi ngồi nhà bình thần học bài. Và mọi bài tập đều được giải rất trơn tru, cho đến khi tôi bắt tay vào bài số học. Tôi cho rằng chẳng đáng phải nghĩ nát óc một mình, tốt hơn cả là đến nhà một đứa nào đó trong bọn bạn nhờ chúng nó làm bài giúp.

Tôi sắp xếp mọi thứ rất nhanh và đến nhà Alik Sorokin. Trong tổ tôi nó giỏi số học nhất. Nó bao giờ cũng được năm môn số học.

Đến nhà nó, tôi thấy nó chơi cờ một mình.

- A hay quá, cậu đến thật đúng lúc! - Nó nói. Chơi cờ nào.

- Tớ không đến để chơi cờ đâu, - tôi nói. Cậu giúp tớ giải bài số học nhé.

- Được mà, tớ giúp cậu ngay đây. Nhưng cậu biết sao không? Còn vô khối thời gian để làm bài số học. Tớ sẽ giảng cho cậu vài câu là hết. Trước tiên cứ chơi cờ đã. Cậu cũng nên học chơi cờ, vì chơi cờ giúp phát triển khả năng toán học.

- Cậu nói thật đấy chứ? - tôi hỏi.

- Tớ nói thật đấy! Cậu thử nghĩ mà xem, vì sao tớ học giỏi số học nào? Đó là vì tớ chơi cờ đấy.

- Thôi được, nếu cậu đã nói thế, - Tôi đồng ý.

Chúng tôi bày bàn cờ và bắt đầu chơi. Thế nhưng tôi nhận thấy hoàn toàn không thể chơi cờ một cách bình thường với cậu này được. Nó không thể chơi một cách bình tĩnh, và nếu như tôi đi sai một nước nào đó thì chẳng hiểu sao nó cáu kỉnh và quát mắng tôi.

- Ai lại chơi như thế kia chứ. Cậu đi thế nào thế? Chẳng lẽ có thể chơi như thế hay sao? Phù, đi kiểu gì thế này?

- Tại sao không đi thế được? - Tôi hỏi.

- Là vì tớ sẽ ăn mất tốt của cậu.

- Thì cứ ăn đi, - tôi nói. Ăn đi cho khỏe, nhưng xin đừng hét lên thế nữa!

- Làm sao không hét được khi cậu đi ngớ ngẩn thế!

- Thì tốt hơn cho cậu mà, - tôi nói. - cậu sẽ chóng thẳng hơn chứ sao.

- Tớ muốn thẳng một người thông minh cơ, chứ không muốn chơi với một thằng ngu ngốc

như cậu.

- Thế theo cậu thì tớ không thông minh à?

- Ừ, không được thông minh lắm.

Nó cứ thế hạ thấp tôi qua từng nước đi cho đến khi thắng, và nói:

- Chơi ván nữa nào.

Nhưng tới đây thì tôi đã thấy cái lăm rồi, và tự nhiên nảy ra ý muốn thắng nó để nó đừng quá kiêu ngạo.

- Chơi nào, - tôi nói. Nhưng với một điều kiện là cậu không được la hét, còn nếu cậu la hét nữa thì tớ sẽ về nhà đấy.

Chúng tôi tiếp tục chơi. Nó không la hét gì nữa, nhưng chơi im lặng thì nó cũng không biết cách, và vì thế nó nói liến láu như con vẹt, và chọc cười tôi.

- À há, người ta đi như thế cơ đấy! À há, ừ hứ! Người ta thông minh đến thế rồi cơ đấy! Làm ơn đi nào!

Nghe thật chướng tai.

Tôi thua ván thứ hai, và thua thêm bao nhiêu ván nữa không nhớ nổi. Rồi chúng tôi cũng ngồi vào bàn học số học, và cá tính đáng ghét của nó lại bộc lộ. Nó không thể giảng giải cho tôi một cách bình tĩnh.

- Đơn giản thế mà cậu cũng không hiểu à! Điều đó thì đến bọn trẻ con cũng hiểu mới phải chứ! Có gì không hiểu ở đấy chứ! Ôi, cái cậu này! Số trừ và số bị trừ cậu cũng không phân biệt được sao! Mình đã học từ lớp ba rồi mà. Cậu rơi từ cung trăng xuống đấy à?

- Nếu cậu không thể giảng giải một cách dễ hiểu được thì tớ đi nhờ đứa khác vậy, - tôi nói.

- Tớ nói rất dễ hiểu đấy chứ, mà cậu vẫn không hiểu à.

- Đơn giản đâu nào, - tôi nói. - Cậu hãy giảng giải những điều cần thiết thôi, tớ từ cung trăng hay từ đâu đến thì việc gì đến cậu nào.

- Thôi được rồi, cậu đừng cáu. Tớ sẽ giảng giải dễ hiểu.

Thế nhưng nó không biết cách giảng giải dễ hiểu. Tôi vật lên vật xuống với nó mấy bài

tập đến tận chiều tối, mà cuối cùng vẫn lơ mơ chẳng hiểu gì mấy. Nhưng cái đáng chán nhất là tôi không thắng được nó một ván cờ nào. Giá như nó đứng lên mặt quá, thì tôi cũng không thấy tự ái mấy. Giờ đây tôi cảm thấy mình nhất định phải thắng được thắng này, và thế là ngày nào thôi cũng đến nhà nó để học số học, và chúng tôi chơi cờ với nhau hàng giờ liền, hết ván này sang ván khác.

Dần dà tôi cũng học được cách chơi cờ, và đôi lúc cũng thắng được nó một hai ván. Tất nhiên, cũng hiếm khi tôi thắng nó, nhưng mỗi lần thắng nó thì tôi hài lòng ghê gớm. Thú nhất, từ khi bắt đầu có ván thua thì nó bỏ hẳn cái thói nói liên thoảng như con vẹt, thứ hai, nó bắt đầu cuống một cách khủng khiếp: lúc thì nhấp nhóm nhảy lên, lúc ngồi xuống vò đầu bứt tai.

Nhìn nó những lúc như thế thật buồn cười. Tôi chẳng hạn, chắc là tôi sẽ không cuống đến thế nếu bị thua, và chẳng mừng vui cái nổi gì khi thấy bạn mình thua. Nhưng Alik thì khác hẳn: Nó không thể kiềm chế niềm vui của mình khi thắng, và khi thua thì như muốn rút tung cả tóc mình vì buồn bực.

Để có thể chơi giỏi cờ nhanh hơn, ở nhà tôi rủ Lika cùng chơi, và khi có bố ở nhà tôi chơi cả với bố. Một lần, bố sực nhớ ra bố có một cuốn sách dạy đánh cờ đầu đó trong nhà, nếu tôi thực sự muốn chơi cờ giỏi, tôi cần đọc kỹ cuốn sách đó. Tôi lập tức tìm quyển sách và thấy nó trong cái làn đựng những cuốn sách cũ bỏ đi. Đầu tiên tôi cứ tưởng không hiểu được sách nói gì, thế nhưng khi bắt tay vào đọc, tôi mới thấy các bài viết rất đơn giản dễ hiểu. Sách nói, khi chơi cờ, cũng giống như cầm quân, cần phải cố gắng triển khai tấn công, và đưa các con cờ của mình lên phía trước, xuyên qua phòng tuyến đối phương và tấn công quân vua. Sách cũng nói cách bắt đầu một ván cờ, cách chuẩn bị cho cuộc tấn công, phòng thủ và nhiều điều bổ ích khác.

Tôi bỏ ra hai ngày đọc kỹ quyển sách, và sang ngày thứ ba đến nhà Alik chơi cờ, tôi thắng nó liên tiếp hết ván này đến ván khác. Alik không thể hiểu được chuyện gì xảy ra. Tình thế bây giờ thay đổi hoàn toàn. Mấy hôm sau nữa thì tôi đã chơi giỏi đến mức nó không còn cơ hội, dù chỉ là tình cờ, thắng tôi được một vài ván an ủi.

Vì mãi chơi cờ nên chúng tôi chẳng còn mấy thời gian học số học, và Alik khi giảng cho tôi cũng vội vội vàng vàng. Tôi nhận thấy dù mình học chơi cờ nhanh đến thế nhưng khả năng toán học của tôi cũng chẳng được cải thiện mấy. Môn số học đối với tôi vẫn xương xẩu như trước. Vì thế tôi quyết định thôi không chơi cờ nữa, một phần vì tôi cũng chán rồi. Chơi với thắng Alik tôi không thấy thích thú gì nữa, vì nó toàn thua. Tôi nói với nó sẽ không chơi cờ nữa.

- Sao! – Alik nói. - Cậu muốn bỏ cờ á? Nhưng cậu có năng khiếu chơi cờ tốt thế kia mà. Nếu tiếp tục chơi thế nào cậu cũng thành một kỳ thủ giỏi đấy.

- Tớ chẳng có tí năng khiếu nào hết! – tôi nói. Tớ thắng cậu không phải nhờ suy nghĩ gì

đầu. Tất cả những nước đi đó tổ học được từ một quyển sách.

- Sách nào cơ?

- Có quyển sách dạy chơi cờ. Nếu cậu muốn thì tổ cho cậu xem, và cậu cũng sẽ chơi giỏi không kém gì tổ. - Tôi nói.

Alik muốn được đọc quyển sách ngay lập tức nên chúng tôi cùng về nhà tôi. Tôi đưa cho nó quyển sách dạy đánh cờ, và nó cầm sách cầm đầu chạy về nhà để đọc ngay lập tức.

Còn tôi quyết không chơi cờ một chút nào nữa cho đến khi môn số học chưa khá hơn.

Chương bảy

Anh Volodia, phụ trách đội thiếu niên quyết định tổ chức một buổi biểu diễn văn nghệ của học sinh trong trường. Một số bạn đã quyết định học thuộc và trình bày một số bài thơ, một số bạn khác thì tập các bài tập thể dục đồng đội và đứng lên vai nhau. Grisa Vasiliev nói sẽ chơi đàn balalaika, còn Pavlik Kozlovski sẽ múa điệu Gopak. Nhưng hay nhất phải nói là tiết mục của Vania Pakhomov và Igor Grachev. Hai cậu này quyết định sẽ dựng trích đoạn "Cuộc chiến đấu của Ruslan và cái đầu" - một cảnh trong vở kịch thơ "Ruslan và Ludmila" của Puskin. Trích đoạn này được in trong sách đọc thêm trong chương trình văn học lớp bốn, chúng tôi đã đọc qua. Igor Grachev nói nó sẽ làm cái đầu bằng bìa các tông và tô vẽ nó thật kinh khủng, cậu sẽ nấp đằng sau nó để nói những câu cần thiết, còn Vania thì đóng vai Ruslan. Nó sẽ dùng một cây giáo bằng gỗ để đánh nhau với cái đầu.

Tôi với Siskin cũng muốn tham gia biểu diễn văn nghệ, nhưng cô Olga Nikolaevna không cho phép.

- Các em cần phải học cho giỏi đã, - cô nói - rồi sau đó hãy nói đến biểu diễn trên sân khấu.

Thế là bọn bạn cùng lớp bắt đầu tập vai của mình và diễn thử trên sân khấu, còn tôi và thằng Siskin thì đành ngồi bên dưới và nhìn mọi người với cặp mắt ghen tị. Igor đã làm xong cái đầu khổng lồ bằng bìa cứng. Hàm dưới nó cắt rời và cố định bằng đinh một cách khéo léo để nó có thể cử động cái miệng. Rồi nó dùng màu tô vẽ cái đầu thật sắc sảo với đôi mắt thô lỗ. Khi nó nấp vào bên trong cái đầu và điều khiển cho hàm dưới động đậy, miệng hò hét và nói những câu thoại theo kịch bản, người ta có cảm giác như cái đầu đang hò hét và nói chuyện. Và gã Ruslan, tức là thằng Vania, mới thích làm sao, nhất là khi nó cầm cái giáo gỗ trên tay lao vào cái đầu, còn cái đầu thì thối bạt nó đi, và nó diễn khéo cứ như là bị gió thổi bạt đi thật!

Một hôm, Siskin bỗng nghĩ ra một ý tưởng thật tuyệt vời.

- Tớ, - nó nói, - vừa mới đọc cả vở kịch thơ "Ruslan và Ludmila" hôm qua. Trong đấy Puskin viết là Ruslan cưỡi ngựa, thế mà ở lớp mình Ruslan lại đi bộ.

- Thế cậu định đào đâu ra ngựa? - tôi nói - Thậm chí giả sử cậu có ngựa thì đằng nào cũng không thể mang nó lên sân khấu được.

- Tớ có ý này hay lắm, - nó nói, - tớ với cậu sẽ đóng vai con ngựa.

- Đóng vai con ngựa tức là làm sao?

- Tớ có tạp chí "Sáng kiến" đây, có một bài báo nói hai người có thể đóng giả một con ngựa trên sân khấu. Chỉ cần làm một cái lót ngựa bằng vải. Phía đằng trước làm cái đầu ngựa, đằng sau làm đuôi, còn phía dưới là bốn chân. Tớ, cậu hiểu không, sẽ chui vào phía trước và thò đầu mình vào cái đầu ngựa, còn cậu chui vào phía sau, ôm lấy lưng tớ, và lưng cậu sẽ trở thành lưng ngựa. Ngựa có bốn chân, tớ và cậu tổng cộng cũng bốn chân, đúng không nào? Khi tớ đi đâu thì cậu chỉ việc đi theo tớ, thế là chúng mình có một con ngựa.

- Thế chúng mình sẽ làm cái lót ngựa đó như thế nào? Nếu như mình là con gái thì có khi còn biết cách khâu vá. Bọn con gái mới biết làm những trò thủ công đó.

- Thế cậu thử nhờ cái Lika em gái cậu xem.

Chúng tôi kể cho Lika nghe ý định của mình và nhờ nó giúp đỡ.

- Thôi được, - Lika nói, - em sẽ giúp các anh, nhưng để may lót ngựa cần phải tìm một mảnh vải đã

* * *

Chúng tôi suy nghĩ rất lâu xem có thể lấy vải ở đâu, cuối cùng thì Siskin tìm thấy trên tầng áp mái nhà nó một cái đệm cũ ai đó vứt đi đã lâu. Chúng tôi hì hục dốt hết mọi thứ nhét đầy bên trong đó, và đưa cho cái Lika xem. Lika nói, thôi thì cũng tạm được. Nó tháo hết các đường may, thành ra chúng tôi có hai mảnh vải to. Lika nhờ chúng tôi vẽ hình một con ngựa có đủ cả đầu và chân - đủ mọi thứ cần thiết. Sau đó, nó chập hai mảnh vải làm một, dùng kéo cắt - thế là có hai mảnh hình con ngựa. Nó khâu nổi lưng và đầu hai mảnh lại, tôi và Siskin cũng lăm lăm tay kim tay chỉ giúp đỡ nó. Khâu bốn chân là khó nhất, vì mỗi chân phải khâu rời thành một cái ống. Cả ba đứa không ít lần bị kim đâm vào tay, nhưng cuối cùng thì cũng may xong. Ngày hôm sau, chúng tôi kiếm một ít xơ mướp và cỏ khô để tiếp tục làm cái lót ngựa. Chúng tôi nhồi cỏ khô vào đầu ngựa để giữ cái đầu đứng thẳng, dùng xơ mướp làm đuôi và bờm.

Khi tất cả đã sẵn sàng, chúng tôi thử chui vào lốt ngựa qua cái lỗ ở bụng, và thử đi lại. Lika cười ngặt nghẽo, nói con ngựa trông hay lắm, mỗi tội phải thêm cho nó ít bông, kéo bên sườn trông nó gầy quá, với lại cũng nên tô màu cho nó, bởi nếu cứ thế vậy thì ai cũng biết lốt ngựa khâu bằng vải. Chúng tôi chui ra để cái Lika khâu thêm bông vào những chỗ nó thấy cần thiết, còn Siskin lồi một năm mát tít ở nhà đến, thế là hai đứa chúng tôi dùng mát tít ấy để tô màu lên con ngựa. Khi công việc hoàn tất chúng tôi có một con ngựa nâu thật sự. Rồi chúng tôi lấy màu vẽ và vẽ cái đầu ngựa với đầy đủ mắt, mũi, mõm, ở chân thì vẽ móng cẩn thận. Rồi cái Lika nảy ra sáng kiến làm thêm đôi tai ngựa, bởi ngựa mà thiếu tai thì trông không được đẹp lắm. Sau đó, chúng tôi lại chui vào cái lốt.

- Hí hí....! Kostia bắt chước tiếng ngựa hí giống tuyệt. Cái Lika vỗ tay và cười đến mức suýt sặc.

- Giống y như con ngựa thật vậy! - Nó hét.

Chúng tôi tập đi vòng quanh phòng, đá chân. Có lẽ nhìn phải buồn cười lắm, vì cái Lika cứ cười như nắc nẻ suốt. Khi mẹ về, mẹ cũng cười rất nhiều khi nhìn thấy con ngựa của chúng tôi. Cả bố cũng cười khi đi làm về.

- Các con làm cái này để làm gì thế? - Bố hỏi. Chúng tôi kể cho bố nghe đầu đuôi câu chuyện về vở kịch trong buổi biểu diễn văn nghệ của học sinh, và tôi với thằng Siskin quyết định sẽ đóng vai con ngựa.

- Trường con tổ chức cho học sinh những hoạt động như thế thật tốt. Học sinh sẽ học được cách làm những việc có ích. Khi nào biểu diễn nhớ bảo bố nhé, bố cũng đến xem, - bố nói.

Rồi chúng tôi sang nhà Siskin để khoe mẹ nó và dì nó con ngựa.

- Thế đấy, - tôi nói. Bố tớ bảo sẽ đến xem, thế nhờ chúng mình không được phép diễn thì sao?

- Cậu im đi, - Siskin nói. - Đừng nói với ai cả. Chúng mình sẽ đến sớm, và nấp vào phía sau sân khấu, chỉ nói với Vania Pakhomov để nó lên ngựa trước khi ra sân khấu.

- Đúng rồi! - tôi nói. - Chúng mình sẽ làm như thế nhé.

Kể từ hôm ấy chúng tôi hồi hộp chờ ngày biểu diễn đến mức không thể học hành gì cho tử tế nữa. Ngày lại ngày chúng tôi thử chui vào cái lốt ngựa và tập đi. Cái Lika cứ chốc chốc lại nhồi thêm bông vào chỗ này chỗ khác, cuối cùng con ngựa trông béo tốt và mượt mà. Để hai tai ngựa không rũ xuống như hai cái lá héo, Kostia nghĩ ra cách nhét vào bên trong hai cái lò so, và thế là tai ngựa dựng đứng lên như tai thật. Nó còn dính thêm lên lò so

hai sợi dây, và khi nó giật giật hai sợi dây ấy thì tai ngựa động đập như thật.

***

Mãi rồi cùng đến ngày biểu diễn. Chúng tôi bí mật mang cái lốt ngựa đến trường và giấu nó vào phía sau sân khấu. Rồi chúng tôi tìm thẳng Vania Pakhomov. Kostia gọi nó ra một chỗ và nói:

- Này Vania, trước khi ra sân khấu để đánh nhau với cái đầu thì cậu ghé qua cánh gà nhé. Có một con ngựa đã chuẩn bị sẵn cho cậu. Cậu hãy cưỡi lên ngựa và ra sân khấu.

- Nhưng ngựa nào thế? – Vania hỏi.

- À, cái đó cậu không phải lo. Con ngựa tốt lắm. Cậu hãy cưỡi lên và nó chở cậu đến nơi cậu cần.

- Tôi không biết, - Vania nói – khi tập chúng tôi có ngựa nào đâu.

- Cậu kỳ thật! – Siskin nói. Cưỡi ngựa oách hơn nhiều chứ. Thậm chí Puskin cũng viết rằng Ruslan cưỡi ngựa. Trong truyện thơ ấy, chẳng viết là gì: “Ta cưỡi ngựa đi, đi không một tiếng động. Và khi ta đến được, quyết không để người sống!” Ruslan cưỡi ngựa đấy. Mà cả trong sách tập đọc cũng có minh họa, vẽ Ruslan cưỡi trên lưng ngựa đấy thôi.

- Thôi được rồi, - Vania nói. – Chính tôi cũng chẳng thích gì việc đi bộ trên sân khấu, trắng số gì mà lại không có ngựa.

- Có điều cậu không được nói gì với ai cả nhé, nếu không thì chẳng còn gì là bất ngờ nữa, - Kostia nói.

- Được thôi.

Thế là, khi mọi người đã bắt đầu tề tựu đông đủ, chúng tôi lén ra phía sau sân khấu, chuẩn bị cái lốt ngựa và chờ. Bọn học sinh rồi rít tít mù chạy qua chạy lại, kiểm tra lại bài trí trên sân khấu, và cuối cùng thì một hồi chuông rung lên, buổi biểu diễn bắt đầu. Chúng tôi xem rất rõ mọi tiết mục, nào là đọc thơ, nào là bài tập thể dục đồng đội. Chúng tôi rất thích tiết mục thể dục đồng đội, mọi người làm các động tác thật đều tăm tắp theo đúng nhịp nhạc, họ đã tập suốt hai tuần lễ cơ mà. Rồi hai tấm màn nhung khép lại, cái đầu khổng lồ bằng bìa các tông được dựng lên, cậu Igor Grachev mau chóng nấp vào đó. Vania xuất hiện với một cái mũ trụ bìa các tông sáng lấp lánh trên đầu, cây giáo gỗ quét nhũ bạc trong tay.

Đi qua chỗ chúng tôi, Vania nói:

- Nào, ngựa của các cậu đâu?

- Có ngay đây.

Chúng tôi chui ngay vào cái lỗt ngựa, và con ngựa thực sự đã xuất hiện trước mặt nó.

- Cười lên đi. - Tôi nói

Vania trèo lên lưng tôi và ngồi cho vững. Ngay lập tức tôi hiểu rằng làm kiếp ngựa trên đời này thật khổ. Tôi oằn lưng dưới sức nặng của thằng Vania, cố bám cho chắc vào lưng thằng Siskin, lợi dụng nó như một điểm tựa. Màn mở.

- Nào, hãy thẳng tiến! – Vania, tức là Ruslan, hô. Hai thằng chúng tôi giậm chân và tiến thẳng ra sân khấu. Học sinh dưới khán phòng cười thích chí, rõ ràng là con ngựa rất vừa mắt chúng nó.

Chúng tôi thẳng tiến đến chỗ cái đầu.

- Họ! Họ! Ruslan rít lên, - các cậu đi đâu thế? Tí nữa thì đâm thẳng vào cái đầu rồi còn gì! Lùi lại một chút nào!

Chúng tôi lùi. Khán giả cười ầm lên.

- Mà đừng đi giật lùi như thế! Mấy thằng này thật kỳ cục! – Ruslan mắng chúng tôi. – Hãy quay lại và đi thẳng ra giữa sân khấu. Tổ còn phải đọc đoạn độc thoại đấy.

Chúng tôi quay lại, hiên ngang đi ra giữa sân khấu. Và Vania lấy giọng rền rĩ như từ dưới nhà mồ, đọc:

Cánh đồng, ôi cánh đồng bất tận
Ai đem phủ lên người toàn xương trắng?

Nó đọc thơ lâu lắm, kêu gọi đủ mọi kiểu, còn thằng Siskin thì giật giật hai sợi dây thép, và con ngựa đung dẩy đôi tai làm khán giả vô cùng thích chí. Cuối cùng, khi đã đọc xong đoạn thơ, Vania thì thầm:

- Nào, bây giờ thì tiến đến chỗ cái đầu.

Chúng tôi quay lại và tiến về phía cái đầu, đi chưa được năm bước chân thì thằng Siskin bắt đầu hí lên, nhảy lên như kiểu ngựa đứng trên hai chân sau, tôi cũng đá liên tục, thể hiện sự sợ hãi của con ngựa trước cái đầu khổng lồ. Ruslan cố sức gìm con ngựa, tức là lấy hết sức thúc gót chân vào sườn tôi. Khi chúng tôi tiến đến vừa tầm, nó lấy giáo đâm vào lỗ mũi của cái đầu. Cái đầu há miệng, hắt hơi một tiếng kinh hoàng! Tôi với thằng

Siskin nhảy lùi, quay trên sân khấu như kiểu ngựa bị gió cuốn đi. Ruslan tí nữa thì ngã ngựa. Thằng Siskin giẫm lên chân tôi đau điếng. Tôi nhảy một chân và khập khiễng khi thằng Vania lại thúc gót chân vào sườn tôi. Chúng tôi lại tiến đến chỗ cái đầu, và tên khổng lồ bắt đầu thổi gió vào chúng tôi, chúng tôi lại bị lốc cuốn ra xa. Cứ như thế thêm vài lần nữa, tôi bắt đầu van xin:

- Thôi đi chứ, - tôi nói, - các cậu diễn cho xong đi, tớ không thể chịu nổi nữa rồi. Tớ đau chân quá rồi.

Và chúng tôi xông lên chỗ cái đầu lần cuối cùng, Vania lấy giáo đâm nó mạnh đến nỗi lớp bột màu rơi lả tả. Cái đầu ngã lăn kên và buổi biểu diễn kết thúc. Con ngựa què lết ra khỏi sân khấu. Học sinh vỗ tay rầm rộ. Vania nhảy xuống và chạy ra chào khán giả như một nghệ sĩ thực thụ.

Siskin nói:

- Chúng ta cũng biểu diễn, chúng ta cũng phải chào khán giả chứ

Và khi mọi người trông thấy con ngựa lại xuất hiện và chào khán giả, tức là gật gật đầu thì mọi người cười mới ghê chứ. Tất cả học sinh vỗ tay reo hò, hội trường ồn kinh khủng. Chúng tôi chào rồi chạy vào cánh gà, rồi lại chạy ra, chào thêm lần nữa. Anh Volodia yêu cầu hạ màn ngay tức khắc, thế là hai tấm màn sân khấu hạ nhanh xuống. Chúng tôi định bỏ trốn, nhưng anh Volodia nhanh tay hơn, tóm lấy tai ngựa và ra lệnh:

- Thôi nào, các ông tướng, chui ra ngay! Ai làm cái trò ngu xuẩn này hả?
Chúng tôi chui ra khỏi cái lồng ngựa.

- À há, hoá ra là hai cậu cả! – anh Volodia nói. – Ai cho phép các cậu làm trò ở đây thế hả?

- Chẳng lẽ con ngựa của chúng em tồi quá hay sao? – Siskin ngạc nhiên hỏi.

- Các cậu làm được một con ngựa rất tốt, - anh Volodia nói, - nhưng các cậu đã không biết cách diễn một cách tử tế: Trên sân khấu đang có một cuộc nói chuyện rất quan trọng và nghiêm túc, thế mà con ngựa của các cậu lúc thì quệt chân, lúc thì chùng xuống, lúc thì nhấp nhồm. Các cậu thấy ngựa nào làm thế không?

- Nhưng đứng im một chỗ thì mệt quá ạ, - tôi nói, - em còn phải chở cả thằng Vania trên lưng nữa. Anh chẳng biết nó nặng đến mức nào đâu. Làm sao mà đứng cho im được!

- Nếu đã ra sân khấu thì các cậu phải đứng cho im. Rồi nữa. Khi Ruslan đọc thơ: "Cánh đồng, ôi cánh đồng bất tận..." thì khán giả cười ầm lên. Anh suy nghĩ mãi không hiểu vì sao khán giả cười. Thảm thương như thế thì có gì là buồn cười đâu! Hoá ra là mọi người

cười con ngựa đang vẩy tai.

- Dạ, thì con ngựa đôi khi cũng vẩy tai khi nó chăm chú nghe mà, - Siskin nói.

- Ở đây có gì mà chăm chú nghe chứ?

- Dạ nó nghe thơ mà... Nó nghe tiếng Ruslan đọc thơ, nên động đậy tai.

- Hừ, nếu chỉ động đậy tai thôi thì còn chưa có gì nghiêm trọng, đằng này cái tai nó vẩy như thể đang đuổi ruồi ấy.

- Dạ thì em hơi quá tay một chút, - Siskin nói, - em lỡ kéo cái dây hơi mạnh tay thôi mà.

- “Hơi quá tay”! –Anh Volodia nhại. - Lần sau khi chưa được phép cấm các cậu lên sân khấu.

Chúng tôi rất lấy làm buồn, và nghĩ thế nào cũng bị cô Olga Nikolaevna mắng cho một trận ra trò nữa, nhưng thật ngạc nhiên, cô chẳng nói một câu nào cả. Không hiểu sao tôi lại thấy việc cô không nói gì thật nặng nề, thà cô cứ mắng cho chúng tôi một trận vì tội không nghe lời còn hơn.

Nhưng hình như cô đã coi hai thằng chúng tôi là hạng không thể sửa được, nên thậm chí không còn gì để nói với chúng tôi nữa.

***

Vì buổi biểu diễn này và vì bỏ quá nhiều thời gian để chơi cờ, nên tôi học hành không được đến nơi đến chốn, và thế là chỉ vài hôm sau, khi cô giáo trả bảng điểm kiểm tra giữa kỳ I, tôi trông thấy trong bảng điểm của mình một con hai to đùng môn số học

Dù đã biết trước là thế nào cũng được hai bài kiểm tra giữa kỳ, nhưng tôi cứ chủ quan, cho rằng còn lâu mới tới kỳ kiểm tra, và tới lúc đó thì tôi có thể học hành đôi chút, nhưng không ngờ kỳ kiểm tra đến mau thế, làm tôi không kịp trở tay. Thằng Siskin thì bị hai môn tiếng Nga.

- Chẳng hiểu sao nhà trường lại thông báo điểm ngay trước khi nghỉ lễ nhỉ? Thôi thế là đi tong mấy ngày lễ của tớ. – Tôi than thở với Siskin trên đường về nhà.

- Tại sao? – Siskin hỏi.

- Thì tại vì về nhà là phải kể với bố mẹ chứ sao nữa.

- Còn tớ sẽ không thú nhận trước ngày lễ đâu, - Siskin nói. – Làm hỏng ngày lễ của mẹ để

làm gì chứ.

- Nhưng sau lễ thì đằng nào cũng phải thú nhận, - tôi nói.

- Khi đó thì đã hết nghỉ lễ rồi, trong khi nghỉ mọi người đều vui vẻ, còn nếu như tớ kể tớ bị hại từ trước thì cả nhà sẽ buồn rầu. Không, tốt nhất là cứ để mọi người nghỉ lễ vui vẻ đi đã, chẳng cần làm mẹ buồn vô ích. Tớ rất yêu mẹ tớ.

- Giá như cậu yêu mẹ thì đã học hành tốt hơn rồi, - tôi nói.

- Thế cậu học tốt hay sao? – Siskin hỏi lại tôi.

- Tớ học không tốt lắm, nhưng tớ sẽ học tốt.

- Ừ thì tớ cũng sẽ học.

Câu chuyện giữa hai thằng kết thúc ở đây, và tôi quyết định theo gương thằng Siskin, tức là giấu bằng điểm đi, chờ cho tới khi nghỉ lễ xong đã. Bởi thực tế cũng có những lần nhà trường trả bằng điểm sau khi nghỉ lễ. Nhưng mọi việc xảy ra khác hẳn.

Chương tám

Kỳ nghỉ lễ Cách mạng tháng mười vĩ đại mà tôi chờ mong từ lâu cuối cùng rồi cũng đến.

Sáng hôm đó tôi dậy rất sớm và khi rời khỏi giường là chạy ngay ra cửa sổ xem thời tiết thế nào. Mặt trời vẫn chưa lên, nhưng đã sáng lắm rồi. Bầu trời xanh trong không một gợn mây. Nhà nhà đều treo cờ đỏ. Tôi thấy vui quá, như thể mùa xuân đã đến ấy. Không hiểu tại sao vào dịp lễ này tôi thấy tâm hồn nhẹ nhõm và tràn đầy niềm vui thế! Tôi muốn nhớ lại mọi điều tốt đẹp và dễ chịu. Tôi ước mơ về một điều gì đó tuyệt vời, và mong muốn lớn bổng lên thật nhanh, trở thành người khỏe mạnh và dũng cảm, hoàn thành những chiến công hiển hách như kiểu vượt qua rừng taiga hiểm trở, trèo lên những ngọn núi cao trập trùng, lái máy bay trên không gian xanh bao la, xuống tận những hầm mỏ sâu khai thác quặng sắt hay than đá, xây dựng những con kênh đào để mang nước tưới cho sa mạc, trồng rừng hay làm việc tại các nhà máy, phát minh ra những cỗ máy mới tuyệt vời.

Ước mong của tôi là thế đấy. Chẳng có gì đáng ngạc nhiên, tôi nghĩ. Bởi tôi bảo, ở đất nước này mọi người đều có thể đạt được ước mơ của mình, chỉ cần có ước mơ và quyết tâm thực hiện nó mà thôi, trước tiên cần học giỏi, bởi vào ngày này nhiều năm trước, đúng ngày 7 tháng 11 chúng ta đã đuổi bọn tư bản áp bức bóc lột nhân dân, nên giờ đây mọi thứ trong đất nước ta thuộc về nhân dân. Có nghĩa là tất cả mọi thứ nằm trong tay tôi, bởi tôi cũng là một người dân.

Hôm đó tôi được bố tặng một cái đèn lồng kì diệu, có vẽ tranh, còn mẹ tặng tôi đôi giày trượt băng. Lika tặng tôi chiếc đĩa bàn, tôi tặng nó hộp màu sắc sỡ để vẽ tranh.

Rồi anh em tôi theo bố đến nhà máy, nơi bố tôi làm việc, từ đó chúng tôi tham gia đoàn diễu hành với các cô chú công nhân bạn bố. Khắp nơi vang vang tiếng nhạc, chúng tôi cùng hát vang, và cảm thấy rất vui. Bố mua cho hai anh em những quả bóng bay, Lika một quả màu xanh lá cây, còn tôi được một quả màu đỏ. Khi tới quảng trường trung tâm thành phố thì bố mua thêm cho hai anh em mỗi người một lá cờ đỏ nữa, và chúng tôi diễu hành qua quảng trường với lá cờ đỏ trong tay.

Rồi chúng tôi trở về nhà, và chẳng mấy chốc khách khứa đã tập trung đông đủ ở nhà tôi. Người đầu tiên là chú Sura. Chú mang đến hai cái gói đẹp, và tôi đoán ngay đó là quà cho chúng tôi. Việc trước nhất chú hỏi chúng tôi có ngoan không, và chúng tôi cùng trả lời là ngoan.

- Các cháu có nghe lời mẹ không?

- Có ạ, - chúng tôi nói.

- Học có giỏi không?

- Cháu học giỏi ạ, - Lika trả lời.

Tôi cũng nói theo:

- Cháu học giỏi ạ.

Chỉ khi đó chú mới tặng tôi một hộp đồ chơi lắp ráp, còn Lika được nhận một bộ hình khối xây dựng

Sau đó chú Serigia cùng với cô Lida, sau nữa là chú Iura và cô Nadia, và cả cô Nina đến một mình. Ai cũng hỏi tôi học có giỏi không, kết quả học tập thế nào, và ai cũng cho tôi quà, nên cuối cùng tôi có cả một đống quà. Lika cũng nhận được một đồng tướng như thế.

Khi ngồi nhìn những món quà mình được tặng, không hiểu sao tôi bỗng thấy buồn buồn. Tôi cảm thấy lương tâm cắn rứt vì tôi bị điểm hai môn số học, mà tôi lại nói dối tất cả mọi người rằng tôi học giỏi. Tôi suy nghĩ mãi và cuối cùng đành phải tự hứa rằng từ nay tôi sẽ cố gắng học thật tốt, để trong đời không bao giờ gặp phải chuyện đó nữa. Chỉ sau khi đã quyết tâm như thế tôi mới thấy đỡ buồn đôi chút, và tôi dần dần thấy vui trở lại.

Ngày tám tháng mười một cũng là ngày nghỉ lễ. Tôi đến thăm nhà một số bạn bè học cùng lớp, và rất nhiều bạn đến nhà tôi chơi. Chúng tôi làm mỗi một việc là chơi và chơi, tối đến thì xem ảnh chiếu trên tường nhờ một đèn chiếu rất thần diệu. Khi nằm xuống

giường, tôi để tất cả quà tặng mà mình nhận được ngay trên ghế đầu cạnh giường. Lika cũng để các quà tặng của nó trên ghế đầu, còn những quả bóng bay mà chúng tôi cầm khi tham gia diễu hành thì được thả lên trần nhà, ngay phía trên giường ngủ. Ngắm chúng thật dễ chịu.

Sáng ngày hôm sau, khi tôi tỉnh dậy thì những quả bóng nằm bẹp gí trên sàn nhà. Chúng đã xẹp và trông bé đi đáng kể. Hơi nhẹ bươm trong bóng đã bay đi hết rồi, nên chúng không thể bay được nữa. Còn khi tôi đi học về, tôi còn chưa biết phải nói với mẹ về điểm hai thế nào thì tự mẹ sực nhớ đến bảng điểm và nói tôi đưa cho mẹ xem. Mẹ bắt đầu đọc xem tôi đã đạt những điểm gì, và tất nhiên là trông thấy điểm hai ngay lập tức.

- Thế đấy, biết ngay mà! – Mẹ cau mặt nói. – Chơi bời suốt ngày, kiểm tra nửa học kỳ I thì bị hai. Tất là là tại sao cơ chứ? Vì con chẳng muốn nghe lời dạy bảo! Không biết bao nhiêu lần đã nói rồi, phải học bài làm bài đúng giờ, nhưng nói bao nhiêu thì cũng bằng thừa, cứ như là nói với bức tường vậy. Có muốn đúp lớp bốn không, con?

Tôi nói ngay Bây giờ sẽ cố gắng học tốt hơn, và sẽ không bao giờ để bị hai nữa, nhưng mẹ chỉ cười khẩy. Rõ là mẹ chẳng hề tin lời tôi một tí nào hết. Tôi nhờ mẹ ký bảng điểm, nhưng mẹ nói:

- Không, chẳng ký gì hết. Để bố con ký.

Đó là chuyện tồi tệ nhất có thể xảy ra! Tôi vẫn hy vọng là mẹ sẽ ký bảng điểm, và như thế tôi sẽ tránh được việc phải đưa bố xem, thế nhưng bây giờ thì hết rồi, đành phải đưa cho bố xem điểm hai vậy. Tôi cảm thấy buồn tới mức không muốn học bài nữa.

“Thôi được, tôi nghĩ bụng. Cứ nghe bố mắng xong thì ta sẽ học bài”

Mãi thì cũng đến lúc bố đi làm về. Tôi chờ bố ăn tối xong, vì sau bữa ăn tối thường là bố dễ tính hơn, và len lén đặt bảng điểm trước mặt bố. Bố trông thấy bảng điểm ngay, và bắt đầu xem những điểm số ghi trong đó.

- Thế đấy, đáng đời chưa! - bố nói khi trông thấy điểm hai. – Không lẽ con không thấy xấu hổ trước mặt bạn bè sao?

- Có phải mình con bị hai đâu! – Tôi nói.

- Thế còn những ai bị hai nữa?

- Siskin cũng bị hai.

- Thế tại sao con lại cứ làm theo Siskin thế? Sao không theo gương những bạn khác, những bạn học giỏi ấy. Hay Siskin có uy tín với con đến mức ấy à?

- Không bố ạ, hoàn toàn không có uy tín gì hết. – Tôi nói.

- Đó, vậy thì đáng lẽ con phải học tốt hơn nó và còn giúp đỡ nó nữa. Chẳng lẽ cả hai đứa thích đứng bết lớp hay sao?

- Không, con không thích, bố ạ, - tôi nói. Con đã quyết tâm học giỏi hơn rồi mà.

- Từ trước đến nay con toàn nói như thế.

- Không, từ trước đến nay là con nói thôi, nhưng bây giờ thì con quyết tâm học tốt mà.

- Thôi được, hãy chờ xem quyết tâm của con ra sao.

Bố ký vào bảng điểm và không nói thêm lời nào nữa. Thậm chí tôi cảm thấy tủi thân vì bố mắng ít thế. Có lẽ bố cho rằng chẳng còn gì để nói chuyện với tôi, một khi tôi cứ chỉ hứa suông mà chẳng bao giờ chịu giữ lời. Vì thế lần này tôi đã quyết phải chứng minh cho bố thấy tôi cũng có quyết tâm, và bắt đầu học một cách chăm chỉ. Thế nhưng đáng tiếc là hôm đó cô lại không cho bài về nhà môn số học, chứ nếu có thì tôi đã tự giải bài tập rồi.

***

Sáng hôm sau tôi hỏi thăm thẳng Siskin:

- Thế nào, có bị mẹ mắng vì điểm hai không?

- Có chứ! Cả dì Zina nữa. Giá dì cứ im thì hơn! Dì cũng chỉ toàn nói không thôi mà: "Dì sẽ bắt cháu học hành tử tế!". Thế dì ấy bắt thế nào chứ? Cũng có lúc thì dì nói: "Nào, để dì bắt cháu học: Cứ buổi tối là dì sẽ kiểm tra bài tập về nhà của cháu". Thế rồi dì chỉ kiểm tra được một hay hai lần thôi, còn lại thì ghi tên vào câu lạc bộ kịch nói của nhà máy ô tô ấy, và thế là chẳng thấy bóng dì ở nhà nữa. "Mai dì sẽ kiểm tra bài". Lần nào cũng thế, mai cũng chẳng thấy kiểm tra gì hết. Nhưng rồi đột nhiên lại bảo: "Nào đưa vở đây, xem bài về nhà thế nào nào". Mà tớ thì đã quen không làm bài tập vì chẳng có ai kiểm tra tớ mà. Nói tóm lại tối nào dì ấy cũng đi vắng. Nếu không có buổi tập ở câu lạc bộ kịch nói thì cũng đi xem kịch ở nhà hát thôi.

- Nhưng dì ấy cần phải đi xem kịch, vì dì đang học ở học viện kịch nghệ mà, - tôi nói.

- Tớ biết chứ, - Siskin nói. Mẹ tớ cũng phải học lớp nâng cao trình độ chuyên môn ở nhà máy, lại còn phải đi làm, nhưng mẹ tớ có nói "Mẹ sẽ bắt con học" đâu. Mẹ chỉ giảng giải sự cần thiết phải học thôi, và nếu mẹ có quát mắng tớ thì tớ cũng không tự ái. Còn dì Zina thì tớ luôn cảm thấy tự ái, vì nếu đã nói bắt thì bắt đi, còn không thì thôi chứ. Có lẽ tớ sẽ chờ đến lúc dì Zina bắt tớ học thì tớ sẽ không học hành gì hết. Cá tính của tớ thế đấy!

- Cậu chỉ đem lỗi của mình đổ cho người khác thôi, - tôi nói. - Phải thay đổi cá tính đi.

- Đẩy cậu thử đổi cá tính xem. Làm như cậu học giỏi hơn tớ ấy!

- Tớ sẽ học giỏi hơn, - tôi nói.

- Thì tớ cũng sẽ học giỏi hơn, - Siskin trả lời.

Mấy hôm sau thì thấy giáo dạy thể dục Grigori Ivanovich thông báo sân bóng rổ trong phòng tập thể thao của trường đã sẵn sàng, và những em học sinh nào muốn chơi bóng rổ thì có thể ghi tên vào đội bóng. Tất cả đều rất thích thú và đều muốn ghi tên.

Tôi và Siskin cũng thế, muốn ghi tên nhưng thầy Grigori Ivanovich không cho phép.

- Chỉ các em có thành tích học tập tốt được phép chơi bóng rổ, - thầy nói.

Siskin rất thất vọng, vì nó chờ lúc có thể bắt đầu chơi bóng rổ từ lâu lắm rồi, thế mà giờ đây, khi tất cả những đứa khác chơi bóng rổ thì, như người ta thường nói, chúng tôi lại bị nhỡ tàu. Cá nhân tôi không thất vọng mấy, vì tôi đã quyết tâm phải học giỏi hơn bằng bất kỳ giá nào, và như thế tôi sẽ được nhận vào đội bóng.

Đúng ngày hôm đó cô Olga Nikolaevna nói nhiều bạn trong lớp cũng đã học hành chăm chỉ hơn và đạt kết quả tốt hơn. Tổ một là tổ có thành tích tốt nhất. Toàn tổ không ai bị hai nữa, và chỉ có 2 điểm ba. Olga Nikolaevna còn nói thêm, khi nào khắc phục được những điểm ba đó thì tổ một sẽ hoàn thành chỉ tiêu thi đua của mình và lời hứa đạt toàn điểm bốn và năm. Tổ ba chúng tôi là kém nhất, bởi chúng tôi có hai điểm hai của tôi và của thằng Siskin.

Iura nói:

- Thế đấy! Tổ mình bét lớp rồi! Nhất định phải nghĩ ra cách nào đó để thoát ra khỏi tình trạng này chứ.

- Tất cả là tại chúng nó, hai đứa này này! – Lenhia Astaphiev nói và chỉ thẳng vào chúng tôi, tức là tôi và thằng Siskin. – Các cậu làm cái trò gì thế, làm cả tổ xấu mặt. Tất cả mọi người đều cố gắng, còn chúng nó thì đem gậy mà đập lên đầu cũng chẳng thấy chuyển biến gì! Cậu thử nói xem, Maleev, vì sao cậu học kém thế?

Tất cả chúng nó đổ xô vào tôi:

- Cậu bị sao thế, không hiểu là phải học hành tử tế hơn à?

- Tớ không hiểu các cậu nói chuyện gì! – Tôi nói. - Chính tớ cũng quyết tâm học tốt đấy

chứ, thế mà các cậu lại cứ quặt quẹo đi đâu ấy.

- Đã quyết thì phải học cho tốt chứ! Thế điểm học của cậu được mấy nào? – Alik Sorokin hỏi.
- Nhưng đó là điểm cũ rồi mà, tớ mới quyết tâm từ hôm qua thôi.
- Ồi cậu này, cứ làm như là trước đây thì không quyết tâm được ấy.
- Thôi nào các em! – Cô Olga Nikolaevna nói, - các em đừng cãi nhau. Chúng ta cần phải giúp đỡ các bạn học kém. Ngay trong tổ các em cũng có những bạn học giỏi, vậy các em cần phân công ai đó giúp đỡ hai bạn Maleev và Siskin.
- Em có thể giúp bạn Maleev – Vania Pakhomov - Được không cô?
- Còn em thì giúp bạn Siskin – Alik Sorokin nói.
- Tất nhiên là được, - cô Olga Nikolaevna nói. – Các em tự nguyện giúp đỡ bạn như thế là rất tốt. Nhưng chính bản thân Vichia và Kostia cũng phải nỗ lực học tập. Em, Vichia, có thể hỏi bố hoặc mẹ em khi em không thể giải bài tập số học chứ?
- Không ạ, thưa cô, - tôi nói. – Em sẽ không bao giờ hỏi bố em đâu. Quấy quả khi bố đang làm việc để làm gì. Em sẽ đi hỏi bạn ạ.
- Thì đăng nào mà chả thế. Cô muốn nói là phải tự mình bỏ công sức ra cơ. Nếu em ngồi suy nghĩ trước một bài toán thật cẩn thận, và xét xem phải làm thế nào thì có lẽ em sẽ hiểu ra một điều gì đó, còn nếu lần nào cũng phải đi hỏi người khác thì em sẽ không bao giờ học được cách giải một bài toán cả. Bài tập về nhà là để cho học sinh tập cách suy nghĩ độc lập.
- Vâng ạ, - tôi nói. - Từ nay em sẽ tự giải bài tập.
- Đó-đó, em hãy cố gắng nhé. Chỉ trong các trường hợp không còn cách nào khác, em không thể tự làm được thì hãy nhờ đến sự giúp đỡ của người khác, em nhờ các bạn hay nhờ cô cũng được.
- Không ạ, thưa cô, - tôi nói, - em nghĩ là em có thể cố gắng tự giải một mình được, nhưng nếu có gì thì em sẽ hỏi Vania ạ.
- Chỉ cần em quyết tâm thì sẽ tự giải được mà, - cô Olga Nikolaevna nói.

Chương chín

Vừa về đến nhà tôi bắt tay vào việc ngay. Lòng quyết tâm khiến chính tôi cũng lấy làm ngạc nhiên. Tôi quyết làm những bài tập khó nhất trước, đúng như cô Olga Nikolaevna nói, rồi mới đến các bài dễ. Đúng hôm đó có bài về nhà môn số học. Tôi chẳng ngần ngại chút nào, mở ngay vở bài tập, và đọc đề bài.

“Trong cửa hàng có tám cái cửa, và số rìu thì gấp ba số cửa. Một đội thợ mộc đã mua nửa số rìu và ba cái cửa giá tổng cộng 84 rúp. Số cửa và rìu còn lại bán cho một đội khác với giá 100 rúp. Hỏi giá một cái rìu và một cái cửa là bao nhiêu?”

Đầu tiên tôi chả hiểu gì cả nên đành phải đọc lại đề bài lần thứ hai, lần nữa, rồi thêm một lần nữa... Mãi rồi tôi cũng hiểu là người ra đề đã cố tình làm cho rắc rối để học sinh không thể giải được ngay. Ai lại viết “Trong cửa hàng có 8 cái cửa, số rìu gấp ba số cửa”. Thà cứ viết thẳng ra là 24 cái rìu còn hơn, bởi vì số cửa đã là 8 rồi thì tất nhiên ba lần 8 phải là 24. Thế mà cứ vòng vo mãi! Lại nữa “Một đội thợ mộc đã mua nửa số rìu cùng 3 cái cửa hết 84 rúp” – Sao không nói luôn họ đã mua 12 cái rìu cho dễ hiểu! Rõ ràng số rìu là 24 thì một nửa của 24 chẳng là 12 là gì. Tức là 12 cái rìu và 3 cửa giá 84 rúp. Rồi lại rắc rối tiếp, số rìu và cửa còn lại bán cho một đội khác với giá 100 rúp. Số rìu và cửa còn lại là bao nhiêu, sao chẳng nói thẳng bằng tiếng người đi choxong là còn 12 cái. Tổng số rìu là 24, đã bán một nửa thì chẳng phải còn lại 12 cái là gì. Còn số cửa thì chỉ có mỗi 8 cái, đã nói ngay ở câu đầu tiên rồi, mà đội thứ nhất đã mua 3 cái, tức là đội thứ hai mua 5 cái chứ còn gì nữa. Thà cứ nói thẳng thế đi cho xong, đằng này cứ cố tình nói vòng nói vèo, làm học sinh lẫn lộn hết cả, sau đó chưa biết chừng lại còn đổ tại học sinh vì chậm hiểu nên không biết cách làm toán!

Tôi chép lại cái đề bài theo ý mình để có một đề toán dễ hiểu hơn, và tôi có cái đề bài như sau: “Trong cửa hàng có 8 cái cửa và 24 cái rìu. Một đội thợ mộc đã mua 12 rìu và 3 cửa hết 84 rúp, đội khác mua 12 rìu và 5 cửa hết 100 rúp. Hỏi một cái rìu và một cái cửa giá bao nhiêu”.

Chép lại đề bài rồi, tôi đọc lại nó và thấy giờ đây nó đã ngắn và rõ ràng hơn nhiều, nhưng tôi vẫn không hiểu phải làm thế nào để tìm ra đáp số. Những con số quay cuồng trong đầu tôi và không cho tôi nghĩ đến nơi đến chốn. Tôi quyết phải làm cho đề bài ngắn nữa, sao cho các con số trong đó ít hơn nữa, bởi vì số rìu và số cửa mà cửa hàng có là không quan trọng, bởi vì đằng nào thì người ta cũng đã bán hết sạch rồi. Tôi rút ngắn cái đề bài một lần nữa, và lần này thì tôi có:

“Một đội thợ mộc mua 12 rìu và 3 cửa hết 84 rúp. Đội khác mua 12 rìu và 5 cửa hết 100 rúp. Hỏi một rìu và một cửa giá bao nhiêu”.

Đầu bài ngắn lại đáng kể, và tôi thì bắt đầu nghĩ xem làm cách nào để rút ngắn nó tiếp. Chẳng quan trọng ai là người mua, bởi đằng nào thì giá rìu và giá cửa vẫn quan trọng hơn. Tôi nghĩ, nghĩ mãi và cuối cùng cái đề của tôi còn:

"12 rìu và 3 cửa giá 84 rúp
12 rìu và 5 cửa giá 100 rúp.
Vậy một rìu và một cửa giá bao nhiêu rúp?"

Không còn cách gì rút ngắn đề hơn nữa, tôi bắt đầu nghĩ cách giải nó. Tôi nghĩ, nếu 12 rìu và 3 cửa giá 84 rúp, tức là phải cộng số rìu và cửa lại rồi lấy 84 rúp chia cho tổng số đó. Tôi cộng 12 rìu với 3 cửa được 15, lấy 84 rúp chia cho 15 nhưng tôi chia cách nào thì cũng còn dư. Tôi hiểu là mình đã làm sai ở đâu đó, nên quay ra tìm cách khác. Tôi đem cộng 12 cái rìu với 5 cái cửa, được 17, rồi lấy 100 chia cho 17, nhưng vẫn dư. Tôi quyết định cộng tất cả số rìu lại với nhau, thêm vào con số đó 8 cái cửa nữa, rồi cộng chung số tiền lại và chia cho tổng số cả rìu lẫn cửa, nhưng vẫn không chia hết. Rồi tôi lấy riêng số rìu, chia tổng tiền cho số rìu vẫn không xong. Rồi tôi thử lại cộng rìu vào với nhau, còn cửa để riêng, lấy số tiền chia cho con số rìu... Tôi làm thử đủ mọi cách, nhưng chẳng ra làm sao cả, nên đành phải cầm vở đến nhà Vania Pakhomov.

- Cậu xem này, Vania, - tôi nói – 12 cái rìu và 3 cái cửa giá 84 rúp, 12 cái rìu và 5 cái cửa giá 100 rúp. Vậy giá một cái rìu và một cái cửa là bao nhiêu? Theo cậu bài toán này phải giải như thế nào?

- Thế cậu nghĩ thế nào? – nó hỏi.

- Tôi nghĩ phải cộng 12 cửa với 3 rìu, được 15 rồi lấy 84 chia cho 15.

- Khoan đã, nhưng tại sao cậu lại cộng số cửa với số rìu

- Thì tôi muốn biết tất cả là bao nhiêu, rồi lấy 84 chia cho tất cả số đó để ra giá của một cái.

- Cái gì? Cái rìu hay cái cửa?

- Thì cửa, - tôi nói, - hoặc là rìu

- Thế theo cậu thì hoá ra giá rìu và giá cửa là bằng nhau à?

- Thế chẳng lẽ không bằng nhau à?

- Tất nhiên là không bằng nhau. Bởi vì đầu bài có nói là giá của chúng bằng nhau đâu. Câu hỏi là giá một chiếc rìu là bao nhiêu, một chiếc cửa là bao nhiêu, riêng cơ mà. Có nghĩa là không cộng chung hai con số đó được.

- Nhưng mà, - tôi nói, - dù cộng hay không cộng đằng nào cũng chả giải được!

- Chính vì thế nên cậu không giải được.

- Thế phải làm thế nào? – Tôi hỏi.
- Cậu thử nghĩ xem.
- Tổ đã nghĩ cả hai tiếng đồng hồ rồi ấy chứ!
- Nào, bây giờ cậu hãy nhìn đầu bài nhé, - Vania nói. - Cậu thấy gì nào?
- Tổ thấy là 12 cái rìu và 3 cửa thì giá 84 rúp, còn 12 rìu với 5 cửa thì giá 100 rúp.
- Thế cậu có thấy là hai đội đó mua cùng một số cửa, còn số rìu thì chênh 2 cái không?
- Thấy, - tôi nói.
- Thế cậu có thấy là số tiền mà đội thứ hai phải trả cũng nhiều hơn không?
- Thấy rồi, - tôi nói. - Đội thứ nhất trả 84 rúp, đội thứ hai trả 100 rúp, 100 trừ đi 84 thì còn 16.
- Thế cậu có biết vì sao đội thứ hai phải trả nhiều hơn 16 rúp đó không?
- Chuyện đấy thì ai mà chẳng biết, là do họ mua nhiều hơn đội kia 2 cái cửa mà.
- Thế thì có nghĩa là 16 rúp đó là giá 2 cái cửa?
- Đúng rồi, 2 cái cửa.
- Vậy thì 1 cái cửa giá bao nhiêu?
- Lấy 16 chia cho 2, - tôi nói, - được 8.
- Đó, cậu đã tính được giá một cái cửa rồi đấy.
- Phù, trời ơi, hóa ra bài toán dễ thế! Thế thì tại sao tổ chẳng nghĩ ra ngay nhỉ?!
- Khoan đã, cậu đã tính được giá một cái rìu đâu.
- Ôi, chuyện vặt, - tôi nói. – 12 rìu và 3 cửa giá 84 rúp. 3 cửa giá 24 rúp. 84 trừ 24 còn 60, như thế 12 cái rìu giá 60 rúp. Vậy thì một cái rìu - lấy 60 chia cho 12, tức là 5 rúp.

***

Trở về nhà, tôi rất lấy làm buồn vì tôi đã không thể tự giải bài toán đó. Nhưng tôi đã

quyết lần sau phải tự làm được bài. Dù phải ngồi nghĩ năm tiếng đồng hồ tôi cũng sẽ tự làm.

Hôm sau lại không có bài tập số học, và tôi rất lấy thế làm mừng, vì giải bài tập số học đối với tôi chẳng có gì là thú vị.

“Không sao, - tôi nghĩ, - chẳng gì thì mình cũng có một ngày để nghỉ ngơi, tránh được môn số học”.

Nhưng trời chẳng chiều lòng người. Tôi vừa ngồi vào bàn học thì cái Lika em tôi nói:

- Anh Vichia ơi, chúng em có một bài số học, mà em không biết cách giải, anh giúp em nhé.

Tôi nhìn đầu bài và ngao ngán nghĩ: “Trời ơi, nếu tôi không giải được bài này là có chuyện đây! Còn gì là uy tín nữa”.

Tôi nói với nó:

- Giờ anh bận lắm, chưa có thì giờ. Chính anh cũng có khối bài tập phải làm. Em hãy đi chơi một chút đi, chừng hai tiếng vào, rồi khi em về thì anh sẽ giúp em.

Tôi nghĩ bụng: “Cứ để nó đi, trong khi đó mình sẽ suy nghĩ tìm cách giải, rồi mới giảng được cho nó”.

- Thôi được, em đến nhà bạn em chơi nhé, - Lika nói.

- Em đi đi, đi đi, - tôi nói, - Nhưng đừng về nhà sớm quá nhé. Em chơi hai hay ba tiếng cũng được. Nói chung là em muốn đi bao nhiêu thì đi.

Nó bỏ đi, còn tôi cầm vở bài tập của nó và bắt tay vào giải bài toán.

“Một em trai và một em gái vào rừng nhặt hạt dẻ. Hai em nhặt được 120 hạt. Em gái chỉ nhặt được một nửa số hạt của em trai. Hỏi mỗi em nhặt được bao nhiêu hạt?”

Tôi đọc đề bài, và thậm chí thấy buồn cười. “Ôi là bài tập! – Tôi nghĩ. – Có gì mà không hiểu nhỉ. Tất nhiên là phải lấy 120 chia cho 2, ra 60. Tức là đứa con gái nhặt được 60 hạt. Chỉ còn mỗi việc tính xem đứa con trai nhặt được bao nhiêu. Lấy 120 trừ đi 60, ra... 60. Có gì đó không đúng rồi! Hóa ra là chúng nó có số hạt bằng nhau, thế mà đầu bài thì lại bảo là đứa con gái chỉ nhặt được bằng một nửa của đứa con trai. À, tôi nghĩ. Tức là ta phải đem 60 chia cho 2, ra 30. Tức là đứa con trai nhặt được 60 hạt, còn đứa con gái bằng một nửa, tức là 30.

Tôi nhìn đáp số: Đứa con trai nhặt được 80 hạt, còn đứa con gái 40.

- Khoan đã! - Tại sao lại thế chứ? Tôi giải ra 60 và 30, thế mà đáp số lại là 40 và 80.

Tôi kiểm tra lại từ đầu - Tổng cộng chúng nó hái được 120 hạt dẻ. Nếu thằng bé hái được 60, còn đứa con gái 30, tức là tổng cộng có 90 thôi. Tức là tôi đã giải không đúng. Tôi làm lại bài toán một lần nữa. Lại một lần nữa tôi ra kết quả 30 và 60. Thế thì làm cách nào để ra đáp số là 40 và 80 nhỉ? Đúng là một cái vòng luẩn quẩn.

Tôi cứ suy nghĩ mãi. Đọc đi đọc lại đầu bài cả chục lần và không thể nào hiểu được bản chất của vấn đề ở đây là cái gì.

"Thế đấy, - Tôi nghĩ, - người ta ra cho học sinh lớp ba những đề toán khó đến nỗi học sinh lớp bốn không thể giải được! Thế thì chúng nó học hành thế nào nhỉ, thật tội".

Rồi tôi lại suy nghĩ về đề toán. Tôi cảm thấy nếu không giải được thì thật là xấu hổ. Rồi thế nào nó cũng nói thế mà cũng đòi học lớp bốn, toán lớp ba còn chưa giải được. Tôi suy nghĩ căng hơn, nhưng cũng chẳng thấy sáng ra mấy. Cứ như bị ám vậy! Tôi ngồi xuôi tay, không biết phải làm gì. Trong đầu bài nói có tất cả 120 hạt dẻ, mà phải chia thế nào đó để đứa con trai có gấp đôi số hạt dẻ của đứa con gái. Giá mà có những con số khác thì có khi còn làm được cái gì đó, chẳng này nhõn 120 và 2. Lấy 120 trừ đi 2, hay 120 nhân hai, chẳng nào thì tôi cũng không thể tìm ra hai con số 40 và 80.

Vì tuyệt vọng quá tôi lấy bút chì vẽ vào quyển vở một cây dẻ, dưới gốc cây có 2 đứa trẻ, còn trên cây là 120 hạt dẻ. Việc cần phải làm là chia số hạt dẻ đó cho hai đứa, sao cho đứa này có gấp đôi số hạt của đứa còn lại. Vẽ xong cái cây, tôi lại tiếp tục nghĩ, có điều là những ý nghĩ của tôi cứ đi đặng nào ấy. Đầu tiên, tôi nghĩ tại sao thằng con trai lại có thể lấy được nhiều hạt dẻ hơn đứa con gái, rồi nghĩ ra rằng có lẽ vì nó là con trai, nên nó trèo lên cây, còn đứa con gái chỉ nhặt ở dưới gốc cây thôi, nên mới nhặt được ít hơn. Tôi bắt đầu hái hạt dẻ bằng cách tảy dần số hạt và chia cho hai đứa bé, tức là vẽ lên trên đầu chúng nó. Rồi tôi nghĩ, có lẽ bọn trẻ con bỏ hạt dẻ vào túi. Thằng bé trai mặc áo khoác, tôi vẽ cho nó hai túi áo rộng to hai bên, còn đứa con gái mặc váy có tạp dề. Tôi vẽ trên cái tạp dề đó một cái túi. Đột nhiên tôi nghĩ, có lẽ vì thằng con trai có hai túi áo, cho nên nó mới nhặt được số hạt dẻ nhiều gấp đôi đứa con gái chỉ có một cái túi thôi. Thế là tôi ngồi và ngắm nghía cái hình vẽ: Thằng con trai có 2 túi, và đứa con gái có 1 túi. Đột nhiên những tia sáng kì lạ loé lên trong đầu tôi. Tôi vội vàng tảy những hạt dẻ trên đầu bọn trẻ và vẽ nó vào các túi. Những cái túi tôi vẽ cho căng phồng, vì đầy hạt dẻ. Tất cả 120 hạt dẻ giờ đã nằm gọn trong ba cái túi: hai túi của thằng bé, và một túi của đứa con gái. Và một ý nghĩ đột ngột loé lên trong đầu tôi, như một tia chớp: "Phải chia 120 hạt dẻ đó thành ba phần! Đứa con gái nhận một phần, còn hai phần kia là của đứa con trai. Như thế đứa con trai có số hạt gấp đôi đứa con gái".

Tôi lấy 120 chia 3, rất nhanh, là 40. Tức là phần của đứa con gái có 40 hạt dẻ. Còn thằng

bé có 2 phần, tức là lấy 40 nhân 2, ra 80. Chính xác như trong đáp số. Tôi suýt nữa thì nhảy lên vì vui mừng, và lập tức chạy tới nhà Vania Pakhomov để kể cho nó nghe tôi đã tự mình nghĩ ra cách giải bài toán đó.

Chạy ra ngoài phố, tôi nhìn thấy thẳng Siskin.

- Này, - tôi nói, - Kostia ơi, một đứa con gái và một đứa con trai cùng nhặt hạt dẻ trong rừng, nhặt được 120 hạt, đứa con trai lấy nhiều gấp đôi đứa con gái. Theo cậu phải làm thế nào?

- Bóp cho nó một nhát, - nó nói, - vào gáy ấy, cho chừa cái thói bắt nạt con gái đi!

- Không, không phải là chuyện đó! Phải chia số hạt dẻ thế nào để đứa con trai có nhiều gấp đôi đứa con gái cơ?

- Thì kệ chúng nó tự chia nhau vậy. Sao cậu cứ bám lấy tớ mãi thế! Bảo chúng nó phải chia đều!

- Không chia đều được, đây là đề toán mà.

- Còn đề toán nào nữa?

- Đề bài môn số học ấy.

- Phù, - Siskin nói. - Con lợn biển của tớ bị chết rồi, cái con tớ mới mua hôm kia ấy, thế mà cậu thì nói chuyện đề bài số học với tớ!

- Ôi, tớ xin lỗi vậy, - tôi nói. - Tớ không biết là cậu đang gặp hạn.

Tôi chạy tiếp. Đến nhà Vania.

- Cậu nghe này, - tôi nói. - Có một đề số học khó khủng khiếp: một đứa con trai và một đứa con gái cùng hái được 120 hạt dẻ, đứa con trai lấy phần nhiều gấp đôi đứa con gái. Phải chia số hạt dẻ làm ba phần. Tớ giải thế có đúng không?

- Đúng rồi, - Vania nói, - Đứa con gái lấy một phần, còn hai phần thì cho đứa con trai, như thế thì nó sẽ có nhiều gấp đôi đứa con gái.

- Tự tớ nghĩ ra cách giải đấy, - tôi nói. - Cậu hiểu không, người ta cố tình ra bài khó, tưởng học sinh chẳng giải được ấy chứ, thế mà tớ đã tự giải được đấy.

- Ủ, cậu giỏi lắm!

- Từ giờ trở đi tớ sẽ tự mình làm bài tập toán.

- Cậu cố gắng nhé. Tự mình làm lấy bao giờ cũng tốt hơn mà, hiểu được nhiều hơn, - Vania nói.

Tôi chạy về nhà.

Đột nhiên, tôi trông thấy thẳng Iura Kasatkin.

- Nghe này, Iura ơi, - tôi nói, - Một đứa con trai và một đứa con gái cùng nhặt hạt dẻ trong rừng....

- Thôi chuyện mấy cái hạt dẻ của cậu được rồi đấy! Tốt nhất cậu hãy giải thích tại sao không học bài mà lại chạy rong ngoài phố thế này.

- Tớ học bài đấy chứ, lời danh dự đấy!

- Thôi bỏ thề thốt đi! Cậu làm cả lớp tụt hậu! Cậu với cả Siskin bạn cậu nữa.

- Thề danh dự tớ học thật mà, còn thẳng Siskin thì con lợn biển của nó vừa mới chết. Cậu đi đâu đấy?

- Tớ muốn đến nhà cậu xem cậu học hành thế nào, nhưng không gặp cậu ở nhà. giờ thì tớ thấy cậu làm bài tập thế nào rồi.

- Thật mà, thề danh dự mà, tớ đang giải bài tập, nhưng không được, nên tớ sang nhà thẳng Vania chỉ một phút thôi để hỏi nó. Nào vào nhà tớ, rồi cậu sẽ thấy.

Vào nhà, tôi đưa cho nó xem bài toán về đứa con trai và đứa con gái nhặt hạt dẻ.

- Nhưng đây là toán lớp ba mà! - Iura nói.

- Thì tớ đang ôn lại các bài toán năm ngoái đấy chứ, - tôi nói. - Năm ngoái tớ học môn số học không được tốt lắm, nên bây giờ muốn ôn lại.

- Ừ cậu nghĩ được thế thì tốt lắm. Khi đã nắm vững bài cũ rồi thì cậu học các bài mới sẽ dễ hơn.

Iura về.

Chẳng mấy chốc thì cái Lika về đến nhà. Tôi lập tức giảng cho nó cách giải bài toán, có cả hình vẽ cái cây dẻ, đứa con trai mặc áo khoác có hai túi, và đứa con gái mặc tạp dề có một túi.

- Ôi, - Lika nói, - anh giảng dễ hiểu quá! Chứ tự em thì chắc em không làm nổi mất!

- Hừ, bài này cũng dễ thôi mà. Khi nào em cần hỏi thì cứ gọi anh nhé, anh sẽ giảng giải cho em ngay.

Tôi đã biến thành một người hoàn toàn khác như thế đấy. Trước kia tôi phải trông chờ ở sự giúp đỡ của người khác, thế mà hôm nay tôi đã có thể giúp người khác học tập. Và cái chính là học môn số học, môn mà chính tôi bị điểm hai!

Chương mười

Ngày hôm sau, nhìn qua cửa sổ lúc vừa ngủ dậy, tôi hiểu là mùa đông đã đến rồi. Tuyết đã phủ đầy sân. Xung quanh trắng toát: cả mặt đất, cả các mái nhà, còn cành cây đóng băng trông như những đường viền ren. Tôi những muốn đi trượt tuyết ngay lập tức bằng đôi giày mới được bố tặng, nhưng bây giờ phải đi học đã, rồi sau giờ học tôi ngồi ngay vào bàn, rồi làm các bài tập trong vở của Lika. Tôi quyết làm lại tất cả các bài tập lớp ba.

Rất nhiều bài dễ, và tôi giải chúng một cách dễ dàng như ăn chuối, nhưng cũng có những bài khó, phải vắt óc nghĩ ngợi khá lâu. Nhưng giờ đây tôi không thấy ngại nữa. Tôi tự đặt cho mình quy định không làm bài sau nếu như chưa giải được bài trước. Tất nhiên tôi không giải tất cả các bài tập một lúc, mà giải như thế trong vòng hai hay ba tuần gì đó.

Rồi tôi đi trượt băng khi trời đã sập tối. Bù lại, khi đã giải hết số bài toán lớp ba tôi cảm thấy mình như thông minh hơn thấy rõ, và đã có thể tự mình giải những bài toán lớp bốn mà cô Olga Nikolaevna cho chúng tôi làm. Trong vở bài tập của lớp bốn có vô số đề bài hơi hơi giống bài lớp ba, nhưng phức tạp hơn chút chút, nhưng tôi cũng đã biết cách giải những bài như thế. Thậm chí tôi còn thấy thích thú khi giải những bài hơi khó khó. Tôi không còn sợ môn số học nữa, như trút được một gánh nặng, và tôi thấy cuộc sống trở nên dễ dàng hơn. Cô Olga Nikolaevna rất hài lòng với kết quả học tập của tôi, và bắt đầu cho tôi điểm tốt. Bọn trong lớp thôi không chê trách gì tôi nữa. Cả bố mẹ tôi đều vui vẻ, bởi tôi đã học giỏi hơn. Tôi được vào đội bóng rổ, và cứ cách một ngày thì cùng tập với cả lớp trong hai giờ đồng hồ. Hôm nào không tập bóng rổ thì tôi trượt băng, trượt tuyết hoặc chơi khúc côn cầu - hôm nào cũng có trò gì đó để chơi.

Nhưng thằng Siskin, đáng lẽ phải cố mà học, thì nó lại mua về nhà hàng đồng nào những lợn biển, chuột bạch, rùa. Nó có những ba con nhím! Suốt ngày nó quanh quẩn bên đồng thú, chăm sóc chúng, cho ăn, dọn dẹp, nhưng chúng cứ ốm đau rồi lăn ra chết. Và nó còn lồi đầu về con Lobzik nữa. Lobzik là một chú chó lang thang chẳng thuộc nòi nào, và nếu nói cho thật công bằng thì đã khá lớn rồi chứ không còn là một con cún nữa, tuy chưa phải là một con chó già. Đó là một con chó xù màu đen, hai tai dài rủ xuống. Thằng Siskin trông thấy con chó lang thang đầu đó ngoài phố, bèn gọi nó đi theo mình, về đến nhà, và

đặt tên cho nó là Lobzik, dù lobzik chẳng phải là một cái tên thích hợp cho chó, bởi đó là một cái cửa nhỏ để cửa các chi tiết bằng gỗ. Nhưng thằng Siskin chẳng thèm biết đến chuyện đó, và cho rằng đó là một cái tên chó.

Lẽ dĩ nhiên, với ngần ấy con thú trong nhà thì thằng Siskin làm gì còn tâm trí nào mà học bài nữa, và nó chỉ miễn cưỡng ngồi vào bàn học khi mẹ nó đã nhắc độ hai chục lần. Đây, mẹ nó đi làm về, hỏi:

- Con học bài chưa thế?
- Dạ chưa ạ, nhưng con sẽ đi học ngay đây.
- Học bài đi, ngay lập tức.
- Vâng vâng, con học ngay mà, nhưng con phải cho con rùa ăn đã.

Mẹ nó quay đi làm việc của mình, còn nó thì cho rùa ăn, rồi đột nhiên nhớ ra còn phải chữa cái chuồng nuôi con lợn biển, và xoay sở với cái chuồng đó. Một lúc sau thì mẹ nó nhớ ra, bảo nó:

- Thế con định bao giờ thì ngồi vào bàn học thế?
- Con học ngay đây mẹ ạ.
- Ngay là lúc nào? Con cứ nói "ngay, ngay", nhưng chẳng chuyển gì cả thế.
- Con học ngay mà mẹ. Chữa xong cái chuồng là con học mà.

- Cái chuồng à? Để chữa xong cái chuồng ấy phải mất ba ngày. Thôi dẹp ngay đi mà học bài.

- Thôi được, - nó nói một cách tiếc rẻ - Mai con chữa nốt cái chuồng vậy. Thôi bây giờ con cho con nhím uống chút nước rồi sẽ học bài.

Nó cầm cái ca và đi lấy nước cho nhím, rồi kiểm tra xem còn con nào cần phải uống nước không. Rồi đột nhiên nó phát hiện ra mất một con nhím, và nó bắt đầu lùng sục trong nhà để tìm con vật. Nửa tiếng sau mẹ nó lại hỏi về bài vở.

- Con học ngay đây mà mẹ, - Siskin nói. Nhưng con phải tìm thấy con nhím đã.

Và cứ thế, cứ thế. Lúc thì chuyện này, lúc khác lại chuyện khác. Nếu mà mẹ nó bận đi học thì nó chẳng bao giờ nghĩ đến chuyện học cả, mà chờ nước đến chân mới nhảy: khi đã sắp đến giờ đi ngủ rồi nó mới bắt đầu học cái gì đó. Tất nhiên, mọi thứ nó đều làm qua quýt

được chẳng hay chớ, chứ chả bao giờ chịu học đến nơi đến chốn, thế nhưng nó loay hoay kiểu gì đó nên thường cũng được điểm ba, đôi khi được cả bốn nữa, tuy điểm bốn thì cũng hiếm thôi. Nó sợ môn tiếng Nga nhất, và luôn luôn thoát hiểm nhờ nhắc bài. Thực tế thì những lời nhắc bài cũng chẳng có ích gì cho nó lắm. Khi cả lớp phải viết bài tập làm văn hay chép chính tả, thằng Siskin đã biết trước là sẽ được hai, cho nên những ngày đó nó nghỉ học luôn, không đến trường nữa. Một lần, khi cô Olga Nikolaevna báo trước rằng hôm sau lớp sẽ phải viết chính tả, thế là buổi sáng hôm đó nó giả ốm và nói với mẹ nó rằng nó đau đầu quá. Mẹ nó cho phép nó nghỉ ở nhà, và bảo khi nào đi làm về thì bà sẽ gọi bác sĩ đến khám bệnh. Ngay khi mẹ nó vừa về đến nhà thì nó lại nói là không đau đầu nữa, cho nên cũng không cần phải gọi bác sĩ đến nữa. Mẹ nó viết giấy xin nghỉ phép gửi cô Olga Nikolaevna, và mọi việc đều đâu vào đấy cả. Nhưng một lần khác, lớp có bài tập làm văn, thằng Siskin lại kêu đau đầu, và mẹ nó lại đồng ý viết giấy xin phép cho nó nghỉ, nhưng khi đi làm về thấy nó đã lại khỏe rồi, bà lấy làm lạ lắm, vì hình như nó khỏe hơn nhanh. Tuy nhiên, cả lần ấy nữa bà cũng chưa nghi ngờ gì về bệnh tình của thằng con cả. Chỉ đến lần thứ ba thì bà mới bắt đầu đoán được là thằng Kostia nói dối để khỏi phải đi học. Đầu tiên nó nhất định không chịu thừa nhận, nhưng mẹ nó bảo bà sẽ đến trường để tìm hiểu nguyên nhân tại sao. Kostia hiểu là mẹ nó sẽ làm đến đâu đến đấy, và đành phải thừa nhận.

Khi mẹ nó hiểu ra rằng nó giả ốm chỉ để tránh không phải học, bà tức giận thực sự. Chuyện đó không may lại xảy ra đúng vào cái ngày nó mang con Lobzik về nhà. Mẹ nó vốn đã không hài lòng với việc nó mang đủ mọi thứ thú nhỏ về nhà nuôi và bận bịu vào đó cả ngày, chả chịu học hành gì cả. Bởi thế, thằng Kostia đem con chó giấu vào nhà kho để mẹ nó không trông thấy con chó ngay. Thế nhưng đúng lúc thằng Kostia thừa nhận tất cả và mẹ nó đang cáu giận tột cùng thì Lobzik tìm được đường chui ra khỏi nhà kho và chạy thẳng vào phòng.

- Còn con gì nữa thế này? - Mẹ nó hét khi trông thấy con vật.

- Con này... không có gì đâu mẹ, con chó thôi mà, - thằng Siskin lúng búng.

- Chó à? - Mẹ nó hét. - Đuổi nó đi ngay! Con đã có cả một vườn bách thú trong nhà rồi, chẳng chịu học hành gì cả! Đem vút hết tất cả bọn thú ấy đi! Cả chuột bạch, cả chuột đánh vòng, cả nhím, tất cả, đem hết đi ngay! Cả con chó này nữa, mẹ khổ với con đủ lắm rồi.

Biết làm sao được, thằng Kostia nước mắt lưng tròng đành đem cho bạn bè quen thuộc tất cả những con thú của nó, có điều chẳng ai muốn nhận nuôi con nhím cả. Nó đem con vật đến nhà tôi, kể cho tôi nghe mọi chuyện vừa xảy ra ở nhà. Tôi cũng chả muốn nhận nuôi con nhím, vì lũ chuột bạch mà nó cho anh em tôi đã sinh sôi nảy nở nhiều không thể tưởng tượng được, một số con đã chui vào làm tổ trong tủ của mẹ. Hơn thế, con nhím trông cứ uể oải làm sao ấy, có lẽ nó đang ốm. Nhưng thằng Siskin khẳng định con nhím không ốm, nó chỉ trong trạng thái mệt mỏi thôi, vì lũ nhím về mùa đông thường ngủ

đồng, nên có lẽ con này cũng muốn ngủ. Nghe đến đó tôi đồng ý nuôi con nhím, một phần là vì thằng Siskin hứa mùa xuân đến, khi con nhím tỉnh dậy nó sẽ lấy lại để mang về nhà nó nuôi.

Duy chỉ có con Lobzik thì thằng Siskin không muốn cho ai cả, và quyết định sẽ nuôi giấu mẹ nó trên tầng áp mái. Nó làm cho con chó một cái đệm ở bên cạnh ống khói, và để con chó không thể sống ra, nó dùng dây thừng buộc vòng cổ con vật vào xà nhà. Trên tầng áp mái rất lạnh, nhưng bên cạnh ống khói thì cũng đủ ấm, con Lobzik không đến nỗi bị lạnh cóng, tuy nhiên thật ra có thể nói đôi khi con chó chắc là khổ không chịu nổi vì vừa lạnh cóng vừa nóng bức cùng lúc. Khi trời lạnh nhiều thì tất nhiên cái ống khói cũng nóng nhiều hơn, bởi thế con chó bị quá nóng một bên sườn chẳng khác nào trên chảo rang, trong khi sườn bên kia lại bị lạnh cóng. Kostia rất lấy làm lo lắng, nó sợ con Lobzik bị lạnh rụng mất một bên tai, hoặc bị sưng phổi. Nó lén mẹ mang thức ăn lên tầng áp mái cho con chó, và hầu như tất cả thì giờ rỗi rãi trong ngày nó luẩn quẩn ở đó để con chó có bạn. Khi mẹ vắng nhà, nó mang con chó xuống và chơi với nó xả láng, trông chừng mẹ sắp về thì lại dẫn con chó lên giấu. Đầu tiên mọi việc đều tốt đẹp, thế nhưng đến một hôm nó quên bằng mất việc đem con chó giấu đi trước khi mẹ về, mà cũng có thể là do hôm đó mẹ nó về nhà sớm hơn thường lệ, tôi không biết chính xác, nhưng nói ngắn gọn là thằng Siskin bị bắt quả tang. Mẹ nó trông thấy con Lobzik, hét lên:

- Lại cái con chó quỷ quái này! Đó là nguyên nhân tại sao con không bao giờ có đủ thì giờ làm bài tập đó phải không! Mẹ đã bảo con đuổi nó đi cơ mà, sao con lại còn mang nó về đây!

Lúc đó thằng Siskin đành thú tội, rằng nó đã không nghe lời mẹ, và con Lobzik suốt thời gian qua sống trên tầng áp mái, nó lén mang thức ăn lên đó cho con chó, và nó yêu con chó đến mức không thể đuổi con vật ra ngoài trời rét buốt ngay lúc này, con chó tội nghiệp hoàn toàn cô đơn, không nhà cửa.

- Nhưng giá như con học tập nghiêm túc hơn và làm hết bài tập thì mẹ có thể đồng ý cho con nuôi nó mà, - mẹ nó nói, - nhưng con có muốn nghe lời mẹ đâu!

- Làm sao con có thể học tập nghiêm túc được, - thằng Siskin cãi, - Con ngồi vào bàn học nhưng cứ lo nghĩ cho con Lobzik bị nhốt trên tầng áp mái. Chắc là nó buồn lắm. Vì thế con không thể học thuộc bài được.

Đến thế nữa thì mẹ nó động lòng thương, và nói:

- Nếu con hứa sẽ làm hết mọi bài tập về nhà ngay sau khi đi học về thì có thể mẹ sẽ cho phép con giữ con chó lại mà nuôi.

Tất nhiên là thằng Siskin hứa ngay.

- Được, để mẹ xem con giữ lời hứa thế nào, - mẹ nó nói. - Mẹ sẽ kiểm tra sách vở của con hàng ngày sau khi đi làm về.

Ngày hôm sau, trên đường đi học về thằng Kostia kể cho tôi nghe mọi chuyện, rồi rủ:
- Về nhà tớ đi, cậu sẽ thấy tớ đang dạy nó làm xiếc như thế nào. Cậu sẽ thấy nó là một con chó cực thông minh. Nó đã biết ngậm cái gậy trong mõm rồi đấy.

- Theo tớ để ngậm cái gậy trong mõm thì chẳng cần phải thông minh gì nhiều lắm. – Tôi nói.

- Cũng còn tùy đối với ai chứ, - thằng Siskin cãi. - Tất nhiên nếu cậu ngậm cái gậy trong mõm thì chẳng cần tí thông minh nào, nhưng con Lobzik thì cần.

Chúng tôi về nhà nó. Siskin lấy hộp đường từ chạn ra và gọi con Lobzik. Trông thấy hộp đường, con chó chạy ngay lại và vui vẻ vẫy đuôi. Rõ là nó đã quá quen với cái vật đó rồi. Kostia đưa cho nó cái gậy, bảo:

- Khoan, mày phải ngậm lấy cái gậy đã, rồi mới được ăn đường.

Con chó quay đầu tránh cái gậy, và hau háu nhìn hộp đường.

- Nào, đừng nhìn hộp đường thế, tao bảo mày ngậm cái gậy cơ mà! – Kostia cao giọng. Con chó chẳng hề tỏ ý định ngậm lấy cái gậy. Thằng Siskin bèn lấy tay vành mõm nó ra, nhét cái gậy vào đó, thế nhưng ngay khi nó vừa thả tay ra thì con chó há mõm, cái gậy rơi lại rơi xuống sàn mất.

- Thế đấy, mày quên hôm qua tao dạy mày những gì rồi à? - Thằng Siskin cắn nhắ. – Thôi đành dạy lại từ đầu vậy.

Nó nhét cái gậy vào mõm con Lobzik và bắt tôi giữ mũi con chó để nó không thể há mõm ra. Như thế con vật giữ được cái gậy trong mõm được một lúc, rồi chúng tôi cho nó một miếng đường. Hai đứa chúng tôi làm đi làm lại bài tập đó mấy lần. Dần dần thì con chó cũng hiểu chúng tôi muốn gì ở nó, rằng cứ ngậm cái gậy trong miệng một lúc thì được thưởng một miếng đường, cho nên nó bắt đầu tự ngậm lấy cái gậy, không phải giữ mõm nó nữa. Tuy nhiên, lúc nào nó cũng cố bỏ cái gậy ra cho nhanh để nhận miếng đường. Nhưng khi nó nhả gậy ra nhanh quá thì thằng Siskin không cho đường, mà phạt nó bắt ngậm gậy lâu hơn.

Hôm đó tôi về nhà rất muộn và nhận ra rằng mình lại không tuân thủ thời gian biểu. Tôi quyết định khi nào được nghỉ hè tôi cũng sẽ nuôi một con chó và dạy nó làm xiếc. Bây giờ thì không nên nuôi, vì nuôi và dạy chó rất mất thì giờ. Tôi vừa mới cải thiện được môn số học đôi chút, nhỡ lại bị điểm hai thì sao. Cho nên, tôi quyết định, đầu tiên phải học cho tốt đã, sau đó mới nghĩ đến chuyện dạy chó được.

Thằng Siskin thì cứ hờ ra lúc nào là nó quần lầy con chó, và đã dạy được nó không chỉ ngậm cái gậy, mà còn cắn cái gậy chạy theo chủ nữa. Tất nhiên con Lobzik không làm những việc đó một cách tự nguyện, mà làm vì những miếng đường, nhưng được cái nó học tập rất chăm chỉ. Vì một miếng đường bé tẹo nó sẵn sàng mang cái gậy, thậm chí cả một khúc gỗ to chạy đến tận ngõ Ga.

Siskin nói sẽ dạy con Lobzik không chỉ có thế, mà còn nhiều trò khác nữa, nhưng giờ đây nó không dạy thêm con vật trò khác ngay, vì nó cũng đã chán rồi. Nhìn chung nó không thể làm một việc lâu, mà cứ nhảy từ việc này sang việc khác, và chẳng việc nào nó làm được đến đâu đến đấy.

Chương mười một

Lớp chúng tôi có dự định đi xem xiếc từ lâu lắm rồi. Anh Volodia đã hứa sẽ mua vé cho cả lớp, và chúng tôi chờ cái ngày đó mà sốt ruột ghê lắm. Chúng tôi đã đi xem phim cả lớp mấy lần, nhưng chưa bao giờ được xem xiếc cùng với nhau cả. Riêng tôi thì đã lâu lắm chưa xem xiếc, còn thằng Siskin thì bảo nó đi xem lần cuối cùng từ lâu, lâu đến mức bây giờ chẳng nhớ gì nữa. Nó nhớ hình như có những con vật gì đó, chẳng hiểu hổ hay sư tử, mà có thể là ngựa, ngoài ra chẳng nhớ được gì khác. Khi đó nó còn bé xíu. Đặc biệt chúng tôi muốn được tận mắt thấy diễn viên đi mô tô trong lòng một quả cầu lớn làm bằng các thanh kim loại. Chúng tôi thấy áp phích quảng cáo tiết mục này khắp nơi và không ít lần giởng tai hóng chuyện những người đã tận mắt thấy tai trong rạp xiếc. Tức là có một quả cầu lớn được làm từ những thanh kim loại vững chắc. Một diễn viên đi xe mô tô vào lòng quả cầu đó, và bắt đầu đi vòng tròn. Nửa dưới của quả cầu từ từ tách khỏi nửa trên, và hạ xuống sát đất, nhưng diễn viên đi mô tô thì vẫn lượn vòng tròn ở nửa trên của quả cầu. Điều đáng ngạc nhiên nhất là anh ta không bị rơi khỏi nửa cầu đó, dù vô khối lần đầu anh ta dốc ngược hẳn. Thấy nói là khi diễn viên đi mô tô với tốc độ đủ lớn thì xuất hiện một lực gọi là lực ly tâm, chính lực này giữ cho chiếc xe cùng với người điều khiển không bị rơi xuống. Nhưng nếu như tốc độ của chiếc xe không đủ lớn, lực ly tâm cũng giảm và chiếc xe sẽ rơi khỏi quả cầu.

Một số đứa trong lớp nói không phải là cả lớp được đi xem xiếc, vì anh Volodia không thể mua được đủ số vé, nên chỉ có những đứa được toàn điểm năm được đi thôi. Một số khác nói tất cả đều được đi, trừ Siskin. Cũng có đứa nói chẳng ai được đi xem xiếc cả, đơn giản là vì vé đã hết từ lâu rồi.

Nhưng rồi mọi việc đã đâu vào đấy, và có đủ vé cho tất cả mọi người, thậm chí cả thằng Siskin cũng có vé. Chúng tôi đến trước giờ mở màn rất lâu, và điều đó không có gì đáng phải nói, vì đứa nào cũng nghĩ: thà đến sớm một chút thì tốt hơn là bị muộn, vì nếu đi muộn nhờ người ta không cho vào nữa thì sao. Chúng tôi ngồi vào chỗ của mình và bắt đầu tò mò ngắm nghía sân khấu tròn được phủ một tấm thảm đẹp. Bên trên chỗ chúng tôi ngồi có những sợi dây cáp gì đó treo chi chít, còn ngay dưới vòm mái rạp thì lủng lẳng

những khung đủ mọi hình dạng, những thang dây và những thiết bị khác nữa. Cả rạp xiếc lớn dần dần đông chật người, nhiều đến mức chúng tôi tưởng như người trong toàn thành phố dồn về đây. Tôi quyết định thử đếm xem có bao nhiêu người, nhưng đến hai trăm ba gì đó thì lẩn, đành phải đếm lại từ đầu và bỏ cuộc khi hàng chục chiếc đèn pha đột nhiên bật lên và trong rạp sáng như ban ngày. Mọi thứ xung quanh bỗng trở nên rực rỡ, đẹp như trong ngày hội. Cả đám đông khán giả bỗng rực lên đủ mọi màu sắc. Tôi nghĩ còn lâu buổi biểu diễn mới bắt đầu, và quay nhìn khán giả, nhưng tiếng chũm chọe đã vang vang, tiếng trống rộn ràng, tiếng violông réo rắt, tiếng kèn đồng đinh đạc, và ... rất nhiều diễn viên nhào lộn đã xuất hiện trên sân khấu. Họ nhảy, lộn vòng, người nọ tung người kia lên, đỡ chân đỡ tay nhau trồng cây chuối và họ làm tất cả những việc đó một cách khéo léo đến mức tất cả mọi người thích thú như muốn lên sân khấu và cũng lộn vòng cùng với diễn viên. Tôi đã định nhảy lên và chạy ra đó nhưng may cô Olga Nicolaevna đã kịp giữ tôi lại, bảo tôi ngồi xuống để không làm người khác khó chịu. Tôi bỗng hiểu ra là chẳng có ai chạy lên sân khấu cả, và lại ngồi xuống. Nhưng tôi không thể ngồi yên nổi khi xem tiết mục mở đầu đó. Tôi tưởng như có thể xem họ nhào lộn cả buổi, nhưng tiết mục đã chấm dứt, và các nghệ sĩ chạy vào sau cánh gà, nhường sân khấu cho tiết mục xiếc gấu. Những con gấu mới khéo léo làm sao chứ! Chúng đi trên dây, đánh đu, lặn thùng: Chúng đứng bằng hai chân trên những cái thùng gỗ tròn và dùng đôi chân lặn đều đều. Có hai con gấu còn biết đi xe đạp nữa.

Sau đó là tiết mục tung hứng bằng chân. Hai nghệ sĩ nằm trên mặt đất, dùng chân tung hứng nhiều thứ khác nhau, xoay tròn, lật đi lật lại và chuyền cho nhau cũng bằng chân. Những động tác tung hứng đó có khi người bình thường làm bằng tay còn khó, thế mà các nghệ sĩ này lại làm được bằng chân.

Rồi đến tiết mục xiếc chó. Chúng nhảy, lộn vòng, đi hai chân, đẩy xe cho nhau, chơi bóng. Một con thật dũng cảm! Người ta nhắc nó lên cao tít, tận gần mái vòm, và nó nhảy dù từ đó xuống. Rồi người dạy chó giới thiệu một con chó biết đếm. Người ta đặt thêm một cái ghế, một con chó đen nhỏ ngồi trên đó, người dạy chó đặt trước mặt nó ba khúc gỗ nhỏ và ra lệnh cho nó đếm. Chúng tôi đang nghĩ là chả biết nó sẽ đếm thế nào, - chó có biết nói đâu - thì con chó sủa đúng ba tiếng. Người xem vui mừng vỗ tay. Người dạy chó khen thưởng con chó của mình, cho nó một miếng đường, rồi đặt thêm hai khúc gỗ trước mặt nó và bảo:

- Nào, đếm đi!

Con chó sủa năm tiếng.

Rồi người dạy chó giơ ra trước mặt nó những miếng bìa các tông có viết những con số, bắt nó đọc. Lần nào con chó cũng trả lời đúng. Sau đó, cô diễn viên bắt đầu hỏi con chó:

- Hai lần hai là mấy? - Con chó sủa bốn lần.

- Ba cộng bốn là mấy? - Con chó sủa bảy lần.

- Mười trừ bốn bằng mấy? - Con chó sủa sáu lần.

Chúng tôi há hốc mồm vì ngạc nhiên: thậm chí nó biết cộng trừ nữa!

Rồi đến tiết mục tung hứng. Các nghệ sĩ tung hứng đủ mọi thứ, ném lên rồi bắt lấy. Có người tung hứng cùng lúc bốn cái đĩa, một người khác cũng tung hứng bốn cái đĩa, rồi hai người tung cho nhau, trao đổi những cái đĩa ấy. Và họ tung bắt mới khéo làm sao chứ! Một người ném cho một người khác, người này bắt lấy rồi tung trả người kia liên tục, thành ra những cái đĩa bay không ngừng từ tay người này sang tay người khác, và họ chẳng làm vỡ cái đĩa nào cả.

Còn có một chú hề mặc quần rộng màu xanh lơ, áo khoác màu da cam, mũ màu xanh lá cây, và có một cái mũi tròn đỏ chót. Ông này chả biết làm gì cả, nhưng cố làm tất cả các động tác như diễn viên, nhưng lần nào cũng hỏng. Sau tiết mục tung hứng ông ra sân khấu, mang ra đó ba khúc cây ngắn và tung hứng chúng, nhưng thật không may, ông bị một khúc cây đập trúng ngay vào đầu, và đành rời sân khấu. Sau khi lũ gấu đi xe đạp cũng thấy ông vác xe đạp ra sân khấu, có điều là ông đâm ngay vào thanh chắn bảo vệ ở mép sân khấu và cái xe của ông gãy thành mấy đoạn. Rồi khi các kỹ sĩ diễn xong, ông cũng ra, xin họ cho phép được cưỡi ngựa một tí, có điều ông sợ bị ngã, nên nhờ người ta buộc cho mình dây bảo hiểm. Và thế là có một sợi dây bảo hiểm được tung từ trên cao xuống, người ta buộc vào lưng quần của ông. Đã sẵn sàng, ông hề túm đuôi ngựa định leo lên lưng nó, nhưng nó kêu phì phì dữ dội. Ông muốn lấy thang để lên ngựa, nhưng không lấy được vì cái dây bảo hiểm buộc ở lưng. Thế là ông đành nhờ kỹ sĩ giúp ông lên ngựa. Kỹ sĩ giúp ông leo lên, thế nhưng ông mãi vẫn không trèo lên được.

- Nào, lên ngựa đi! Ngồi cho vững! - Người kỹ sĩ hét to, cố gắng đẩy mông ông lên, còn ông, đáng lẽ phải lên lưng ngựa thì chả hiểu sao lại thấy đang cưỡi trên cổ kỹ sĩ. Thế là anh chàng này chạy vòng quanh sân khấu, còn ông hề mặc áo màu da cam thì chễm chệ trên vai anh. Anh kêu:

- Kìa, tôi bảo anh lên ngựa, anh trèo đi đâu thế? Anh trèo lên cổ tôi rồi này!

Cuối cùng, những người phụ diễn bắt ông hề rời khỏi kỹ sĩ, đặt ông lên lưng ngựa. Con ngựa bắt đầu chạy, ông hề ngả nghiêng, nhưng vẫn không bị ngã, mà thậm chí còn như bay trên sân khấu, dang rộng tay và cả hai chân, bởi đã có cái dây bảo hiểm buộc ở lưng. Tóm lại, hề là con người định thò mũi vào mọi việc, nhưng chẳng việc gì làm cho nên hồn. Ông làm tất cả mọi người buồn cười. Buồn cười thật đấy!

Tiết mục cuối cùng gọi là "Quả cầu dừng cảm". Suốt thời gian giải lao chúng tôi không rời khỏi chỗ ngồi, và chăm chú theo dõi công việc chuẩn bị. Người ta ghép nửa trên quả cầu từ các mảnh rời ngay trên mặt đất. Quả cầu to lắm, có lẽ phải chứa được hơn hai chục

người mà vẫn còn rộng chán. Ghép xong nửa trên, người ta kéo nó lên cao tận gần mái vòm, rồi ghép nửa dưới, cũng to thế. Hai xe mô tô và hai xe đạp được đặt sẵn vào đó, rồi mới kéo lên cao và ghép vào với nửa trên. Nửa dưới quả cầu có một cái cửa tròn, ở đó có một cái thang dây.

Khi giờ giải lao kết thúc, khán giả lục tục trở về chỗ.

Đã đến lúc đèn đóm lại bật lên sáng trưng, và trên sân khấu xuất hiện các diễn viên mặc áo liền quần màu xanh da trời, đội mũ bảo hiểm như phi công. Tất cả có ba người: hai nam và một nữ. Họ đứng bên rìa sân khấu, và công chúng vỗ tay nhiệt liệt. Âm nhạc vang lên, và các diễn viên ngẩng cao đầu, trèo theo thang dây lên quả cầu. Khi đã trèo lên đó, họ đóng cái cửa tròn lại, bắt đầu đi xe đạp bên trong quả cầu. Khi chiếc xe đi chưa nhanh lắm thì họ chỉ ở nửa dưới của quả cầu thôi, nhưng khi đã đạp nhanh hơn thì họ đi dần lên cao, cao mãi, và chiếc xe đạp chạy theo mặt phẳng nghiêng, chả hiểu sao mà không bị đổ. Các diễn viên lúc thì đi một mình, lúc thì đi hai người, và cô gái cũng đi xe đạp giỏi không kém hai người bạn diễn của mình.

Rồi một người khởi động cái xe máy. Động cơ xe nổ to nhưng tiếng súng máy. Chiếc xe bắt đầu đi trong lòng quả cầu với một tốc độ khủng khiếp, lao lên lao xuống trong lòng quả cầu, đôi khi đầu chúc hẳn xuống đất. Chúng tôi vô cùng lo lắng, sợ người đi xe mô tô đó có thể bị rơi khỏi yên xe, nhưng không, anh ta vẫn bình yên vô sự. Người thứ hai cũng đã khởi động cái xe của mình và đi theo sau người đầu tiên.Ồ ào, tiếng máy nổ như tiếng súng! Người thứ hai đã đến đáy quả cầu, và dừng lại ở đó, còn người đầu tiên thì vẫn điều khiển chiếc xe của mình ở nửa trên quả cầu.

Đã đến lúc nửa dưới của quả cầu tách ra, và từ từ hạ xuống, còn người đi xe mô tô vẫn ở nửa trên quả cầu. Khi nửa dưới của quả cầu chạm đất, cô gái và người thứ hai trèo ra khỏi quả cầu, còn người đầu tiên thì vẫn đi vòng, vòng, và vòng mãi. Chúng tôi nín thở nhìn anh này. Tôi đột nhiên nghĩ: "Không hiểu chuyện gì sẽ xảy ra nếu nhờ động cơ bị hỏng hay bị trục trặc một phút thôi nhỉ? Tốc độ giảm nhanh chóng và cái xe sẽ lao ra khỏi quả cầu với một tốc độ kinh hoàng, còn người lái xe sẽ ngã xuống mất".

Đã mấy lần tôi sợ rằng động cơ xe có vấn đề, nhưng mọi việc đã diễn ra suôn sẻ. Nửa dưới của quả cầu lại được nhắc lên, người đi xe mô tô giảm dần tốc độ và đi xuống nửa dưới. Các vòng lượn dần dần ngăn lại, cuối cùng anh dừng hẳn lại, chui ra chỗ cửa tròn và theo thang dây tụt xuống. Khán giả vỗ tay tán thưởng.

Buổi biểu diễn đến đó là chấm dứt, và tôi rời rạp xiếc một cách tiếc rẻ, không một lời nào có thể tả hết. Tôi quyết định: Khi lớn lên ngày nào tôi cũng đi xem xiếc. Mà nếu không được đi hàng ngày thì thôi, mỗi tuần một lần cũng tốt. Tôi sẽ không bao giờ chán xiếc cả!

Chương mười hai

Ngày hôm sau tôi đến nhà Siskin, để hỏi nó cho con nhím ăn gì, vì hình như nó không

muốn ngủ đông nữa. Nó tỉnh giấc vào ban đêm, và bắt đầu lùng sục khắp phòng, sột soạt với những giấy má gì đó làm mọi người mất ngủ. Khi tới nơi, tôi thấy thằng Siskin nằm ngửa trên sàn, ngay giữa phòng, hai chân chống lên trời, tay giữ cái vali.

- Sao cậu lại nằm trên sàn thế? - Tôi hỏi.

- À, tớ đang tập tung hứng bằng chân đây, - nó nói. - Tớ sẽ dùng chân xoay cái vali này.

Nó dùng tay nhắc cái vali lên và cố lấy chân bắt, nhưng dĩ nhiên là bắt trượt.

- Giá mà chỉ phải bắt thôi nhì, - nó nói. - Nào, cậu giúp tớ đi, cầm lấy cái vali và đặt nó lên chân hộ tớ.

Tôi nhắc cái vali lên, đặt lên chân nó. Thoạt tiên nó dùng chân giữ yên cái vali ở đó, rồi mới bắt đầu thận trọng xoay, nhưng ngay lúc đó thì cái vali trượt xuống sàn.

- Không, không được, - Siskin nói. - Tập như thế không được gì cả. Chắc là phải bỏ giày ra, vì giày của tớ trơn quá.

Nó tháo giày, rồi nằm ngửa ra sàn và lại giơ chân lên. Tôi giúp nó đặt vali lên chân.

- Đây, - nó nói. - Giờ thì khác hẳn! Nó lại thử xoay cái vali bằng chân, nhưng lần này cái vali không rơi xuống sàn, mà rơi ngay xuống bụng nó.

Thằng Siskin ôm bụng kêu toáng lên.

- Ôi, ôi, cứ thế thì có khi chết mất! Cái vali này nặng quá. Thà tớ tập xoay bằng một cái gì đó khác, nhẹ hơn.

Chúng tôi bắt đầu tìm cái gì đó khác, nhẹ hơn. Nhưng chả có cái gì thích hợp cả. Cuối cùng thằng Siskin lấy cái gối trên đống, cuộn tròn lại và lấy dây thừng buộc thật chặt như khúc giò.

- Đây rồi, - nó nói. - Cái gối mềm, nên nếu có rơi thì cũng không đau.

Nó lại nằm xuống sàn, còn tôi giúp nó đặt "khúc giò" lên chân. Nó lại thử xoay, nhưng kết quả cũng chả khá hơn.

- Không, - nó nói, - tốt nhất là tớ tập bắt nó bằng chân vậy, như cô diễn viên trong rạp xiếc ấy. Cậu đứng từ xa ném nó cho tớ để tớ bắt nó bằng chân nhé.

Tôi xách cái gối đi ra xa, và - ném thật mạnh. Cái gối bay đánh vèo, nhưng đáng lẽ phải trúng chân thì tôi lại ném vào đầu nó.

- Ồi đồ hậu đậu! - nó hét. - Cậu chẳng nhìn cậu ném đi đâu hay sao? Phải ném vào chân tớ chứ!

Tôi cầm lấy cái gối và nhắm chân nó mà ném. Thằng Siskin khua khăng đôi chân, nhưng không bắt được cái gối. Tôi ném cho nó chắc phải hai chục lần, mà nó chỉ bắt được mỗi một lần.

- Thấy chưa! - Nó vui mừng hét. - Y như diễn viên xiếc thật ấy nhé!

Tôi cũng muốn thử, bèn nằm ra sàn và bắt gối bằng chân, nhưng tôi chẳng bắt được lần nào, chỉ mệt đến đứt hơi. Lưng đau đến mức tôi tưởng có ai đó đã cưỡi lên lưng mà giẫm.

- Thôi đủ rồi, - Siskin nói, - Hôm nay tập với cái gối thế là đủ rồi đấy. Ta thử tập với cái ghế đầu xem sao.

Nó ngồi xuống ghế và từ từ ngửa ra sau, để ghế chỉ còn đứng trên hai chân phía sau. Nó ngửa, ngửa nữa, và rầm một cái, cả người cả ghế đổ xuống sàn mạnh đến mức thằng Siskin bị đập xuống sàn khá đau. Tôi cũng thử xem mình có làm được gì không, và kết quả chẳng khá hơn là bao: Cả người cả ghế ngã xuống sàn, trên gáy tôi mọc lên một cục u.

- Hình như bọn mình chưa thể tập được các bài tập kiểu như thế ấy, - Siskin nói. - Thà tập tung hứng còn hơn.

- Thế tung hứng bằng gì bây giờ?

- Bằng đĩa, như trong rạp xiếc ấy. Nó trèo lên mở chạn, lấy ra hai cái đĩa.

- Đây này, nó nói. - Cậu ném cho tớ, rồi tớ ném cho cậu nhé. Ngay khi tớ ném cái đĩa tớ cầm cho cậu thì cậu hãy ném cái đĩa cậu cầm cho tớ, và bắt ngay lấy cái đĩa tớ vừa ném, còn tớ sẽ bắt cái đĩa của cậu.

- Hượm đã, - tôi nói, - chúng ta sẽ đánh vỡ hết đĩa mất thôi, chả được cái gì đâu.

- Cậu nói đúng, - nó nói. - Ta làm thế này vậy: đầu tiên chỉ ném một cái thôi, tớ ném cho cậu bắt rồi cậu ném cho tớ bắt. Khi nào bắt thành thạo rồi thì ta sẽ đồng thời ném và bắt hai cái, rồi ba cái, bốn cái, và cứ thế ta sẽ tung hứng như các diễn viên thực thụ ấy.

Chúng tôi bắt đầu ném cái đĩa, và làm vỡ nó ngay tức khắc. Chúng tôi lấy một cái đĩa khác và cũng đánh vỡ nó.

- Không được, như thế không được, - Siskin nói. - Kiểu này thì ta làm vỡ hết sạch cả bát đĩa mất thôi. Phải tìm cái gì đó bằng sắt.

Nó tìm được trong bếp một cái chậu men nhỏ, và chúng tôi bắt đầu tung hứng cái chậu, nhưng không ngờ nó bay thẳng vào cửa sổ. Vẫn còn may vì chúng tôi chưa làm vỡ kính, tấm kính cửa chỉ bị nứt thôi.

- Chuyện không hay rồi! - Siskin nói. - Phải nghĩ ra cách nào đó.

- Ta dùng giấy dán vết nứt được không? Tôi đề nghị.

- Không, làm thế thì dễ lộ lắm. Ta làm thế này đi: Tháo một mảnh kính ngoài hành lang lắp vào đây, còn mảnh kính rạn này đem ra ngoài hành lang. Ngoài đó thì chả ai nhận ra nó bị rạn đâu.

Chúng tôi moi hết mát tít gấn kính ra, và thận trọng tháo tấm kính bị rạn. Nó vỡ làm hai phần ngay lập tức.

- Không sao, - Siskin nói. - Chúng ta sẽ ghép nó lại ngoài hành lang.

Rồi chúng tôi ra hành lang, tháo lấy một tấm kính ngoài đó, nhưng tấm kính đó lại hơi to hơn tấm kính trong phòng, và vì thế không thể lắp vừa khung cửa.

- Phải cắt cho nó ngắn bớt, cậu ạ, - Siskin nói. Cậu có biết đứa nào lớp mình có dao cắt kính không?

Tôi nói:

- Vasia Erokhin hình như có đấy.

Hai thằng đến nhà Erokhin, mượn nó con dao cắt kính và quay lại nhà Siskin. Nhưng thật lạ, chúng tôi chẳng trông thấy tấm kính đâu cả.

- Thế đấy, - thằng Siskin căn nhắc. - Giờ thì lại chả thấy tấm kính đâu!

Ngay lúc đó nó giẫm phải tấm kính nằm trên sàn nhà. Tiếng kính vỡ mới kinh hoàng làm sao!

- Thằng ngốc nào để kính ngay trên sàn thế này chứ! - Siskin hét.

- Ai để kính đấy nào? Cậu chứ còn ai nữa! - Tôi nói.

- Chẳng lẽ không phải cậu sao?

- Không, - tôi nói. - Thậm chí tớ còn chưa đụng đến nó cơ. Đáng lẽ cậu đừng để nó dưới

sàn, vì để đó thì thật khó nhìn, và vì thế cũng dễ dẫm phải nó.

- Thế sao cậu không nói ngay từ đầu?

- À thì lúc đó tớ chưa nghĩ ra.

- Đó, chỉ vì cậu không nhanh trí mà bây giờ tớ sẽ bị mẹ mắng mất! Làm thế nào bây giờ? Tắm kính vỡ làm năm mảnh mất rồi. Thôi ta đành dán nó lại rồi đặt ra ngoài hành lang vậy, còn trong này lại lắp tấm kính cũ vào, vì như thế trong phòng sẽ ít mảnh vỡ hơn.

Chúng tôi cố gắng lắp tấm kính ngoài hành lang, nhưng không thể cố định các mảnh vỡ. Chúng tôi định dùng keo dán, nhưng trời lạnh quá, vì thế keo không thể khô được. Khi đã nản, chúng tôi bỏ nó đấy và cố tìm cách gắn lại tấm kính bị vỡ đôi, nhưng thằng Siskin vụng về đánh rơi một mảnh xuống sàn, và nó vỡ vụn ngay lập tức. Đúng lúc đó mẹ nó đi làm về, Siskin đành phải kể cho mẹ nó nghe mọi việc.

- Trời ơi, con thật là tệ hơn cả đứa bé chẳng hiểu gì! - Mẹ nó bảo. - Để con ở nhà một mình thật đáng sợ. Chẳng biết con còn gây ra những chuyện gì nữa!

- Con sẽ đặt vào được, rồi mẹ sẽ thấy, -Siskin nói. - Con sẽ chắp tất cả các mảnh vỡ lại.

- Hừ, chỉ thiếu mỗi nước ấy! Chắp tất cả các mảnh! Mẹ đành phải gọi thợ cắt kính thôi. Thế còn những mảnh vỡ gì đây nữa?

- Con đánh vỡ mấy cái đĩa, mẹ ạ. - Siskin nói.

- Ôi, ôi, ôi! Mẹ nó rên. Mẹ nhắm nghiền mắt, hai tay ôm thái dương, cứ như là mẹ đột ngột bị một cơn đau đầu vậy.

- Dọn đi ngay lập tức - và ngồi vào bàn học! Lại chưa động gì đến bài vở hần thôi! - Mẹ nó hét.

Chúng tôi thu dọn những mảnh vỡ trên sàn và ném tất cả vào thùng rác.

- Mẹ cậu dù sao cũng còn dễ tính chán, - tôi nói với Siskin. - Tớ mà làm những trò này ở nhà á, thì cứ gọi là nghe mắng cả ngày.

- Ôi giời, cậu không phải ghen tị, đấy là mẹ tớ còn chưa mắng đấy thôi. Chờ tí nữa xem, cô Zina cũng sắp về rồi, cô ấy sẽ còn xát xà phòng tớ ấy chứ. Có khi cả cậu nữa đấy.

Tất nhiên tôi chả dại gì chờ cô Zina về, vội chuồn về nhà ngay.

Sáng hôm sau tôi gặp thẳng Siskin ngoài phố, và nó bảo tôi là nó sẽ nghỉ học để ra trạm xá khám bệnh, vì nó thấy hình như là nó bị ốm. Tôi đến trường, và khi cô Olga Nicolaevna hỏi Siskin đâu, tôi nói chắc hôm nay nó không đi học vì tôi đã gặp nó ngoài phố, và nó nói phải đến trạm xá khám bệnh.

- Sau giờ học em đến thăm bạn nhé, - cô Olga Nicolaevna nói.

Hôm đó chúng tôi phải viết chính tả. Sau giờ học tôi làm hết bài tập ở nhà ngay, sau đó đến nhà Siskin. Mẹ nó đã đi làm về. Siskin trông thấy tôi, bắt đầu ra dấu: nào là để tay lên môi, nào là lắc đầu. Tôi hiểu rằng cần phải giữ bí mật về một việc gì đó, và cùng với nó đi ra hành lang.

- Cậu đừng mách mẹ tớ là hôm nay tớ không đi học nhé. - Nó nói.

- Sao cậu lại nghỉ học thế? Ở trạm xá người ta bảo cậu bị làm sao?

- Họ chả nói gì cả.

-Tại sao?

- Ông bác sĩ ở đó vô cảm thế nào ấy. Tớ bảo ông ấy rằng tớ mệt lắm, tớ ốm, thế mà ông ấy cứ bảo: "Cậu hoàn toàn khỏe mạnh". Tớ bảo: "Cháu hắt hơi nhiều quá đến nỗi cái đầu cháu như sắp đứt rời ra ấy", mà ông ấy thản nhiên bảo: "Thì cứ hắt hơi một lúc rồi hết thôi mà".

- Nhưng có thể là cậu chả bị sao cả thật thì sao?

- Thì tất nhiên là tớ chả sao cả mà.

- Thế thì tại sao cậu lại đến trạm xá?

- Thì buổi sáng tớ nói với mẹ tớ là tớ ốm, mẹ tớ bảo: "Ốm thì tự đến trạm xá, mẹ sẽ không viết giấy xin phép nghỉ học cho con nữa. Con nghỉ học nhiều quá rồi".

- Nhưng tại sao cậu lại bảo mẹ là cậu ốm, khi cậu hoàn toàn khỏe mạnh?

- Tại sao thì chả lẽ cậu không hiểu? Vì cô Olga Nikolaevna đã báo trước là hôm nay sẽ có chính tả mà. Tớ đi học làm gì chứ? Tớ thích được 2 điểm hay sao?

- Thế cậu định làm gì bây giờ? Đăng nào thì ngày mai cô Olga Nikolaevna sẽ hỏi vì sao hôm nay cậu không đi học.

- Tổ thật chả biết làm thế nào! Có lẽ mai tổ cũng chẳng đi học đâu, và nếu như cô Olga Nicolaevna có hỏi, cậu hãy nói là tổ ốm vậy.

- Cậu nghe này, nhưng như thế thì thật là ngu ngốc. Tốt nhất là cậu thú thật với mẹ đi, rồi mẹ cậu viết giấy xin phép cho.

- Tổ cũng chả biết nữa, mẹ tổ đã bảo là không viết giấy xin phép cho tổ nữa, để tổ không ỉ lại mà quen thói bỏ học.

- Biết làm thế nào được, - tôi nói. - Nếu chuyện đã xảy ra như thế. Mai cậu không đi học, ngày kia cậu cũng sẽ không đi học - chuyện gì sẽ tiếp nữa đây? Tốt nhất là thú nhận với mẹ, mẹ cậu sẽ hiểu mà.

- Thôi được, tổ sẽ nói nếu như đủ dũng cảm.

Hôm sau thằng Siskin vẫn không đi học. Tôi hiểu là nó không đủ dũng cảm để thú nhận sự thật với mẹ nó.

Cô Olga Nicolaevna hỏi tôi về Siskin, tôi nói nó vẫn ốm, và khi cô hỏi nó bị bệnh gì tôi nói liệu nó bị cúm. Đó, tôi đã thành đứa nói dối vì thằng Siskin như thế đó. Nhưng tôi không thể hốt lẻo chuyện của nó được, vì nó đã nhờ tôi giấu diếm hộ nó mà!

Chương mười ba

Sau giờ học tôi đến nhà thằng Siskin và kể cho nó nghe vì nó mà tôi đã phải nói dối cô Olga Nikolaevna, còn nó thì kể cho tôi nghe nó đã phải lang thang suốt buổi sáng trong thành phố thay vì đến trường, bởi nó đã không dám thú thật với mẹ, và chưa có giấy xin phép của mẹ thì nó không thể đến trường được.

- Cậu định làm gì bây giờ? - Tôi hỏi. - Hôm nay cậu có định nói thật với mẹ không thế?

- Tổ không biết nữa. Tổ nghĩ là tổ xin vào làm việc ở rạp xiếc vậy.

- Sao cơ - Rạp xiếc á? Tôi ngạc nhiên.

- Thì, tổ vào rạp xiếc làm diễn viên.

- Cậu định làm gì ở rạp xiếc nào?

- Thì, những việc mà các nghệ sĩ vẫn làm ấy. Tổ sẽ dạy con Lobzik cách đếm và sẽ biểu diễn cùng với nó, như cô diễn viên hôm nọ ấy.

- Thế nhờ người ta không nhận cậu thì sao?

- Nhận chứ.

- Thế còn trường học thì sao?

- Tớ sẽ không đi học nữa đâu. Chỉ nhờ cậu đừng lộ chuyện với cô Olga Nikolaevna đấy. Cậu là bạn tớ mà!

- Nhưng đằng nào thì cuối cùng mẹ cậu cũng sẽ phát hiện ra sự thật là cậu không đi học.

- Thì bây giờ thì mẹ chưa phát hiện ra, sau này, khi tớ đã vào làm ở rạp xiếc rồi ấy, tớ sẽ nói thật với mẹ, và tất cả sẽ đâu vào đấy mà.

- Thế nhờ cậu không thể dạy được con Lobzik thì sao?

- Dạy được chứ. Sao không được nào? Bọn mình thử ngay bây giờ đi. Lobzik! Nó hét.

Con chó chạy ngay đến và bắt đầu chạy rồi rít xung quanh nó. Siskin lấy lọ đường từ chạn ra và nói:

- Lobzik, bây giờ mày sẽ học đếm. Nếu như mày đếm giỏi, mày sẽ được thưởng đường, nếu đếm không ra gì thì mày sẽ không được thưởng gì cả.

Lobzik trông thấy lọ đường và liếm mép.

- Khoan, đừng liếm mép vội. Mày sẽ liếm mép sau.

Siskin lấy từ trong lọ ra mười miếng đường và nói:

- Bây giờ chúng ta sẽ học đếm đến mười, tạm thế đã, rồi học tiếp sau. Tao có mười miếng đường đây. Xem tao nhé, tao sẽ đếm đến mười, còn mày thì phải cố ghi nhớ.

Nó lần lượt xếp lên cái ghế trước mặt con chó mười miếng đường và đếm thật to: "Một, hai, ba, bốn, năm, sáu..." . Và cứ thế cho đến khi hết mười miếng đường.

- Đó, mày thấy chưa, tất cả là mười miếng. Mày hiểu chứ? Con Lobzik vẫy đuôi và thò mõm ra phía trước. Thằng Siskin búng mũi nó một cái, nói:

- Khoan, đầu tiên phải đếm đã chứ, rồi hãy ngۆm ۆo miếng đường.

Tôi nói:

- Làm sao mà nó có thể học đếm ngay đến mười được. Đến bọn trẻ con còn chả học được

thế nữa là.

- Hay có thể là dạy nó đếm đến năm hay là ba trước đã, nhỉ?

- Tất nhiên, - tôi nói - Đến ba thôi để cho vừa sức nó.

- Nào, tạm thời bây giờ chỉ đếm đến hai thôi đã, - Siskin nói. Như thế sẽ rất dễ cho nó.

Nó cất đường vào lọ, chỉ để lại hai miếng trên ghế.

- Nhìn đây, Lobzik, bây giờ chỉ còn hai miếng đường thôi nhé. Một này, hai này, mày thấy chưa? Nếu tao cầm lấy một miếng, thì chỉ còn một miếng thôi. Tao đặt lại một miếng xuống, lại thành hai. Nào, bây giờ mày nói xem, ở đây có mấy miếng đường?

Lobzik hơi nhồm dậy, vẩy đuôi, lại ngồi xuống hai chân sau và liếm mép.

- Thế cậu muốn nó trả lời thế nào? – Tôi nói. Hình như nó chưa biết nói tiếng người mà.

- Nói tiếng người để làm gì? Nó cứ nói tiếng chó chứ, như con chó trong rạp xiếc đấy. Gâu gâu. Mày hiểu không, Lobzik, gâu gâu - nghĩa là hai nhé. Nào mày nói đi, "Gâu gâu"!

Con Lobzik im lặng, hết nhìn tôi lại nhìn thẳng Siskin.

- Nào, sao mày im lặng thế? Siskin nói. – Mày không muốn ăn đường hay sao?

Nghe đến hai chữ "ăn đường" con chó lại vươn mõm về phía miếng đường.

- Không được! – Siskin quát. Lobzik hoảng hốt lùi lại, và im lặng liếm láp khắp mình.

- Nào, mày nói "gâu gâu" đi! "Gâu gâu"! Cả hai chúng tôi nài nỉ nó.

- Nó không hiểu! – Siskin kêu một cách thất vọng - Cần phải làm gì đó để khởi động nó đã. Này, thế này nhé. Bây giờ tớ sẽ dạy cậu, để nó nhìn mà học theo.

- Cậu sẽ dạy tớ như thế nào? – Tôi ngạc nhiên.

- Đơn giản lắm. Cậu hãy bò bốn chân và sủa theo kiểu chó. Nó nhìn cậu và học theo.

Tôi bò bốn chân cạnh con Lobzik.

- Nào, cậu nói đi, bao nhiêu miếng đường đây? – Siskin hỏi tôi.

- Gâu, gâu! – tôi nói rõ to.

- Giỏi lắm! Siskin khen và bỏ vào miệng tôi một miếng đường.

Tôi cố tình nhai miếng đường rau rầu để con Lobzik thèm. Nó nhìn tôi một cách thèm thuồng, thậm chí rãi rớt chảy ròng ròng.

- Nào, mày xem này, Lobzik, bây giờ ở đâu chỉ còn một miếng đường thôi nhé. Gâu - thế là một. Mày hiểu không nào? Nào, mày thử nói xem, ở đây có mấy miếng đường?

Con Lobzik sốt ruột phì một cái, nheo mắt và đập đuôi xuống sàn nhà.

- Nào, mày nói đi, nói đi chứ? - Thằng Siskin nhắc đi nhắc lại.

Nhưng con Lobzik vẫn không hiểu ra người ta muốn nó sửa.

- Ê, sao mày chậm hiểu thế không biết! - Siskin nói, và quay sang tôi. - Thôi, cậu nói đi.

- Gâu! - Tôi hét, và một miếng đường nữa bay vào miệng tôi.

Lobzik liếm mép và phì một tiếng.

- Ha ha, chúng ta đã làm nó sốt ruột rồi đấy, - Siskin nói. Nó đặt lên cái ghế một miếng đường khác, và nói:

- Bây giờ ai nói trước người đó được ăn đường. Nào, bắt đầu đếm.

- Gâu! Tôi hét.

- Giỏi quá! - Siskin khen tôi. - Còn mày, ối cái đồ dốt đặc! Nó cầm miếng đường, đưa qua mũi con chó rồi nhét vào miệng tôi. Tôi lại cố tình nhai rau rầu. Con Lobzik lại liếm mép, hắt hơi một cái và lắc đầu một cách bối rối.

- À, mày thấy ghen tị rồi phải không! - Siskin mừng vui nói. - Ai sửa thì người đó được ăn đường nhé, còn ai không sửa thì tất nhiên là không có đường mà ăn đâu. Nó lại để trước mặt con chó một mẩu đường khác, nói:

- Nào, mày đếm đi.

Con chó liếm mép, lắc đầu, đứng dậy, ngồi xuống và thở phì một cái.

- Thôi nào, đếm đi, đếm đi, nếu không thì không thể có đường đâu!

Con chó có vẻ căng thẳng, lùi lại một bước và đột ngột sửa một tiếng.

- Nó hiểu rồi! – Siskin kêu lên vui mừng và ném cho con chó miếng đường. Nó bắt lấy nhanh như chớp và gần như nuốt chửng.

- Nào, thêm một lần nữa!

- Gâu! Con chó trả lời.

Thêm một miếng đường bay vào mồm nó.

- Nào, lần nữa đi!

- Gâu!

- Nó hiểu rồi! Siskin vui mừng lắm. - Từ giờ chúng ta sẽ dạy nó.

Đúng lúc đó mẹ thẳng Siskin đi làm về.

- Sao lọ đường lại ở trên bàn thế này con? Mẹ nó hỏi.

- Con lấy vài miếng đường để dạy con Lobzik đếm, mẹ ạ.

- Lại trò gì nữa thế!

- Nhưng mẹ cứ thử nghe xem nó đếm thế nào này.

Siskin để trước mặt con chó một miếng đường và nói:

- Nào, mày hãy nói đi, Lobzik, bao nhiêu miếng đường nào?

- Gâu! Con Lobzik nói.

- Chỉ có thể thôi à? Mẹ nó hỏi.

- Thế thôi, mẹ ạ.

- Nó học cũng chả được bao nhiêu, nhỉ?

- Thế mẹ còn muốn thế nào nữa, con Lobzik có phải người đâu. Bây giờ nó mới biết đếm đến một thôi, nhưng chúng con sẽ còn dạy nó đếm đến hai, rồi ba, rồi dần dần nó sẽ học được tất cả các con số.

- Con ơi, không khéo mẹ phải đem giấu lọ đường thôi. - Mẹ nó nói.

- Con có lấy để ăn đâu, - thằng Siskin tự ái. – con lấy vì khoa học mà.

- “Vì khoa học”! - Mẹ nó cười mỉa. – Con học bài chưa thế?

- Chưa mẹ ơi, nhưng con sẽ làm bây giờ đây.

- Con hứa với mẹ là sẽ làm xong bài trước khi mẹ về nhà cơ mà.

- Con hứa, con hứa mẹ ơi, nhưng hôm nay chẳng qua là con quên chỉ vì mãi dạy con Lobzik thôi mà.

- Con nhớ đấy! Nếu không chịu làm bài tập đúng giờ đi, mẹ sẽ không cho phép con lấy đường đâu, mẹ giấu lọ đường đi đấy.

Chúng tôi ngồi vào bàn học cùng với nhau, bởi vì thằng Siskin thậm chí không biết hôm nay có bài gì nữa. Hôm sau chúng tôi lại tiếp tục dạy con Lobzik.

- Chắc là phải dạy nó không chỉ đếm đường, mà còn phải hiểu cả các con số nữa, - Siskin nói.

Chúng tôi lấy bìa, viết số “1” lên đó và chìa ra trước mặt con chó.

- Nào, Lobzik, đây là số một nhé. Giống như một miếng đường thôi, - Siskin nói. Nào, mày nói đi, mấy đây?

- Gâu! Con chó trả lời.

- Giỏi lắm! Nó hiểu ngay đấy, - Siskin mừng rỡ. - Giờ ta sẽ bắt tay vào dạy số 2.

Nó đặt trước mặt con Lobzik hai miếng đường, nói:

- Đếm đi.

- Gâu! Con chó nói.

- Không đúng rồi. Mày bảo một, nhưng ở đây là hai cơ mà. Phải nói thế nào nhỉ?

- Gâu! Lobzik nhắc lại.

- Gâu gì mà gâu mãi – Siskin nhại con chó. Không phải gâu, mà là gâu gâu cơ. Mày có cái gì thế hả, đầu hay là cái bắp cải?

- Gâu! Con chó lại sửa.

- Sao mà cứ bảo một mãi thế? Một đâu mà một? - Thằng Siskin câu. Lobzik hoảng hốt lùi lại.

- Cậu không được la hét chứ, - tôi nói. Đối với con chó phải nhẹ nhàng, vì nếu không thì nó sẽ sợ và không thể học được gì nữa đâu.

Siskin lại giảng giải cho con chó sự khác nhau giữa một và hai.

- Nào, đếm đi!

- Gâu! Con chó sửa.

- Thêm một lần nữa đi! Thêm một nữa! tôi khuyến khích. Lobzik nhìn xéo sang phía tôi.

Tôi gật đầu và nháy mắt. Nó ngần ngừ rồi sửa thêm một tiếng nữa.

- Đó! Bây giờ là hai. - Thằng Siskin mừng rỡ và ném cho nó miếng đường. Nào, đếm thêm lần nữa đi.

Lobzik lại sửa một lần.

- Thêm lần nữa, thêm lần nữa. Tôi thì thầm.

- Cậu không được nhắc nó! Siskin nói. Nó phải tự biết. Nào, trả lời đi, mấy đây? Lobzik!

Con Lobzik sửa thêm một tiếng nữa.

- Đúng rồi! – Siskin nói, có điều là phải sửa hai tiếng liền nhau cơ.

Nó bắt con chó đếm lại. Lobzik sửa một tiếng, nhưng hình như nhận ra rằng chúng tôi vẫn đang chờ đợi ở nó một điều gì đó, nên miễn cưỡng sửa thêm một tiếng nữa. Dần dần, chúng tôi cũng đạt được điều mình muốn, đó là con chó sửa hai tiếng liền nhau, và chuyển sang dạy nó số 3. Các bài học nối nhau thành công đến mức chỉ trong ngày hôm đó con chó đã biết sửa tất cả các số đến 10.

Tuy nhiên, sang ngày hôm sau, khi chúng tôi thử lại, thì nó đã quên tiệt cả, mọi thứ trong cái đầu chó của nó lẫn lộn hết. Đưa cho nó số 3, nó sửa lúc thì bốn, lúc thì năm, lúc lại mười. Khi đưa số 10, nó lại “nói” hai. Nói cho ngắn gọn, nó chả hiểu cái gì sất. Siskin tức lắm, thét lác liên tục, và cuối cùng vì câu quá đỗi thừa tại con chó cố tình trả lời sai. Đôi khi con vật cũng trả lời đúng, nhưng dường như là tình cờ thôi, nhưng thằng Siskin mừng rỡ, nói:

- Đó, cậu thấy chưa, nó trả lời đúng – có nghĩa là nó biết số mấy đấy chứ, thế mà thử hỏi lại lần nữa mà xem, nó cố tình nói sai đấy. Đồ ranh mãnh!

Nó nghi con chó lười biếng, không muốn học nữa nên cố tình trả lời sai, mong chúng tôi để nó yên. Đấy, ví dụ, Siskin đưa cho nó miếng bìa có số 5, mà con Lobzik lại nói “Bốn”.

- Không, không phải bốn, Lobzik, mày nhìn kỹ lại xem, - Siskin dịu dàng nói.
Lobzik vẫn nói bốn.

- Nào, đừng ngu ngốc thế, Lobzik, mày biết không phải bốn mà, - Siskin kiên nhẫn thuyết phục con vật.

- Bốn, - con chó nói.

- Đồ ngốc, - Siskin nhẫn nại nhắc, - Tao bảo mày phải nhìn lại xem.

- Bốn, Lobzik nhắc lại

- Liệu hồn đấy, tao sẽ cho mày ăn bốn roi, lúc ấy mày sẽ biết làm tao cái nghĩa là thế nào. Nào nói lại lần nữa, tao xem!

- Bốn. Con Lobzik vẫn nhắc lại.

- Cậu thấy đấy, nó cố tình trêu tức tớ mà. – Siskin tức sôi lên. Nó cầm mảnh bìa có số 4 và đưa cho con Lobzik.

- Thế theo mày thì số mấy đây? Lobzik sửa năm lần.

- Đấy, cậu thấy chưa? – Siskin thét. – Đưa cho nó số 5 thì nó cứ nhắc đi nhắc lại là bốn, thế mà khi đưa cho nó số 4 thì nó lại bảo năm. Thế mà cậu lại còn bảo, không phải nó trêu tức tớ! Tớ biết vì sao nó lại ghét tớ rồi. Sáng nay tớ lỡ giẫm phải chân nó, chắc là nó ghi nhớ rồi bây giờ trả thù đây.

Tôi chả hiểu thực sự thì con Lobzik có biết cố tình là gì không, nhưng rõ là dạy chó như chúng tôi thì chả thu được kết quả gì hết. Có lẽ chúng tôi, tức tôi với thằng Siskin là các thầy giáo tồi, mà cũng có thể con Lobzik là một học trò kém, không có năng khiếu học số học.

- Có thể tốt hơn là cậu thú nhận với mẹ đi, rồi thì đi học còn hơn? – Tôi nói với Siskin.

- Ôi không, không đâu! Không thể được. Bây giờ thì tớ đã bỏ học quá nhiều rồi. Tớ không hiểu khi mẹ phát hiện ra mẹ sẽ ra sao nữa. Không phải chuyện đùa đâu. Giá mà tớ mới bỏ học một buổi thì tốt quá.

- Thế thì cậu thú nhận với cô Olga Nikolaevna vậy, và nhờ cô giúp đỡ? – Tôi đề nghị.
  - Không, phải nói thật với cô thì xấu hổ lắm.
  - Nếu cậu thấy xấu hổ thì để tớ nói hộ vậy?
  - Cậu á? Cậu sẽ đi ton hót về tớ à? Tớ chẳng thèm nhìn mặt cậu nữa ấy chứ!
  - Sao lại là ton hót, - tôi nói, - tớ không định ton hót về cậu. Chính cậu nói là cậu xấu hổ, thì tớ mới bảo để tớ nói hộ thì cậu đỡ phải nói chứ.
  - “Đỡ phải nói!” – Nó đay lại. Để cậu nói hộ thì tớ xấu hổ hơn đến hai mươi lần ấy chứ. Im đi còn hơn, nếu như cậu chẳng nghĩ ra cái gì hay ho hơn!
  - Thế thì làm thế nào bây giờ? – Tôi hỏi. - Việc dạy con Lobzik thế là chẳng có kết quả gì rồi. Chẳng nào thì người ta cũng chả nhận cậu vào rạp xiếc với con chó như thế đâu. Hay cậu vẫn hy vọng dạy được nó?
  - Không, tớ chả hy vọng gì ở nó nữa đâu. Theo tớ, con Lobzik hoặc là một con vật đều nhất thế giới, hoặc là ngu ngốc như một con lừa vậy. Chẳng dạy dỗ nó được cái gì nên hồn. Tớ phải kiếm con chó khác vậy. Hay là tớ sẽ học nhào lộn.
  - Cậu sẽ nhào lộn như thế nào?
  - Tớ sẽ đi bằng tay rồi lộn vòng. Tớ đã thử rồi, tớ đi được một lúc, chỉ có điều là tớ không thể đứng bằng tay lâu được. Đầu tiên phải có ai đó đỡ chân hộ tớ, rồi tớ mới trồng cây chuối được. Bây giờ cậu thử giữ chân tớ, tớ thử cho mà xem.
- Nó bò bốn chân, còn tôi nhắc chân nó lên cao, và nó bắt đầu đi bằng tay quanh phòng, nhưng chả mấy chốc tay nó mỏi và run rẩy, vì thế nó ngã đập đầu khá đau xuống sàn nhà.
- Không sao, - thằng Siskin vừa nói vừa xoa xuyết chỗ đau. – Tay tớ sẽ cứng dần, khi đó tớ sẽ có thể đi bằng tay lâu mà không cần ai giúp.
  - Nhưng để thành nghệ sĩ nhào lộn phải tập lâu lắm, - tôi nói.
  - Không sao, sắp nghỉ đông rồi. Tớ sẽ tìm cách kéo dài thời gian đến khi nghỉ đông.
  - Thế sau khi nghỉ đông thì cậu định làm gì? Kỳ nghỉ đông rồi cũng phải đến lúc hết mà.
  - Thì lại phải tìm cách để kéo cho đến kỳ nghỉ hè vậy.

- Thế thì phải lâu lắm đấy.

- Không sao đâu.

Thằng này thật kỳ cục. Việc gì với nó cũng chỉ có một câu trả lời "Không sao đâu". Cứ vừa mới có ý định gì đó xuất hiện trong đầu là nó coi như việc đã xong xuôi rồi ấy. Nhưng tôi đã thấy trước là tất cả những dự định với lại toan tính của nó chắc chỉ được vài ngày là tan thành mây khói.

Chương mười bốn

Mẹ và dì thằng Siskin không hề hay biết chuyện nó đã bỏ học. Khi đi làm về, việc đầu tiên của mẹ nó bao giờ cũng là kiểm tra bài vở ở nhà của nó, và bao giờ nó cũng hoàn thành, bởi cứ sau giờ học là tôi lại đến nhà nó, kể cho nó nghe ở lớp cô giáo ra bài gì về nhà. Siskin rất sợ mẹ nó biết chuyện, thành ra nó làm bài tập ở nhà còn chăm chỉ hơn trước nhiều. Mỗi buổi sáng, nó mang cặp sách ra khỏi nhà, nhưng đáng lẽ phải đến trường thì nó đi lang thang trong thành phố. Nó không thể ở nhà được, vì dì nó học ca hai, và rời nhà đi học khi đã muộn. Thế nhưng lang thang vô định trên phố thì cũng khá nguy hiểm. Một lần suýt nữa nó bị cô giáo tiếng Anh bắt gặp, may mà nó kịp nấp vào một ngõ nhỏ trước khi cô nhìn thấy nó. Lần khác, một bà hàng xóm đi ngược chiều, và nó phải chạy trốn trong cổng một ngôi nhà lạ. Nó bắt đầu sợ lang thang trên các phố quen, nên đành phải đi ngày càng xa, đến những khu vực lạ để tránh nguy cơ gặp phải ai đó trong số những người quen. Lúc nào nó cũng cảm thấy người qua kẻ lại nhìn nó một cách nghi ngờ và hình như ai cũng biết là nó bỏ học. Mà trời thì lạnh ghê gớm, nên nó bị cóng lạnh, đôi khi đành phải rẽ vào một cửa hàng nào đó, sưởi ấm đôi chút rồi mới đi tiếp được.

Tôi bắt đầu cảm thấy đã xảy ra một việc rất tồi tệ, và tôi cảm thấy rất khổ tâm. Lúc nào tôi cũng nghĩ đến thằng Siskin. Trong lớp, cái chỗ trống cùng bàn nhắc tôi nhớ đến nó. Tôi hình dung ra cảnh trong khi chúng tôi ngồi trong lớp ấm áp thì nó lang thang cô đơn trên phố như một tên trộm, nấp vào những chỗ rẽ, những cái cổng xa lạ mỗi khi gặp người quen và khi bị lạnh cóng thì phải sưởi tạm trong một cửa hàng cửa hiệu nào đấy. Vì những ý nghĩ ấy tôi bị phân tán tư tưởng, và không thể tập trung nghe cô giáo giảng bài. Về nhà, tôi vẫn nghĩ về nó. Đêm đến tôi không thể ngủ ngon, vì những ý nghĩ rối bời khi cố tìm giúp nó một giải pháp. Giá như tôi có thể kể cho cô Olga Nikolaevna, cô hẳn đã cho phép thằng Siskin quay lại trường học, nhưng tôi sợ nếu tôi nói ra thì mọi người sẽ coi tôi là thằng mách lẻo. Tôi rất muốn chia sẻ tâm sự của mình với ai đó, và tôi quyết định phải nói với Lika.

- Lika, nghe này, - tôi hỏi con bé - Bọn con gái có để lộ bí mật của nhau không?

- Để lộ là thế nào?

- Thì giả sử có một đứa con gái làm một việc gì đó, mà đứa khác lại kể cho cô giáo nghe chẳng hạn. Trong lớp em có chuyện như thế hay không?

- Có, anh ạ. – Lika nói. Cách đây chưa lâu Petrova bẻ gãy cành hoa trên cửa sổ, nhưng cô Antonina Ivanovna lại nghĩ là Sidorova làm gãy, nên định phạt nó, bảo nó mời phụ huynh đến trường, nhưng em biết là Petrova bẻ hoa, nên đã nói với cô giáo như thế.

- Thế tại sao em lại nói? Có nghĩa là em trở thành đứa mách lẻo!

- Sao lại là mách lẻo? Em nói sự thật cơ mà. Giả như em không nói thì cô Antonina Ivanovna đã phạt Sidorova trong khi nó hoàn toàn không có lỗi.

- Đẳng nào thì cũng là mách lẻo. – Tôi nói. Ở lớp anh không ai để lộ chuyện đâu.

- Thế thì có nghĩa là các anh đổ tội quanh cho nhau à?

- Thế nào là đổ tội quanh?

- Giả sử ai đó bẻ hoa, nhưng cô giáo lại nghĩ oan cho người khác...

- Lớp anh không có hoa. Trên cửa sổ lớp anh toàn xương rồng.

- Thì đẳng nào chả thế. Giả sử anh bẻ gãy cây xương rồng, nhưng cô giáo anh lại nghi oan cho Siskin, tất cả đều im lặng, anh cũng lờ đi, thì có nghĩa là anh đổ tội cho Siskin.

- Thế chẳng lẽ Siskin không có miệng sao? Nó sẽ phải nói là không phải nó bẻ chứ. – Tôi nói.

- Chắc hẳn anh ấy sẽ nói, nhưng mọi người sẽ nghi ngờ anh ấy.

- Thì cứ để mọi người nghi ngờ. Sẽ chẳng ai chứng minh được nó có lỗi nếu như thật sự nó không có lỗi.

- Lớp em không có chuyện thế đâu, - Lika nói. - Tại sao lại để ai đó bị nghi oan? Nếu như đã phạm lỗi thì phải tự nhận lỗi, còn nếu không chịu tự nhận lỗi thì ai cũng có quyền nói sự thật.

- Có nghĩa là cả lớp em toàn những đứa hót lẻo.

- Không phải là hót lẻo. Chẳng lẽ Petrova đúng hay sao? Cô Antonina Ivanovna muốn phạt một đứa hoàn toàn vô tội vì nó, thế mà nó lại ngồi im và lấy làm mừng vui vì có người khác phải chịu tội thay mình. Nếu em im lặng có nghĩa là em cùng một giuộc với

nó. Chẳng lẽ như thế là thành thực hay sao?

- Thôi được, - tôi nói. Nhưng trường hợp ấy không điển hình. Ví dụ trong lớp em có chuyện thế này chưa nhé. Một đứa con gái trốn học, nhưng nói dối cả nhà là vẫn đi học?

- Không, lớp em chẳng có chuyện như thế.

- Tất nhiên, - tôi nói, - trong lớp em thì không thể có chuyện như thế. Lớp em toàn những đứa học sinh mẫu mực.

- Đúng đấy, anh ạ - Lika nói - Lớp em ngoan lắm. Thế lớp anh có chuyện đó à?

- Sao em lại hỏi thế?

- Thì em hỏi thế thôi. Biết thì cũng hay.

Tôi không nói chuyện với Lika nữa và tiếp tục nghĩ về Siskin. Tôi rất muốn hỏi ý kiến mẹ, nhưng lại sợ mẹ sẽ thông báo cho nhà trường biết thì hỏng hết cả mọi việc. Mà mẹ cũng đã nhận ra hình như tôi có việc gì đó không ổn. Mẹ quan sát tôi chăm chú, dường như chờ tôi nói gì đó với mẹ. Mẹ bao giờ cũng đoán ra đúng lúc tôi cần nói chuyện với mẹ, nhưng không bao giờ đòi hỏi tôi phải nói, mà chỉ chờ tôi tự mở miệng. Mẹ nói: Nếu như chuyện gì đó đã xảy ra thì tốt nhất là tôi tự thú nhận với mẹ, đừng chờ đến lúc bị bắt buộc phải nói. Tôi cũng không biết mẹ đoán ra bằng cách nào, hình như là cái mặt tôi thế nào đó, và tôi để lộ mọi thứ đang nghĩ trong đầu trên mặt. Tôi ngồi và nhìn trộm mẹ, suy nghĩ xem nên nói hay không nói, còn mẹ cũng thỉnh thoảng lại nhìn tôi, cứ như mẹ đang chờ tôi bắt đầu trước. Và hai mẹ con cứ thế khá lâu, cùng giả vờ chăm chú vào việc của mình. Tôi làm như đang đọc sách, còn mẹ làm như chỉ chăm chú khâu vá. Điều đó khá buồn cười, nếu như trong đầu tôi không có những ý nghĩ buồn bã về Siskin.

Cuối cùng thì mẹ là người bắt đầu nói trước. Mẹ hỏi:

- Thôi nào, con nghĩ gì vậy?

- Sao cơ, con nghĩ gì á? - Tôi ra vẻ không hiểu mẹ nói gì.

- Thì con muốn nói gì thì nói đi.

- Con có muốn nói gì đâu. - Tôi muốn lảng tránh, nhưng lại cảm thấy nhẹ nhõm, cảm thấy có thể kể hết với mẹ và vui mừng vì mẹ đã là người hỏi trước, bởi dù sao nói ra khi được hỏi vẫn dễ hơn là nói khi người ta chẳng hỏi gì mình.

- Con cứ làm như là mẹ không hiểu con muốn nói gì đó ấy! Mẹ nói. Đã ba ngày nay con như bị nhúng nước, lại còn tưởng như không ai biết ấy. Thôi nào, nói đi, nói đi! Đẳng nào

thì con cũng nói mà. Ở trường có chuyện gì thế?

- Không, không phải ở trường đâu mẹ, - tôi nói. Không phải chuyện ở trường đâu.

- Lại bị hai hần thôi.

- Đâu mà, con có bị hai đâu.

- Thế thì có chuyện gì xảy ra với con vậy?

- Không, không phải chuyện của con mà. Với con thì chẳng có gì cả mẹ ạ.

- Thế thì với ai nào?

- Với Siskin mẹ ạ.

- Thế có chuyện gì xảy ra với nó?

- Nó không muốn đi học nữa.

- Sao – không muốn là thế nào?

- Không muốn là không muốn thôi mà!

Tôi hiểu là tôi đã lỡ lời rồi, và nghĩ bụng: “Ồi cha ơi, con đã làm việc gì thế này? Nhỡ mai mẹ đến trường kể hết với cô Olga Nikolaevna thì sao?”

- Sao, thế thằng Siskin không làm bài tập à? Mẹ hỏi. Nó bị hai à?

Nghe đến đấy, tôi hiểu là tình hình chưa đến nỗi hồng lét, nên nói:

- Nó không làm bài mẹ ạ. Nó bị điểm hai môn tiếng Nga. Nó không muốn học môn tiếng Nga nữa. Nó bị hồng từ lớp ba cơ.

- Thế vì sao nó lên được lớp bốn?

- Con cũng không biết nữa. – Tôi nói. Nó chuyển từ trường khác sang. Nó có học lớp ba ở trường con đâu.

- Thế vì sao cô giáo không để ý đến nó? Phải giúp đỡ để nó cố lên chứ.

- Nhưng nó khôn ranh như con cáo ấy, mẹ ạ, - tôi nói. Những gì cô cho về nhà thì nó chép, còn khi ở lớp có bài tập làm văn hay là chính tả thì nó không đi học.

- Thế thì con nên học bài cùng bạn. Vì mẹ thấy là con nghĩ đến nó, buồn vì nó, chả lẽ con không muốn giúp nó hay sao.

- Chỉ giúp được khi chính nó muốn học thôi mẹ ạ!

- Thế thì con nói chuyện với nó, rằng việc học là cần thiết, cố tác động đến nó. Con đã có quyết tâm tự học được, còn nó cần sự giúp đỡ. Nếu có một đứa bạn tốt chắc nó sửa chữa được đấy, và nó nhất định cũng sẽ thành một người tốt.

- Chẳng lẽ con không phải là bạn tốt hay sao?

- Nếu con vẫn nghĩ về nó thì có nghĩa con là đứa bạn tốt.

Tôi bỗng cảm thấy xấu hổ vì đã không kể hết sự thật với mẹ, bởi thế tôi mặc áo ấm thật nhanh, chạy đến nhà thằng Siskin để nói chuyện nghiêm túc với nó.

Chuyện thật là kỳ lạ! Không biết vì sao chính trong những ngày này tôi đã thân thiết một cách thật sự với thằng Siskin và suốt ngày chỉ nghĩ đến nó. Thằng Siskin cũng hết sức gần bó với tôi. Nó rất nhớ các bạn cùng lớp và nói giờ đây ngoài tôi ra nó mất hết chẳng còn một ai.

Khi tôi tới nhà Siskin thì nó, mẹ nó và dì Zina vẫn ngồi trong phòng ăn, đang uống trà. Một chiếc đèn bóng tròn dưới cái chụp to màu xanh chiếu sáng bàn ăn, và chính vì cái chụp to ấy mà xung quanh trở nên tối mờ, ấm cúng như các buổi chiều mùa hè, khi mặt trời đã lặn rồi nhưng trời thì chưa tối hẳn. Mọi người vui mừng khi thấy tôi đến. Tôi được mời ngồi xuống bàn uống chè với bánh vòng. Mẹ Siskin và dì Zina bắt đầu hỏi tôi về mẹ tôi, về bố tôi, bố làm việc ở đâu và làm việc gì. Siskin im lặng nghe chúng tôi nói chuyện, nó nhúng nửa cái bánh vòng vào cốc nước chè. Chiếc bánh thấm nước phồng tướng lên. Cuối cùng nó nỡ đẩy tràn cả cái cốc mà thằng Siskin vẫn còn nghĩ đi đâu đâu, dường như đã quên hẳn miếng bánh.

- Con mãi nghĩ chuyện gì thế? – Mẹ nó hỏi.

- Bình thường thôi ạ. Con nghĩ về bố. Mẹ kể cho con nghe chuyện bố đi nào.

- Kể cái gì nữa chứ? Mẹ đã kể hết cho con rồi thôi?

- Kể lần nữa đi, mẹ ạ.

- Đấy, nó thích nghe kể chuyện về bố lắm, mà bản thân nó thì chưa chắc đã nhớ mặt bố đâu. – Dì Zina nói.

- Không, cháu nhớ mà.

- Cháu thì nhớ được cái gì chứ? Khi bắt đầu chiến tranh, bố cháu đi bộ đội cháu vẫn còn là đứa trẻ ẵm ngửa mà.

- Cháu nhớ chứ, - thằng Siskin bướng bỉnh nhắc lại. – Cháu nhớ: cháu nằm trong giường như thế này này, bố cháu lại gần, bế cháu rồi thơm cháu nữa.

- Cháu chả nhớ được thế đâu, - dì Zina nói. – Khi đó cháu mới sinh chưa đầy ba tuần mà.

- Không. Khi bố cháu về thăm nhà cháu đã được một tuổi rồi.

- Hừ, khi đó bố cháu chỉ ghé vào nhà có một phút thôi, khi đơn vị bố cháu hành quân qua thành phố. Chuyện đó cháu nghe mẹ kể chứ gì?

- Không, cháu tự nhớ được mà. - Thằng Siskin tự ái. – Cháu ngủ, rồi tỉnh giấc, thấy bố cháu bế cháu trên tay và thơm cháu. Áo khoác của bố ram ráp và cứng cứng. Rồi bố cháu đi, cháu không nhớ gì được hơn nữa.

- Trẻ con một tuổi vẫn chưa nhớ được gì đâu, - dì Zina nói.

- Nhưng cháu thì nhớ, - Thằng Siskin gần như phát khóc. – Đúng không mẹ, đúng là con nhớ mà. Để mẹ cháu nói cho cô nghe!

- Nó nhớ đấy, nó nhớ! - Mẹ nó đầu dậu. - Nếu con nhớ được áo khoác của bố cứng cứng, ram ráp thì có nghĩa là con nhớ.

- Tất nhiên là con nhớ, - Siskin nói. Cái áo khoác cứng ráp, con nhớ và con sẽ không bao giờ quên được, vì đó là bố con, bố đã mất ngoài mặt trận.

Suốt cả buổi tối hôm đó thằng Siskin cứ nghĩ ngợi gì đó. Tôi không thể nói với nó những chuyện định nói khi đến đây, và thế là tôi xin phép ra về.

***

Đêm đó tôi không thể nào ngủ được vì cứ trần trọc nghĩ về nó mãi. Giá mà đừng có chuyện gì xảy ra, nó vẫn đi học đều thì tốt biết bao! Ví dụ như tôi đây này: đầu tiên tôi học cũng có khá gì đâu, nhưng tôi đã kịp sửa mình, và đã đạt được những gì tôi muốn. Dù sao thì tôi cũng dễ dàng hơn nó, bởi vì tôi có bố. Tôi luôn thích làm theo gương bố mình. Tôi thấy các thành tích của bố tôi trong công việc, và tôi muốn trở thành một người giống bố. Còn Siskin thì không còn bố nữa, bố nó đã hy sinh ngoài mặt trận khi nó còn bé tí. Tôi rất muốn giúp đỡ Siskin, và tôi nghĩ, nếu như tôi học bài cùng với nó một cách rất nghiêm túc thì có thể giúp nó lấp các lỗ hổng môn tiếng Nga, và nó sẽ học tập được dễ dàng hơn.

Tôi mơ mộng về chuyện đó và quyết định sẽ học cùng với thằng Siskin hàng ngày, nhưng sức nhớ ra là chưa thể, vì nó còn chưa quay lại lớp. Tôi bắt đầu nghĩ cách thuyết phục nó quay lại trường học, nhưng nhận thấy thuyết phục nó thật khó vì thằng này chẳng có tính cách gì cả, yếu đuối lắm, với lại đến giờ thì nó chẳng dám thú nhận với mẹ nó nữa rồi.

Tôi hiểu ra: Với thằng Siskin thì phải hành động một cách cương quyết. Vì thế, tôi quyết định ngày mai, ngay sau giờ học tôi sẽ đến nhà nó để nói chuyện nghiêm túc. Nếu như nó vẫn không thú nhận với mẹ và tự giác quay lại trường học, tôi sẽ dọa nó rằng tôi không tiếp tục trò nói dối cô Olga Nikolaevna được nữa, không bao che cho nó được nữa, bởi bao che như thế là làm hại nó. Nếu nó không chịu hiểu tôi làm thế là vì nó, cứ để cho nó tự ái. Không sao cả. Tôi thà chịu đựng một chút, để về sau khi nào nó tự hiểu ra rằng tôi không còn cách nào khác, thì tôi lại chơi với nó. Khi đã quyết định thế, tôi thấy nhẹ nhõm hẳn, và thậm chí còn thấy xấu hổ vì tôi đã giấu mẹ chuyện tà trời lâu thế. Tôi những muốn vùng dậy kể cho mẹ nghe mọi chuyện, nhưng muộn quá rồi, mọi người đã ngủ lâu rồi.

Chương mười lăm

Hôm sau thì mọi việc lại xảy ra khác hẳn, chẳng hề giống như tôi hy vọng. Tôi đã định đến nhà thằng Siskin ngay sau giờ học, và nói chuyện thẳng thắn với nó một lần cuối. Thế nhưng do tôi nói với cả lớp là thằng Siskin nghỉ học vì bị ốm, cho nên cả tổ tôi lại quyết định chính ngày hôm đó đến thăm nó. Tôi hoảng quá, ngay sau giờ học vội phóng đến nhà nó, báo trước cho nó biết. Trông thấy tôi, nó nói:

- Cậu biết không, tớ đã trồng cây chuối được rồi đây này! Chỉ cần đứng gần tường, quay ngược đầu xuống và dùng chân bám dọc theo tường mà đưa lên.
- Bây giờ chẳng phải lúc trồng cây chuối đâu, - tôi nói, - Cậu phải nằm xuống giường mà đắp chăn ngay.
- Để làm gì?
- Cậu ốm mà.
- Đâu, ốm thế nào?
- Thì tớ đã nói với cả lớp là cậu ốm. Chính cậu nhờ tớ còn gì.
- Tớ nhờ, thì sao?
- Cả tổ sẽ đến thăm cậu bây giờ đấy!

- Giờ ơi, cậu bảo sao cơ!

Nó lao lên giường, mặc nguyên cả quần áo, chân đi giày, kéo chăn đắp.

- Thế tớ phải nói với chúng nó thế nào bây giờ?

- Nói gì nữa? Cậu bảo là cậu ốm. Ngoài ra chả cần nói gì cả.

Bọn bạn trong tổ chúng tôi đến. Chúng nó cởi áo khoác ngoài hành lang, và tất cả cùng vào phòng. Siskin kéo chăn lên đến tận cằm, và lo lắng nhìn lũ bạn.

Chúng nó bảo:

– Chào cậu, Siskin!

– Chào các cậu! – nó nói. Mà giọng nói mới ốm yếu làm sao chứ! Hừ, đúng là một bệnh nhân thực sự!

– Chúng tớ đến thăm cậu đây! – Iura nói.

– Cảm ơn các cậu, các cậu ngồi xuống đi.

– Thế cậu cảm thấy trong người thế nào? – Vania hỏi

– Thì thế...

– Cậu nằm à ...

– Tớ nằm ....

– Nằm suốt ngày có khi buồn lắm nhỉ? – Lenia hỏi

– Buồn lắm.

– Cậu ở nhà một mình suốt ngày sao?.

– Một mình. Mẹ tớ đi làm, còn dì tớ đi học.

– Chúng tớ sẽ đến thăm cậu thường xuyên hơn. Cậu thông cảm nhé, vì chúng tớ không đến thăm cậu sớm hơn, vì cứ nghĩ cậu sẽ khoẻ nhanh thôi và lại đi học.

– Không sao đâu mà, Vichia ngày nào cũng đến thăm tớ rồi.

– Thế cậu có muốn chúng tớ ngày nào cũng đến thăm cậu không? Slava đề nghị.

- Tớ muốn. Ha ha, đó là vì nó không thể nói là “Đừng đến” được!
- Thế cậu bị đau ở đâu? Iura hỏi
- Đau khắp người, đầu này, thân thể này, chân này...
- Ôi cậu nói gì thế? Cả chân á?
- Đau lắm, cả đầu nữa.
- Lúc nào cũng đau sao?
- Không, không phải lúc nào cũng đau. Lúc đau, lúc không đau, mà có lúc đau kinh người ấy chứ
- Ở gần nhà tớ có một thằng bé cũng đau suốt thế. Nó bị thấp khớp, - Vasia Erokhin kể. Cậu cũng bị thấp khớp hay sao?
- Có lẽ, - Siskin nói.
- Thế bác sĩ bảo gì cậu?
- Bác sĩ thì có thể bảo gì được... Nào, thè lưỡi ra, ông ấy bảo. Nói “a” đi xem nào.
- Thế cậu bị bệnh gì thì ông ấy không nói sao?
- À, bệnh là bệnh Apendicoks
- Apendicoks là bệnh gì nhỉ?
- Tớ chả biết, - Siskin nhún vai.
- Thế bệnh ấy chữa như thế nào?
- Thì chữa bằng thuốc.
- Thuốc gì?
- Tớ không biết, hình như là micstura.
- Đắng hay là ngọt?

– Đẳng lắm! – Siskin nói và nhăn mặt, như thể nó đang phải nuốt một thìa micstura.

– Cũng có lần tớ bị ốm, mẹ tớ cũng bắt tớ uống micstura. Đúng là đẳng thật, tớ chẳng thích uống tẹo nào, - Dima Balakirev nói.

– Tớ cũng chả thích.

– Không được, cậu phải uống, uống thuốc mới khỏi bệnh nhanh được.

– Thì tớ vẫn uống đấy thôi.

– Đẳng cũng không sao đâu, - Lenia nói. - Cậu uống một thìa thuốc, rồi cho ngay vào miệng một miếng đường.

– Được rồi.

– Đừng lo lắng nhiều về bài vở. Khi nào cậu khoẻ, chúng tớ sẽ giúp đỡ, mang sách vở đến giúp cậu học. Cậu sẽ đuổi kịp chúng tớ nhanh thôi.

– Không sao, Siskin nói, tớ sẽ đuổi kịp.

Và tôi nhận thấy một cái chân đi giày của thằng Siskin thò ra ngoài chăn. Tôi hoảng hốt, không hiểu có đứa nào trông thấy chưa. Nhưng bọn nó còn đang mải chuyện và không hề để ý gì cả. Tôi len lén kéo chăn che kín chân nó.

– Các cậu ạ, Siskin còn yếu lắm, - tôi nói. Các cậu đừng trò chuyện nhiều làm nó mệt quá. Các cậu về đi nhé.

Lũ bạn đứng lên chào ra về.

– Chào cậu nhé, khoẻ lại nhanh nhé để còn đi học. Mai chúng tớ lại đến thăm cậu.

Chúng nó đi rồi, Siskin nhảy vọt ra khỏi chăn và nhảy vòng quanh phòng.

- Hay quá, mọi chuyện tốt đẹp cả! – nó hét. - Chẳng đứa nào nghi ngờ gì. Ổn rồi!

- Thôi đi, có gì mà mừng thế đâu! – tôi nói. Chúng ta phải nói chuyện nghiêm chỉnh.

- Về chuyện gì?

- Cậu phải quay lại trường thôi.

- Thì chính tớ cũng biết là phải đi học, thế nhưng giờ thì tớ biết làm thế nào? Chính cậu

cũng thấy là tớ không thể quay lại được nữa.

- Tớ chả thấy gì hết! Tớ quyết định nói chuyện lần cuối cùng với cậu đây: Nếu ngày mai cậu không đi học thì tớ sẽ nói sự thật với cô Olga Nikolaevna thôi. Cậu có ồm đầu nào.

- Tại sao? - Thăng Siskin ngạc nhiên.

- Cậu phải đi học, chứ không được lêu lổng thế này. Đằng nào thì cậu cũng chả trở thành nghệ sĩ nhào lộn được đâu.

- Tại sao chứ? Cậu nhìn đây, tớ đã biết cách trồng cây chuối rồi đây này!
Nó đi đến bên tường, cúi đầu xuống nâng hai chân lên. Đúng lúc đó thì cánh cửa mở ra, Lenia bước vào.

- Các cậu ơi, - nó nói. - Tớ bỏ quên găng tay... Ồi, gì thế này? Tại sao cậu lại đứng bằng tay chống chân lên trời thế? Siskin vội đứng thẳng lên

- À, thì ra cậu ồm thế đấy hả! Lenia hét.

- Tớ thề danh dự, tớ ồm thật! Thăng Siskin nói, mặt đỏ như gấc. Nó rên rĩ toáng lên rồi nhảy vào giường.

- Thôi đi cậu, đừng giả vờ giả vệt nữa! Kêu chân tay đau, thế mà thoáng cái đã trồng cây chuối được rồi!

- Tớ thề, đau lắm!

- Thôi thôi, nói dối thế đủ rồi! Cậu mặc quần áo lúc nào mà nhanh thế? Hóa ra là lúc chúng tớ đến cậu mặc nguyên quần áo nằm hả!

- Thôi được rồi, tớ lộ bí mật cho cậu, nhưng cậu phải thề là không để lộ cho ai biết đấy.

- Tại sao tớ phải thề chứ?

- Thì tớ chẳng kể nữa.

Đúng lúc ấy thì trong hành lang có tiếng bước chân, cửa mở ra và thăng Vania thò đầu vào.

- Lenia, cậu xong chưa thế? Chúng tớ vẫn đang chờ cậu đây mà.

- Vào đây, Vania! Hóa ra nó chả ồm đau gì hết!

- Không ồm ầu gì à? – Vania ngạc nhiên bước vào phòng.
- Ai không ồm cơ? Giọng thẳng Iura từ ngoài hành lang vọng vào. Rồi thẳng Iura cũng xuất hiện, sau nó là những đứa khác
- Còn ai vào đấy nữa! Nó đấy, thẳng Siskin, không hề ồm, - Lenia nói
- Thế là thế nào?
- Thế này này: Tớ vào phòng, thấy nó đang trồng cây chuối.
- Thế là thế nào, sao cậu lại đánh lừa chúng tớ? Cả tổ hết.
- Tớ... thế này... - Thẳng Siskin muốn thanh minh - Tớ đùa thôi.
- Lại có cái kiểu đùa ở đâu thế?
- Thì tớ đùa mà – Siskin giang cả hai tay ra.
- Thế mà bọn mình thì lo lắng cho nó, - Vania nói, - cả tổ đến thăm nó, còn nó thì đùa. Nó nghĩ ra chuyện giả vờ ồm nữa!
- Tớ sẽ không dám đùa thế nữa đâu, rồi các cậu thấy... - Siskin bối rối nói.
- Thế sao cậu không đi học? – Iura hỏi. - Cậu cố tình giả vờ ồm để bỏ học chắc?
- Thôi để tớ nói thật, nhưng các cậu đừng cáu cơ. Tớ có muốn đánh lừa các cậu đâu, tớ chỉ muốn trở thành diễn viên xiếc thôi.
- Cái gì mà diễn viên xiếc? cả bọn ngạc nhiên.
- Thì tớ muốn vào làm việc trong rạp xiếc, làm diễn viên nhào lộn.
- Cậu mất trí rồi à?
- Hoàn toàn không.
- Ai người ta nhận cậu vào rạp xiếc? – Vania hỏi

- Thế theo cậu thì nghệ sĩ xiếc từ đâu ra nào?
- Vì sao cậu không chịu đi học chứ?
- Tớ không muốn học nữa. Cứ thế này tớ cũng đã biết tất cả rồi.
- Tất cả là thế nào?
- Tất cả những gì mà nghệ sĩ xiếc phải biết
- Thế ra cậu nghĩ là nghệ sĩ xiếc chả phải học hành gì cả sao?
  - Sao lại chả phải học hành gì cả? Tớ đã tập được khối việc rồi chứ.
- “Tập được rồi”! Viết còn sai đây ra! Đầu tiên cậu phải tốt nghiệp trường phổ thông đã, rồi thi vào trường xiếc. Nghệ sĩ xiếc cũng phải là người có kiến thức chứ. Lẽ ra cậu phải hỏi ý kiến cô Olga Nikolaevna từ đâu chứ, - Iura nói.
- Cậu cứ làm như tớ không biết là cô sẽ nói gì ấy! – Siskin cãi.
- Theo tớ, các cậu ạ, thằng này định làm gì không cần biết, - Igor nói, - chỉ biết ngày mai nó phải bỏ hết mọi chuyện đó ra khỏi đầu và đi học.
- Nếu ngày mai cậu không đi học thì chúng tớ sẽ kể cho cô Olga Nikolaevna, - Igor tuyên bố.
- Thôi đi, các cậu sẽ thành bọn hớt lẻo! Siskin nói.
- Không, chúng tớ không hớt lẻo vì chúng tớ đã báo trước cho cậu rồi.
- Đấy, cứ thử mai không đi học mà xem, rồi cậu sẽ thấy! – Igor nói. Bỏ học thế đủ rồi đấy. Đến lúc phải học rồi.

Lại có tiếng bước chân của ai đó, và tiếng gõ cửa. Thằng Siskin, đáng lẽ phải chạy ra mở cửa thì lại phóng lên giường nhanh như con chuột. Tôi mở cửa và trông thấy cô Olga Nikolaevna.

- Ô, cả tổ các em ở đây! – Cô vừa nói vừa đi vào phòng. Các em đến thăm bạn ốm đấy à? Cả tổ im lặng, bởi vì không ai biết phải nói với cô thế nào.

Thằng Siskin trố mắt nhìn cô giáo và lấy hết sức kéo chăn lên che mặt. Cô Olga Nikolaevna đi đến bên giường.

- Em ốm đau thế nào, Siskin, em bị đau chỗ nào?

- Nó chẳng ốm đau gì hết, thưa cô Olga Nikolaevna. – Iura nói.

- Không ốm nghĩa là làm sao?

- Nó không ốm, thế thôi ạ!

Siskin hiểu ra rằng mọi việc thế là hỏng cả. Nó chui ra khỏi chăn, ngồi ở mép giường, đầu cúi gằm nhìn xuống sàn nhà. Cô Olga Nikolaevna nhìn cả tổ, rồi nhìn tôi và hỏi:

- Vichia, thế tại sao em lại nói với cô rằng Siskin ốm?

Tôi không biết phải trốn đâu cho hết xấu hổ.

- Sao em im lặng thế? Em nói dối cô mà? - Tức là Siskin nhờ em nói dối cô hay sao?

- Vâng, thưa cô. Tôi nói lí nhí.

- Và em nói dối cô?

- Vâng ạ.

- Em nghĩ mình đã làm một việc tốt hay sao?

- Bạn ấy nhờ em mà!

- Và em cho là thực hiện việc nói dối cô là giúp đỡ bạn hay sao?

- Không ạ.

- Thế tại sao em nói dối cô?

- Em cho là không thể phản bội bạn bè được

- Phản bội là thế nào? Đó là đối với kẻ thù. Em coi cô là kẻ thù hay sao?

Tôi không thể nói được gì hơn, nhìn xuống sàn nhà.

- Cô không ngờ học sinh lại coi cô như kẻ thù! Cô Olga Nikolaevna nói.

- Chúng em không thể đâu ạ, thưa cô Olga Nikolaevna. – Vania nói. Chẳng lẽ lại thế ạ?

- Thế tại sao không em nào nói với cô?
- Vì chẳng ai biết cả, thưa cô. Chúng em hôm nay mới đến thăm bạn, và mới biết sự thật.
- Thôi được, chúng ta sẽ nói chuyện đó sau... Tại sao em không đi học, Siskin?
- Em sợ ạ, - thằng Siskin lắp bắp.
- Em sợ gì chứ?
- Em sợ cô hỏi giấy xin phép của mẹ.
- Giấy xin phép nào?
- Thì giấy xin phép nghỉ cái buổi mà em bỏ học, hôm có bài chính tả ấy.
- Thế tại sao em lại bỏ học buổi phải viết chính tả?
- Em sợ ạ.
- Em sợ gì chứ?
- Em sợ bị hai.
- Tức là em cố tình bỏ học khi cả lớp phải viết chính tả, rồi sau đó bỏ học vì mẹ em không viết giấy xin nghỉ cho em chứ gì?
- Thưa cô vâng ạ.
- Thế em định làm gì khi quyết định không đi học nữa? – cô Olga Nikolaevna hỏi
- Em không biết ạ.
- Nhưng em cũng phải có kế hoạch thế nào đó chứ?
- Không có kế hoạch gì cả ạ.
- Nó muốn trở thành nghệ sĩ nhào lộn, - Iura nói.
- Chưa tốt nghiệp lớp bảy thì không ai nhận vào học trường xiếc cả. Mà đã vào trường rồi thì cũng vẫn phải học văn hóa thêm năm năm nữa. Em không thể trở thành nghệ sĩ xiếc ngay được đâu! Cô Olga Nikolaevna nói.
- Em biết là không thể, thằng Siskin đồng ý.

- Em thấy đấy, em đã làm một việc mà không suy tính kỹ, lại bỏ học ngay. Làm thế làm sao được.

Siskin im lặng

- Vậy bây giờ em tính sao?

- Em không biết ạ.

- Em thử nghĩ xem.

Thằng Siskin im lặng, rồi lén nhìn trộm cô Olga Nikolaevna, nói:

- Em muốn quay lại trường học.

- Đúng rồi, đó là việc tốt nhất mà em có thể nghĩ ra đấy. Nhưng cô có điều kiện thế này: Em phải hứa sẽ sửa chữa, và phải học tập thật tốt.

- Bây giờ em hứa sẽ ngoan và học tốt ạ, Siskin nói.

- Tất cả phụ thuộc vào em đấy. Mai em phải đến trường sớm, còn cô sẽ xin thầy hiệu trưởng để thầy cho phép em vào học.

- Em sẽ đi học ạ.

Cô Olga Nikolaevna bảo tất cả chúng tôi về nhà làm bài tập. Thằng Siskin nhận thấy hình như cô muốn ở lại, nói:

- Thưa cô Olga Nikolaevna, em xin cô đừng nói với mẹ em!

- Tại sao thế?

- Em hứa từ nay sẽ học tốt ạ, chỉ xin cô đừng cho mẹ em biết!

- Có nghĩa là em muốn tiếp tục lừa dối mẹ à? Lại còn muốn cô tiếp tay cho em làm việc xấu đó à?

- Em không lừa mẹ em nữa đâu ạ. Em không muốn mẹ em buồn!

- Thế nếu đột nhiên mẹ hiểu ra là em và cô cùng lừa dối mẹ thì sao? Mẹ em sẽ còn buồn nhiều hơn nữa có đúng không!

- Đúng ạ.

- Em thấy đấy, phải nói với mẹ thôi. Nhưng vì em đã hứa sẽ học tập tốt, cô sẽ xin mẹ không giận em.

- Thôi thế nhé. Cô Olga Nikolaevna nói. Bây giờ em lấy sách vở ra, cô sẽ dạy em học.

Tôi ra về cùng với cả bọn, và không biết chuyện gì xảy ra sau đó.

Chương mười sáu

Thế là đến sáng hôm sau thì Siskin xuất hiện trong lớp. Nó ngượng ngùng mỉm cười và nhìn đám bạn, nhưng khi thấy là không ai có ý định mắng mỏ gì mình thì nó yên tâm ngồi xuống cạnh tôi. Chỗ trống bên cạnh tôi thế là không còn trống nữa, và tôi thấy nhẹ cả người, y như kiểu trong lồng ngực mình vừa có một cái gì đó lấp đầy và mọi việc đều ổn cả.

Olga Nikolaevna không nói gì Siskin, và các tiết học đều diễn ra bình thường, theo đúng trình tự. Giờ nghỉ ra chơi đầu tiên Volodia đến chỗ chúng tôi, bọn con trai bắt đầu kể cho anh nghe về chuyện Siskin. Tôi cứ nghĩ rằng thế nào anh cũng mắng thẳng Siskin, nào ngờ người bị mắng lại là tôi.

- Em đã biết là bạn sai, thế mà lại không giúp bạn sửa chữa, - Volodia nói. - Đáng ra em phải nói chuyện nghiêm túc với bạn, còn nếu bạn không nghe lời em khuyên, thì phải nói với cô giáo, hoặc với anh, hoặc với các bạn trong lớp chứ. Đằng này em lại giấu hộ bạn.

- Có phải là em không nói với nó đâu! Em nói với nó nhiều lần rồi chứ! Nhưng em có thể làm được gì nào? Chính nó quyết định không đi học mà.

- Thế vì sao nó quyết định thế? Đó là vì nó học kém. Đáng lẽ em có thể giúp bạn học tập. Em biết là bạn học kém mà.

- Em biết ạ, - tôi nói. - Đó là vì môn tiếng Nga thôi. Nó thường chép bài tiếng Nga của em.

- Đó, em thấy chưa, giá mà em quan tâm thật sự đến bạn thì đừng cho bạn quay cóp chứ. Người bạn chân chính phải giúp bạn mình một cách nghiêm khắc. Em là loại bạn thế nào đây, nếu như em bỏ qua cho bạn những hành động không tốt? Tình bạn như thế không thể gọi là tình bạn chân chính được, đó là loại tình bạn giả hiệu.

Cả lớp bắt đầu nhao nhao tôi là thằng bạn giả hiệu, còn anh Volodia lại nói:

– Thôi để khi hết giờ học chúng ta sẽ bàn về vấn đề này, các em nhé.

Chúng tôi quyết định sẽ họp lớp sau giờ học, và khi chuông hết giờ vừa điểm, cô Olga Nikolaevna gọi tôi và Siskin lại, nói:

– Kostia và Siskin, các em phải lên gặp thầy hiệu trưởng ngay. Thầy muốn nói chuyện với các em.

– Nói chuyện gì ạ? - Tôi hốt hoảng

– Chuyện gì thì thầy sẽ nói. Mà các em đi đi, đừng sợ! - Cô cười nhạt.
Chúng tôi đến cửa phòng hiệu trưởng, ngấp ngừng ngoài cửa và nói:

– Chào thầy Igor Alexandrovich!

Igor Alexandrovich ngồi sau bàn, đang viết cái gì đó.

– Chào các em! Các em vào đi, và ngồi chờ tôi một lát nhé, - thầy chỉ vào cái đi vắng và tiếp tục viết.

Nhưng chúng tôi đều sợ, bởi cái đi vắng đặt gần thầy quá. Đứng ngay ngoài cửa cả hai đứa cảm thấy yên tâm hơn. Igor Alexandrovich dừng bút, tháo kính ra và nói:

- Kìa, các em ngồi xuống chứ, tại sao lại đứng thế?

Chúng tôi lại chỗ cái đi vắng và ngồi xuống. Đi vắng bọc da, mềm và bóng loáng. Da rất trơn, và tôi cứ như bị trượt xuống, bởi vì tôi chỉ dám ngồi bên mép ghế, chứ còn ngồi hẳn lên ghế thì tôi không dám. Và cứ thế tôi khổ sở vì cái chỗ ngồi suốt cả cuộc nói chuyện - mà cuộc nói chuyện thì mới dài làm sao chứ. Ngồi như thế còn bất tiện và mệt hơn là đứng một chân trong thời gian ấy.

- Nào, Siskin, em nói đi, ý nghĩ bỏ học đã xuất hiện trong đầu em như thế nào nào? - Khi chúng tôi đã ngồi xuống, thầy Igor Alexandrovich hỏi.

- Thưa thầy em không biết ạ. - Thằng Siskin bối rối.

- Hừm! Thầy nói. - Thế ai có thể biết những gì em nghĩ?

- E...em không biết, - Thằng Siskin ấp úng.

- Theo em thì tôi biết hay sao?

Thằng Siskin nhìn trộm thầy để xem thầy đùa hay nói thật, nhưng mặt thầy hoàn toàn

nghiêm khắc. Bởi vậy, nói lúng búng nhắc lại:

- Em không biết ạ.

- Không xong rồi, anh bạn nhỏ ơi, sao hỏi gì em cũng có mỗi một câu trả lời "Em không biết" thế. Nào, nếu đã nói chuyện thì phải nói chuyện nghiêm túc. Tôi hỏi em tại sao em không đi học chẳng phải vì tò mò đâu.

- Đơn giản thôi ạ, em sợ. - Siskin trả lời.

- Em sợ cái gì nào?

- Em sợ viết chính tả, và bỏ buổi chính tả, sau đó em sợ cô Olga Nikolaevna hỏi giấy xin phép của mẹ, và thế là em không đến trường nữa.

- Tại sao em lại sợ viết chính tả nào? Kinh khủng lắm à?

- Em sợ bị điểm hai ạ.

- Có nghĩa là em học môn tiếng Nga tồi lắm hay sao?

- Dạ vâng, tồi lắm.

- Tại sao em chuẩn bị bài ở nhà không chu đáo?

- Khó lắm ạ.

- Thế còn các môn khác, em cũng gặp khó khăn à?

- Các môn khác dễ hơn ạ.

- Thế vì sao môn tiếng Nga lại khó?

- Em bị hổng kiến thức, em không biết các từ phải viết như thế nào.

- Thế thì em càng phải cố để đuổi kịp các bạn, như thế tức là em học môn tiếng Nga ít quá thôi, đúng không?

- Dạ vâng, ít ạ.

- Tại sao?

- Vì em không học được ạ. Lịch sử hay địa lý thì em học được, thế mà tiếng Nga thì em

không biết, vì cứ hễ em viết là thế nào cũng có lỗi.

- Thế thì em lại càng phải học tiếng Nga nhiều chứ. Không chỉ phải học những gì dễ, mà phải học cả các môn khó nữa chứ. Nếu như em muốn thuộc bài em phải bỏ sức lao động chứ. Nào, em hãy nói xem, Maleev, - Igor Alexandrovich đột ngột quay sang tôi, - ngày trước em cũng bị hỏng môn số học phải không?

- Thưa thầy vâng ạ.

- Bây giờ em đã vững hơn rồi chứ?

- Thưa thầy vâng ạ.

- Vậy em làm thế nào để được như thế?

- Đầu tiên là em muốn đuổi kịp các bạn. Cô Olga Nikolaevna nói đầu tiên em phải quyết tâm, thế nên em quyết tâm để đạt được mong muốn của mình.

- Thế em đã đạt được chưa?

- Thưa thầy được rồi ạ.

- Thế đầu tiên thế nào, có khó không?

- Đầu tiên thì hơi khó ạ, nhưng bây giờ em thấy rất dễ rồi ạ.

- Đó, Siskin, em thấy không, em hãy nhìn gương Maleeva đấy. Đầu tiên bao giờ cũng khó, còn sau đó, khi em đã vượt qua được khó khăn rồi thì sẽ dễ dàng hơn. Cho nên em phải bắt tay vào việc đã, và em cũng sẽ làm được.

- Thưa thầy vâng ạ, em sẽ thử, - Siskin nói.

- Không, không phải thử gì cả. Em phải bắt tay vào học ngay, có thể thôi.

- Vâng ạ, em học xem sao, - Siskin nói.

- Nói thế thì có gì là khác với thử đâu, - thầy Igor Alexandrovich nói. - Rõ là em chả có tự tin gì cả. Em sợ gì chứ? Em còn có các bạn mà. Chẳng lẽ bạn bè không giúp em sao? Em, Maleev, em là bạn của Siskin phải không?

- Thưa thầy vâng ạ. - Tôi nói.

- Tốt, vậy em hãy giúp bạn theo kịp lớp trong môn tiếng Nga nhé. Bạn em đã bỏ qua hơi

nhiều bài rồi đấy, và một mình bạn sẽ không học nổi nữa đâu.

- Thưa thầy việc ấy thì em làm được ạ, - tôi nói. Chính em cũng đã từng bị hỏng môn toán, nhưng bây giờ thì em biết là phải bắt đầu từ đâu rồi ạ.

- Đó, đó! Có nghĩa là em sẽ thử giúp bạn chứ? Thầy Igor Alexandrovich mỉm cười.

- Dạ không ạ, em không thử đâu. Em sẽ bắt đầu học bài cùng bạn ngay ạ.

- Tốt lắm, phải thế chứ, thầy hài lòng đấy, - Igor Alexandrovich nói. Em có công việc xã hội gì không nhỉ?

- Thưa thầy hiện giờ thì không ạ. - Tôi nói.

- Thôi được, đó sẽ là công việc xã hội của em. Thầy đã bàn với cô Olga Nikolaevna, cô cũng nói em có thể giúp bạn Siskin được. Bởi nếu bản thân em đã quyết tâm học tốt hơn được thì tất nhiên em cũng biết phải giúp bạn như thế nào. Có điều em phải làm việc đó một cách thật nghiêm túc thôi.

- Em sẽ nghiêm túc ạ. - Tôi trả lời.

- Em phải theo dõi, để bạn tự lực cánh sinh làm tất cả các bài tập đúng thời gian quy định, và bài nào cũng phải làm đến kỳ xong mới thôi. Không được làm hộ bạn cái gì hết. Nếu làm hộ bạn tức là một kiểu giúp hại bạn đấy. Khi bạn đã biết cách làm bài, bạn cũng sẽ có ý thức như em, và khi đó bạn sẽ không cần giúp đỡ nữa. Em hiểu chưa?

- Em hiểu rồi ạ. - Tôi nói.

- Còn em, Siskin, em hãy nhớ rằng mọi người đều phải lao động một cách trung thực...

- Vâng thì em vẫn ... chung... chung... trung thực đấy chứ ạ, - Siskin lắp bắp.

- Học tập cũng phải trung thực, em ạ. Đối với học sinh thì học tập chính là lao động đấy. Người lớn lao động trên các công xưởng, nhà máy, trong các nông trường, công trường, xây dựng các nhà máy thủy điện, đào kênh nối liền sông với biển, mang nước tưới cho sa mạc, trồng rừng... Đấy, em thấy không, nhiều việc lắm. Còn trẻ em phải học tập ở trường học, để sau này trở thành những người lớn có kiến thức, và đóng góp cho Tổ quốc nhiều hơn. Em không muốn đóng góp cho Tổ quốc sao?

- Em muốn chứ ạ!

- Đấy, có thể chứ! Nhưng có lẽ, em nghĩ rằng, nói "em muốn" là đủ rồi? Cần phải bền bỉ và chăm chỉ nữa, em ạ. Thiếu phần đầu bền bỉ thì em cũng chẳng đạt được gì đâu.

- Em sẽ chăm chỉ ạ.

- Được rồi, - thầy Igor Alexandrovich nói, - Còn phải trung thực nữa. Em có trung thực không? Em đã lừa mẹ em, nói dối cô giáo, nói dối các bạn.

- Từ giờ trở đi em sẽ trung thực ạ.

- Em hãy cố gắng nhé, - thầy Igor Alexandrovich nói. - Nhưng chuyện đến đây không phải là đã hết đâu. Em còn phải yêu quý các bạn mình nữa.

- Chẳng lẽ em không yêu quý các bạn sao? - Siskin ngạc nhiên hỏi.

- Yêu quý gì nào? Em bỏ hết tất cả các bạn và nghĩ là sẽ làm được mọi việc mà chẳng cần ai hết. Thế mà gọi là tình yêu à?

- Nhưng em buồn nhớ các bạn lắm ạ! Thằng Siskin nói, nước mắt vòng quanh.

- Thôi được rồi, ít nhất thì em cũng buồn nhớ các bạn. Nhưng tốt hơn em hãy thử hình dung xem thiếu bạn bè thì em sẽ không thể sống được đâu, để thậm chí không bao giờ nghĩ đến chuyện bỏ các bạn nữa nhé.

- Em sẽ yêu quý các bạn nhiều hơn ạ. - Siskin nói.

- Vậy khi không đi học em đã làm những gì nào? Thầy Igor Alexandrovich hỏi.

Chúng tôi kể cho thầy nghe chuyện dạy con chó Lobzik đếm. Thầy rất quan tâm đến việc đó, và hỏi rất cụ thể chúng tôi đã làm thế nào.

- Chẳng lẽ lại có thể dạy một con chó đếm như người sao? Thầy hỏi.

- Nhưng con chó trong rạp xiếc nó biết đếm đấy thôi.

Thầy Igor Alexandrovich phá lên cười:

- Con chó đó chẳng biết đếm gì đâu. Người ta dạy nó cách sửa và dừng theo một dấu hiệu bí mật nào đấy. Khi con chó sửa đủ số lượt cần thiết rồi thì người dạy chó ra hiệu một cách bí mật để khán giả không trông thấy, nhưng con chó thì nhận ra dấu hiệu đó nên dừng lại. Khán giả tưởng nhầm là con chó biết đếm thực sự.

- Thưa thầy dấu hiệu gì ạ? - Siskin hỏi.

- Thì có thể là ông ta khẽ gật đầu, búng tay, hay vẫy tay gì đấy.

- Nhưng con Lobzik đôi khi vẫn sửa đúng mà - thẳng Siskin nói.

- Chó rất tinh, em ạ. Có thể em đã vô tình gạt đầu, hoặc làm một động tác gì đó đúng lúc đó, nó đã nhận ra điều ấy và đang cố gắng đoán xem khi nào thì phải dừng sửa. Tuy nhiên do các động tác của em rất khó nhận ra, nên nó mới hay nhầm. Để nó sửa và dừng sửa đúng lúc em phải tập cho nó quen với một dấu hiệu xác định nào đó, ví dụ như búng tay chẳng hạn.

- Em sẽ dạy nó như thế ạ, - Siskin nói. - Ngay khi em theo kịp môn tiếng Nga em sẽ lại dạy con Lobzik đếm.

- Phải đấy! Khi trường tổ chức dạ hội, các em có thể biểu diễn với con chó thông thái đấy.

Thế mà chúng tôi cứ sợ thầy Igor Alexandrovich sẽ nghĩ ra cho chúng tôi một hình phạt nào đấy, nhưng có vẻ như thầy không định phạt chúng tôi, mà chỉ giải thích cho chúng tôi hiểu sự cần thiết phải học tốt mà thôi.

Chương mười bảy

Khi chúng tôi rời phòng thầy hiệu trưởng thì thấy anh Volodia cùng với cả lớp đang chờ chúng tôi trong hành lang. Mọi người vây lấy chúng tôi ngay lập tức, và bắt đầu hỏi:

- Sao? Thầy Igor Alexandrovich đã nói gì? Các cậu sẽ bị phạt thế nào?

- Thầy tha thứ cho chúng tớ rồi. Bây giờ thì chúng tớ chẳng sao đâu, - tôi trả lời.

- Thế thì hay rồi! Tolia vui mừng. - Chúng ta cùng đến phòng truyền thống đội đi, để nói chuyện, nhiều chuyện cần nói lắm.

Chúng tôi kéo vào phòng truyền thống đội. Siskin vào sau cùng.

- Đi nào, đi nào, Siskin, cậu đừng sợ! - Iura nói. - Không ai mắng mọ cậu đâu mà.

Chúng tôi ngồi xuống quanh bàn. Anh Volodia nói:

- Bây giờ chúng ta cần bàn cách giúp đỡ Siskin. Bạn ấy đã học kém, đến mức không dám đến trường nữa. Trong chuyện này tất cả chúng ta cũng có lỗi một phần. Chúng ta đã không để ý giúp đỡ bạn học tập từ đầu, và đã không kịp thời giúp bạn ấy.

- Vâng ạ, tất nhiên là chúng em cũng có lỗi, - Vania nói. - Nhưng chính Siskin cũng phải hiểu là bạn ấy phải cố gắng để học tốt cứ. Nếu như từ giờ bạn ấy vẫn không cố gắng thì

những chuyện tồi tệ hơn vẫn có thể xảy ra.

- Đúng đấy, Siskin, mong cậu đừng tự ái, - Iura nói. - Còn có thể tồi tệ hơn ấy chứ. Nhưng chúng tớ nhất định sẽ giúp cậu, thề danh dự đấy! Chúng tớ sẽ làm tất cả mọi việc mà chúng tớ có thể làm.

- Nhưng chúng mình có thể giúp bạn ấy như thế nào? - Lepa Astaphiev hỏi. - Chúng ta đã phân công người giúp đỡ Siskin rồi mà. Rõ rồi, Alic Sorokin đã không giúp gì được bạn ấy, một khi kết quả hóa ra như thế.

- Hay là các em chẳng học cùng nhau bao giờ nhỉ? Anh Volodia hỏi Alic.

- Đâu, sao lại không học, chúng em có học nhóm đấy chứ! - Alic nói.

- Các em học nhóm mấy lần rồi nào?

- Em không nhớ đâu, hai hay ba lần gì đó.

- Hai hay ba lần thôi á? Iura ngạc nhiên. - Cậu phải học hàng ngày với cậu ấy chứ không phải là hai hay ba lần. Chính cậu đã hứa khi họp lớp cơ mà. Chúng tớ tin tưởng giao việc đó cho cậu, thì hóa ra cậu đã phụ lòng tin của chúng tớ!

- Tớ làm sao để không phụ lòng tin của các cậu? - Alic nói. Tớ đến nhà thì chẳng gặp cậu ấy ở nhà. Hoặc nếu có, thì cậu ấy nói "Hôm nay tớ chưa thích học" - thế là tớ thôi đấy chứ.

- Xì, "thôi"! - Iura nói. Cậu phải nói khi họp tổ, để cả tổ có biện pháp giúp đỡ chứ. Siskin vô kỷ luật thế đấy. Cậu học giỏi, cậu biết cách quan tâm đến bản thân mình, nhưng lại không biết cách giúp đỡ bạn... Thôi được rồi, tớ cũng có lỗi vì đã tin tưởng ở cậu quá, không kiểm tra.

- Từ nay tớ sẽ học cùng Siskin thật nghiêm túc, - Alic nói.- Tớ mãi chơi cờ mà, cho nên chuyện mới xảy ra như thế.

- Không được, - anh Volodia nói. - Chúng ta sẽ không giao cho em việc này nữa.

- Anh Volodia, em sẽ học cùng với Siskin ạ, - tôi nói. Chính thầy hiệu trưởng đã giao việc này cho em đấy ạ.

- Được thôi, - anh Volodia nói. Nếu như thầy hiệu trưởng đã giao cho em, thì cả lớp sẽ tin tưởng ở em. Có đúng không, cả lớp?

- Vâng ạ, - cả lớp nói. Hãy cứ để các cậu ấy học cùng với nhau, nếu như thầy hiệu trưởng

đã nói thế.

Cuộc họp kết thúc, chúng tôi ra về. Trên đường về Siskin im lặng rất lâu, nghĩ ngợi về điều gì đó, rồi cuối cùng nói:

- Đây, thì hóa ra tớ là đứa tồ tề thế đấy! Hoá ra tớ chả có ý chí gì hết! Tớ chả làm được việc gì nên hồn. Tớ sẽ chả làm nên cái gì tử tế cả.

- Không, tại sao lại thế. Cậu chả tồ tề đến thế đâu, - tôi an ủi nó.

- Cậu không cần phải an ủi. Tớ biết mà. Chính tớ thì không muốn tồ tề đây. Tớ sẽ sửa chữa, rồi cậu thấy. Tớ thề đấy, nhất định tớ sẽ sửa được mà. Nhưng mà cậu giúp tớ thật nhé. Chính thầy hiệu trưởng nói thế mà. Cậu không được từ chối đâu đấy.

- Thì tớ có từ chối đâu, - tôi nói. - Nhưng cậu phải nghe lời tớ nhé. Ngay hôm nay chúng ta sẽ bắt đầu học. Sau bữa trưa tớ sẽ sang nhà cậu ngay, và chúng mình cùng học bài.

***

Sau bữa trưa tôi sang nhà Siskin, và mới đến cầu thang đã nghe tiếng chó sủa vang trong phòng nó. Vào nhà, tôi thấy con Lobzik ngồi trên ghế, sủa theo nhịp, còn thằng Siskin thì búng ngón tay ngay trước mũi con vật.

- Cậu xem này, đây là tớ dạy cho nó quen dấu hiệu như thầy hiệu trưởng nói nhé. Thôi bây giờ chúng ta cùng dạy con chó một chút đã, rồi hãy học bài. Đằng nào chúng mình chả phải dạy con chó đếm.

- Này, - tôi nói, - Cậu hứa với thầy hiệu trưởng là chỉ dạy con Lobzik sau khi đã tiến bộ trong môn tiếng Nga cơ mà, hay cậu đã nghĩ lại rồi?

- Tất nhiên, tất nhiên, - Siskin hét. Thôi, Lobzik, đi ra ngoài kia! Được chưa nào, tớ sẽ không nhìn đến nó nữa khi còn chưa khá môn tiếng Nga hơn. Cậu cứ gọi tớ là cái giẻ rách cũng được, nếu còn trông thấy tớ dạy con chó. Chúng ta học gì trước nào?

- Học tiếng Nga nhé, - tôi nói.

- Thế không thể bắt đầu học môn địa hay môn toán trước hay sao? Nó hỏi.

- Không, không, - tôi nói. - Tớ có kinh nghiệm rồi, tớ biết phải bắt đầu học môn nào. Bài tập tiếng Nga có gì nào?

- Thì đấy, - nó nói. -Tiếp vĩ ngữ otchk và etchk, với lại cô Olga Nikolaevna bảo tớ ôn lại quy tắc về các nguyên âm không có trọng âm, và bài tập nữa.

- Cậu phải bắt đầu từ đó, - tôi nói.

- Thôi được, nào bắt đầu.

- Thì cậu làm bài đi nào, hay là cậu nghĩ tớ sẽ làm bài tập cùng với cậu? Cậu phải tự làm, xong rồi thì tớ sẽ kiểm tra. Cậu phải học cách tự làm các bài tập.

- Được rồi. Để tớ học cách tự làm bài tập. - Thằng Siskin thở dài và mở sách ra.

Nó học các quy tắc rất nhanh, và bắt tay vào làm bài. Bài dễ thôi. Phải chép lại tất cả các ví dụ và điền các chữ vào chỗ trống. Siskin hí hục viết, viết, còn tôi học bài địa lý và làm ra vẻ không để ý gì đến nó. Cuối cùng, nó nói:

- Tớ xong rồi.

Tôi nhìn vở nó... ối cha mẹ ơi, cả một đồng lỗi! Đáng lẽ là «гopa» thì nó viết «rapa», rồi thì «виселый» mà đáng lẽ phải là «веселый». Đáng lẽ là «тяжелый» nó viết thành «тижелый».

- Nào nào, - tôi nói. - Cậu hơi bị nhiều lỗi đấy!

- Sao? Tớ mắc nhiều lỗi lắm à?

- Thì nếu không phải là quá nhiều thì cũng là hơi nhiều.

- Thế đấy, tớ đã biết mà! Tớ chả bao giờ gặp may được! - Thằng Siskin thất vọng nói.

- Nhưng ở đây chả liên quan gì đến may hay không, - tôi nói - Cậu cần phải biết cách viết. Cậu đã học quy tắc rồi mà.

- Học rồi.

- Thế, cậu đọc lại quy tắc xem trong đó nói gì?

- Quy tắc á? Tớ quên rồi.

- Cậu học kiểu gì mà quên nhanh thế?

Tôi bắt nó học lại quy tắc, trong đó nói về cách kiểm tra chính tả các nguyên âm không có trọng âm, và nói:

- Đấy, cậu viết «тижелый». Tại sao cậu lại viết thế?

- Tức là phải viết «тяжелый» chứ gì?

- Không được đoán mò thế. Phải theo đúng quy tắc chứ. Cậu thử tìm cách thay đổi từ sao cho trọng âm rơi vào âm tiết đầu tiên đi.

Thằng Siskin bắt đầu tìm kiếm các từ cùng gốc, và nó tìm thấy từ «тяжесть».

- A, vậy là đúng rồi, - nó mừng rỡ. - Tức là phải viết «тяжелый», chứ không phải là «тижелый» mà cũng không phải là «тежелый»!

- Đúng rồi, - tôi nói. - Đây, bây giờ cứ theo nguyên tắc thế cậu làm lại bài tập từ đầu đi, bởi vì lúc này cậu chỉ đoán mò thôi, chứ không áp dụng quy tắc gì cả, mà làm thế thì chẳng có ích gì. Bao giờ cũng phải suy nghĩ xem viết đúng từ như thế nào.

- Được rồi, - nó nói. - Lần sau tớ sẽ nghĩ trước khi viết, còn lần này thì để thế là được rồi.

- Ấy, anh bạn, không được đâu! Cậu đã hứa là nghe lời tớ thì cậu phải nghe lời chứ.

Siskin thở dài, bắt tay vào làm lại các bài tập. Nó vội vội vàng vàng, những con chữ nghiêng ngả xẹo xiên, chả dòng nào thẳng thắn. Tôi thấy rõ là nó đã chán học lắm rồi. Đúng lúc đó thì Iura đến, nó thấy chúng tôi đang học bài, nói:

- A, các cậu học bài đấy à! Tốt đấy! Các cậu đang học bài gì?

- Các bài mà cô Olga Nikolaevna cho đấy.

Iura ngó vào cuốn vở.

- Cậu viết gì thế này, đáng lẽ là "răng" thì cậu lại viết "dăng"

- Quy tắc ở đây thế nào nhỉ? - thằng Siskin hỏi. - Tớ mới học quy tắc về các nguyên âm không có trọng âm thôi mà.

- Ở đây là từ có sẵn trong sách, thế thì khi chép lại phải chăm chú. Iura nói. Cậu có thấy là trong sách viết "răng" đó không?

Rồi thằng Vania đến. Nó thấy chúng tôi ngồi học, cũng nói:

- A, các cậu học bài đấy à!

- Chúng tớ học, - hai đứa chúng tôi cùng nói.

- Tốt lắm! Cả lớp sẽ phải cảm ơn các cậu!

- Còn thế nữa cơ đấy! - thằng Siskin nói. - Mỗi học sinh có nghĩa vụ phải học tốt, cho nên chả có ai cảm ơn ai ở đây cả.

- Thôi mà, đấy là tớ nói thế. Cả lớp mong muốn là chúng ta cùng học tốt mà. Một khi các cậu học bài tức là mọi việc đều ổn.

Cửa lại mở ra, thằng Vasia Erokhin đến.

- A, các cậu học bài đấy à! - nó nói.

- Chuyện gì thế nhỉ? - tôi nói. Sao đứa nào đến cũng nói mỗi một câu ấy, làm như là chúng tớ không bao giờ học bài ấy.

- Tớ có nói cậu đâu, đấy là tớ nói thằng Siskin. - Vasia nói.

- Thế Siskin làm sao? Cứ như là nó chưa bao giờ học bài ấy. Các môn khác nó học có kém lắm đâu, trừ môn tiếng Nga thôi...

- Thôi, cậu đừng cáu, đấy là tớ nói vô tình thế. Tớ nghĩ là nó lười học nên trông thấy nó học thì tớ nói vậy thôi.

- Các cậu có thể nói cái gì khác nữa chứ nhỉ. Làm như chẳng còn gì để nói ấy.

- Làm sao tớ biết được là các cậu lại tự ái đến thế chứ? Theo tớ thì hỏi thế có gì đáng tự ái đâu.

Cửa lại hé mở, thằng Alic Sorokin xuất hiện.

- Nó sẽ bảo: "A, các cậu học bài đấy à" cho mà xem. - Siskin thì thầm.

- A, các cậu học bài đấy à! Alic Sorokin vui vẻ hỏi. Chúng tôi phá lên cười, và suýt nữa thì sặc.

- Các cậu cười gì thế? Tớ có nói cái gì buồn cười đến thế đâu? - thằng Alic bối rối.

- Không sao, chúng tớ không cười cậu. - tôi nói. Cậu đến làm gì thế?

- Thế thôi. Tớ nghĩ là đến xem các cậu có cần tớ giúp không.

- Cậu có mang bàn cờ theo không đấy? - tôi hỏi.

- Ồi tớ đoảng quá! Tớ quên không mang theo bàn cờ rồi! Giá có bàn cờ thì chúng ta làm

một ván nhĩ!

- Không, tốt nhất cậu hãy mang cái bàn cờ của cậu đi cho xa, - Iura nói. - Thôi chúng mình về nhà đi, để cho các cậu ấy học.

Cả bọn ra về.

- Chúng nó đến kiểm tra xem chúng mình có học không ấy mà. - thằng Siskin nói.

- Thì sao nào? - tôi nói. Chẳng có gì đáng tự ái ở đây cả.

- Tớ có tự ái đâu. Tớ cũng không nói thế. Bọn nó toàn bạn tốt, quan tâm đến tớ đấy chứ.

- Thế cô Olga Nikolaevna đã nói với mẹ cậu là cậu không đi học chưa? - tôi hỏi thằng Siskin.

- Nói rồi. Cả mẹ lẫn dì Zina! Giá mà cậu biết được hôm đó tớ đã bị xạc một trận thế nào! Măng mới ghê chứ, tớ sẽ nhớ suốt đời ấy. Nhưng mà thôi, không sao. Tớ cũng thấy mừng vì cuối cùng thì mọi việc cũng xong xuôi. Không đi học tớ cũng khổ lắm chứ. Không thiếu chuyện gì mà tớ chưa nghĩ đến trong mấy ngày ấy. Tất cả trẻ con khác đều bình thường, sáng ngủ dậy thì đi học, còn tớ lang thang khắp nơi trong thành phố như một con chó vô chủ, đầu óc nghĩ ngợi linh tinh. Tớ thương mẹ tớ lắm. Tớ có muốn nói dối mẹ đâu. Thế mà cứ phải nói dối mãi, không dừng lại được nữa. Các bà mẹ khác thì tự hào về con mình lắm, còn tớ thế này thì ai mà tự hào cho được. Chẳng biết nỗi khổ cực đó đến bao giờ mới chấm dứt, ngày càng xấu đi thôi.

- Sao tớ chẳng thấy cậu khổ mấy nhĩ, - tôi hỏi.

- Cậu thì biết gì! Tớ khổ lắm chứ! Đó là tớ làm ra vẻ cứng rắn thế thôi, thực ra thì lương tâm cắn rứt lắm.

- Cậu làm ra vẻ thế để làm gì?

- Thì thế thôi, cậu đến nhà, trách móc tớ, còn tớ, cậu hiểu không, tớ thấy xấu hổ quá cơ, nên tớ mới phải làm ra vẻ chẳng có chuyện gì xảy ra, làm như mọi việc đều tốt đẹp. Thôi, cũng may là tất cả đã trôi qua rồi, không bao giờ trở lại nữa. Cứ như có một trận bão lướt qua ấy, nhưng bây giờ thì bão đã tan, tất cả bình yên trở lại. Tớ chỉ còn mỗi một việc là cố mà học cho tốt thôi.

- Ủ, thế thì cậu phải cố gắng đấy! - tôi nói. Tớ cũng phải cố gắng.

Chương mười tám

Ngày hôm sau cô Olga Nikolaevna kiểm tra bài tập cô cho thằng Siskin làm ở nhà hôm trước, và tìm thấy những lỗi mà tôi bỏ qua vì không nhận thấy. Những chỗ phải điền chữ cái trong bài tập cuối cùng thì nó làm đúng, bởi vì khi làm nháp tôi đã kiểm tra nó rất kỹ, nhưng khi chép vào vở thì nó lại chép sai. Lúc thì bỏ sót một chữ cái, lúc thì viết chưa hết đuôi từ, lúc đáng lẽ phải viết chữ này nó lại viết chữ khác. Đáng lẽ là «кастриюля» thì nó viết «карюля», và viết «окилки» ở chỗ đáng lẽ phải là «опилки».

- Đó là vì khi viết em đã không tập trung - cô Olga Nikolaevna nói. - Mà không tập trung có lẽ là vì em vẫn chưa thực sự chú trọng đến việc học tập. Cô thấy ngay là em làm bài tập rất vội cho chóng xong.

- Không mà, thưa cô, em có vội đâu, - thằng Siskin cãi.

- Không vội là thế nào? Thế thì vì sao chữ em viết lại xấu thế? Em xem này: vừa cong vừa xấu, lại ngả nghiêng mỗi chữ một kiểu nữa. Giá mà em cố gắng thật sự thì chắc hẳn chữ viết phải khá hơn chứ. Nếu như một học sinh cố gắng hết sức để làm bài tập, chăm chú vào việc học, thì không chỉ tránh được các lỗi trong bài, mà chữ viết cũng thẳng thắn hơn, đẹp đẽ hơn. Đây, em có nhận là em chưa tự giác học tập lắm không?

- Thưa cô, em có tự giác học đấy ạ, có điều là em chưa đủ ý chí để bắt buộc bản thân mình phải học tập chăm chỉ thôi ạ. Chẳng hiểu sao chứ, em cứ muốn làm các bài tập cho chóng xong, nhưng xong nhanh để làm gì thì chính em cũng không biết.

- Đó là vì em chưa nhận thức được, rằng mọi thành quả chỉ có thể đạt được nếu lao động và học tập chăm chỉ. Thiếu sự chăm chỉ thì em sẽ chẳng bao giờ có đủ ý chí, và em sẽ không thể sửa chữa khuyết điểm đến nơi đến chốn được. - Cô Olga Nikolaevna nói.

Từ đấy, cứ nhìn quyển vở của thằng Siskin thì có thể thấy ngay cuộc đấu tranh vất vả của nó với bản thân. Lúc đầu bài tập của nó được viết bằng một thứ chữ thẳng hàng thẳng lối và khá đẹp, nhìn không chê vào đâu được. Điều đó có nghĩa là đầu tiên thì ý chí của nó vẫn còn đủ mạnh để ngồi vào bàn học với lòng quyết tâm học cho ra học, nhưng dần dần cả quyết tâm lẫn ý chí nhụt dần, đó là lúc các con chữ bắt đầu xiêu vẹo, chồng chất lên nhau, biến thành những cái móc cái gậy vô nghĩa đến mức khó có thể đọc ra nó viết chữ gì. Nhưng đôi khi thì ngược lại - bài tập lúc bắt đầu thì xiêu vẹo khó tả - thằng Siskin đang muốn làm bài càng nhanh càng tốt bởi nó chẳng thấy việc học tập này có gì hay ho, thế nhưng càng viết thì ý chí của nó càng vững vàng, các con chữ ngày càng ngay ngắn, đến mức người ta có thể nghĩ rằng bài tập này lúc đầu tiên là một người viết, sau đó là một người khác.

Nhưng tất cả những cái đó mới chỉ là một nửa vấn đề thôi. Khó khăn chính đối với nó là nội dung các bài học. Vẫn như trước, số lỗi của nó trong bài tập tiếng Nga nhiều vô kể, và khi viết bài chính tả tại lớp, nó vẫn xơi ngỗng.

Cả lớp thì hy vọng là lần này ít ra nó cũng được ba, bởi ai cũng biết là nó đã quyết tâm và học hành chăm chỉ hơn hẳn. Bởi vậy, cả lớp thất vọng lắm.

- Nào cậu Vichia, hãy kể cho cả lớp nghe cậu học bài ở nhà với Siskin như thế nào, - Giờ giải lao Iura yêu cầu tôi.

- Học thế nào nữa? Chúng tớ đã học hành rất chăm chỉ.

- Chăm chỉ thế nào? Tại sao lần này thằng Siskin vẫn chưa sửa được lỗi?

- Thì tớ có lỗi gì đâu nào, tự nhiên nó thế đấy chứ! Ngày nào mà tớ chả học tiếng Nga với nó.

- Thế sao bây giờ nó vẫn chưa tiến bộ gì cả?

- Thì tớ có lỗi gì khi nó không tiến bộ chứ? Bởi vì thời gian học vẫn còn ngắn quá.

- Ngắn là thế nào? Hai tuần rồi đấy. Đó là vì cậu không biết cách bắt thằng Siskin phải học cho ra học. Phải tìm người thay cậu thôi. Chúng tớ sẽ nói với cô Olga Nikolaevna, để cô cử thằng Vania Pakhomov thay cậu. Nó biết cách bắt thằng Siskin phải học hành hiệu quả hơn.

- Không, không được, xin lỗi các cậu, - tôi nói, - Chính thầy hiệu trưởng đã giao cho tớ việc học cùng với thằng Siskin cơ. Các cậu không có quyền thay tớ đâu.

- Thì có sao. Mai chúng tớ sẽ bàn với cô Olga Nikolaevna. Cậu cứ làm như là thầy hiệu trưởng giao cho cậu thì không ai có thể thay đổi được ấy.

- Thôi cậu Vichia, biết điều đi nào, - Lenia Astaphiev nói. Đằng nào thì cô Olga Nikolaevna cũng sẽ thay cậu thôi. Cậu không hoàn thành được nhiệm vụ rồi. Vania sẽ làm tốt hơn cậu.

- Tất nhiên rồi. Vania nói.

- Chưa chắc, - tôi phản đối.

- Cậu tranh cãi với chúng tớ làm gì nhỉ? Cậu đã thấy kết quả rồi đấy. Và thế là cả bọn xúm lại đòi tôi nhượng bộ, nhưng tôi vẫn bướng như một con dê và kiên quyết không chịu.

- Không, thà để cô Olga Nikolaevna quyết định, chứ tớ dứt khoát không chịu đâu.

- Thôi được, đã thế thì để cô Olga Nikolaevna thay người. Cậu càng khổ hơn mà thôi, - Cả bọn nói.

Chính tôi cũng không biết tại sao tôi lại buồn đến thế, dù cảm thấy là mình cũng không nên gượng bảo vệ ý kiến của mình, một khi đã xảy ra chuyện như thế, và Siskin đã bị hai điểm. Hình như việc đã có thể khác nếu như một ai đó khác ở vào địa vị tôi, rất có thể mọi việc đã tốt đẹp hơn. Nhưng mà, biết làm sao được!

***

Hôm đó tôi và thằng Siskin đều rất thất vọng.

- Thôi tội mình học nhóm với nhau lần cuối cùng vậy. Mai cô Olga Nikolaevna sẽ cử đứa khác đến học cùng với cậu - tôi nói với thằng Siskin khi đến nhà nó.

- Nhỡ cô không đổi thì sao? - Siskin nói.

- Không, - tôi nói, - đã rõ là tớ chẳng làm nên trò trống gì cả. Có lẽ là tớ không biết cách giúp cậu học.

Tôi cảm thấy rất buồn là thầy hiệu trưởng hẳn sẽ không hài lòng. Tôi đã hứa với thầy sẽ giúp thằng Siskin tiến bộ, nhưng rõ là tôi không hoàn thành nhiệm vụ. Thầy lại còn nói đó sẽ là hoạt động xã hội của tôi. Có nghĩa là tôi đã không làm tốt hoạt động xã hội, và như vậy uy tín của tôi chỉ còn là con số không.

- Nhưng có thể là cậu không có lỗi gì thì sao? Có thể chính tớ mới là người có lỗi? - Siskin nói. - Đáng lẽ tự tớ phải học chăm hơn, học tốt hơn. Thôi thế này, tớ kể cho cậu nghe bí mật của tớ vậy: Chính tớ có lỗi, tớ lúc nào cũng vội học cho chóng xong, vì thế nên viết chữ xấu và mắc nhiều lỗi. Giá tớ đừng vội vàng thì tớ đã học tốt hơn nhiều.

- Thế vì sao cậu lại vội vàng thế?

- Thôi được tớ kể cho cậu nghe bí mật vậy: Tớ muốn học cho xong để còn dạy con Lobzik làm xiếc.

- Thế cậu có dạy được nó không?

- Được.

- Á à, - tôi nói, - thảo nào bài vở của cậu mới xiên xeo như vậy. Có nghĩa là cậu ngồi học mà đầu óc thì chả nghĩ gì đến bài học cả, mà để ở chỗ con Lobzik, đúng không?

- Thì cũng gần như thế. Tớ nghĩ về chuyện khác, cho nên kết quả mới tồi tệ như vậy.

- Kết quả... - tôi nói, - làm gì có kết quả nào. Đuổi theo hai con thỏ cùng lúc thì cậu sẽ

chả bắt được con nào hết. Phải tập trung vào một việc thôi.

- Thì tớ ... cũng bắt được một con thỏ đấy thôi.

- Thỏ nào?

- Thì con Lobzik, tớ đã dạy được nó rồi đấy. Cậu sẽ thấy ngay thôi. Lobzik, lại đây nào!

Lobzik từ đâu đó nhảy bổ đến. Siskin chìa cho nó xem mảnh bìa có viết số 3.

- Nào, Lobzik, số mấy đây? Con Lobzik tự tin sửa ba tiếng.

- Thế số mấy đấy? Siskin chìa cho nó xem mảnh bìa viết số 5. Lobzik sửa đúng năm tiếng.

- Đấy, cậu thấy chưa? Tớ chỉ cần búng khẽ ngón tay là nó biết phải dừng sửa.

- Cậu làm thế nào mà dạy được nó thế?

- Đầu tiên thì nó cũng không hiểu đâu, tớ đành phải làm thế này: Khi nó đã sửa đủ số lần rồi thì tớ ném cho nó miếng đường, miếng dỗi hay miếng bánh mì, đồng thời búng ngón tay. Lobzik ngừng sửa để bắt lấy miếng thức ăn. Vài ngày sau thì tớ thôi không ném thức ăn nữa, mà chỉ búng ngón tay thôi. Nó thấy tớ búng tay thì vẫn ngừng sửa, chờ cái gì đó ngon lành vào miệng. Nó đã quen rồi mà. Đầu tiên thì tớ búng tay thành tiếng, nhưng sau rồi chỉ búng rất khẽ...

- Thế đấy, - tôi nói, - có nghĩa là đáng lẽ cậu phải học bài thì cậu lại đi dạy con chó học!

- Ủ, - nói nói, - chả hiểu tại sao tớ vẫn bị ngược ngược thế nào ấy. Tớ là con người yếu đuối! Thôi được, chẳng nào thì bây giờ tớ cũng đã dạy được con chó rồi, tớ hứa sẽ học cho ra học vậy. Không còn gì ảnh hưởng đến việc học tập của tớ nữa, rồi cậu sẽ thấy!

- Thấy rồi, - tôi nói. Có điều là người thấy sẽ không phải tớ đâu, mà là thằng Vania.

***

Hôm sau thằng Siskin thu nhặt hết tất cả các bài tập mà cô Olga Nikolaevna ra, mang đến lớp. Nó trình cô tất cả số bài tập đó, nói:

- Thưa cô Olga Nikolaevna, đây là tất cả số bài tập mà cô ra về nhà. Đây là các bài em đã làm tốt, còn đây là các bài còn nhiều lỗi. Đây là các bài mà tự em làm sai nhiều, Vichia đã bắt em phải làm lại. Cô thấy đấy, có phải là bạn ấy không biết cách giúp em học đâu.

- Cô biết, là Vichia đã giúp em rất tốt, - cô Olga Nikolaevna nói. - Nhưng chính em cần

phải cố gắng nhiều hơn nữa. Tức là cần phải có ý thức học tập nghiêm túc hơn. Vichia giúp em học, chứ không thể học thay em được. Em phải tự giác nỗ lực học tập.

- Em hứa sẽ tự giác học tập, thưa cô, em chỉ xin cô cho phép Vichia tiếp tục học với em thôi ạ. Bạn ấy đã mất nhiều thì giờ vì em lười rồi.

- Thôi được, cứ để Vichia học cùng với em. Tôi cũng thấy là Vichia rất tự nguyện giúp em học tập. Sắp tới kỳ nghỉ đông rồi. Vậy thì ngày nghỉ đông đầu tiên các em tới gặp cô nhé. Cô sẽ ra thêm bài tập cho em, và bàn thêm với Vichia về phương pháp giúp em học tập để có thể đạt được kết quả tốt hơn.

Chúng tôi hết sức mừng rỡ, bởi vì cô Olga Nikolaevna đã đồng ý cho tôi tiếp tục học nhóm với Siskin. Thằng Siskin nói:

- Thưa cô Olga Nikolaevna, chúng em còn có chung một con chó xiếc nữa ạ, con Lobzik. Cô cho phép chúng em biểu diễn cùng với con chó trong buổi liên hoan năm mới nhé?

- Thế chó của các em biết làm trò gì?

- Thưa cô nó giỏi số học lắm ạ. Nó biết đếm, như con chó trong rạp xiếc ấy.

- Ai đã dạy nó đếm?

- Chúng em dạy ạ.

- Thôi được rồi. Liên hoan mừng năm mới các em hãy mang nó đến. Cô nghĩ là nếu được xem con chó biết đếm thì các bạn học sinh sẽ thích lắm đấy.

Chương mười chín

Tôi cảm thấy không thoải mái lắm, vì thằng Siskin đã dạy con Lobzik mà không chờ tôi, bởi tôi cũng thích dạy con chó lắm, nhưng giờ đây, khi nó đã biết đếm thì tôi chẳng còn làm gì được nữa rồi.

- Cậu đừng buồn, - Siskin nói. - Nhất định khi nào tớ gặp một con chó hoang trên phố thì tớ sẽ mang nó về cho cậu, lúc ấy thì cậu tha hồ mà dạy.

- Mình tớ dạy thì tớ cũng chả thích, - tôi nói. - Tớ muốn bọn mình cùng làm cơ, còn một mình tớ thì thôi, tớ chả bận rộn với con chó mới làm gì.

- Nhưng, tớ cũng vẫn giúp cậu dạy nó mà. Chúng mình sẽ cùng dạy nó, và cậu cũng sẽ có con chó thông thái của riêng cậu.

- Không, - tôi nói, - không cần đâu. Nếu có chó mới ấy à, thì cậu lại dạy dỗ nó suốt ngày

chứ chả học hành gì hần thôi. Để chuyện dạy chó đến hè thì hơn đấy.

- Ừ thì để đến hè, nếu cậu đã muốn vậy. Còn với cả lớp thì chúng mình sẽ bảo con Lobzik là con chó chung của hai đứa. Chúng mình đã cùng dạy dỗ nó còn gì. Và sẽ cùng biểu diễn trong dịp năm mới nhé.

- Thế nhờ lúc lên sân khấu nó hoảng hốt thì sao? – Tôi nói. - Phải dạy nó quen với người lạ trước đi, kéo nó hoảng sợ đấy.

- Dạy thế nào bây giờ nhỉ?

- Tớ nghĩ cần phải đem nó đến những nơi đông người. Giờ hai đứa mình học bài đã, rồi đem nó sang nhà tớ, biểu diễn cho bố mẹ tớ xem nó biết đếm thế nào.

Khi chúng tôi học bài xong thẳng Siskin đeo vòng vào cổ con Lobzik, buộc dây vào cái vòng cổ, và chúng tôi dẫn con chó đến nhà tôi. Đúng lúc đó thì cô Nadia và chú Seriozha cũng vừa đến.

- Chúng cháu sẽ biểu diễn với con chó thông thái ạ, - tôi nói. – Cô chú ngồi ghế như ở rạp xiếc ấy nhé, và hãy theo dõi con chó.

Chúng tôi cho con Lobzik ngồi trên ghế đầu. Siskin lấy từ trong túi những mảnh bìa viết số mang từ nhà đến, và bắt con Lobzik đếm. Nó sửa đúng hết. Trong đầu tôi bỗng xuất hiện một sáng kiến tuyệt vời: Tôi không đưa mảnh bìa nào cho Lobzik xem nữa, mà hỏi nó:

- Nào, Lobzik, hai lần hai là mấy? Con chó sửa liền bốn tiếng. Tất nhiên là nhờ tôi đã khế bật ngón tay rất đúng lúc.

Cái Lika mừng rỡ:

- Ôi ôi!!! Nó thuộc cả bản cửu chương kìa!

Và tất cả mọi người đều khen ngợi chúng tôi đã dạy con chó rất khéo, và chúng tôi khoe ngay sẽ biểu diễn với con Lobzik tại buổi dạ hội năm mới tại trường.

- Nhưng các anh có quần áo biểu diễn chưa? – Lika hỏi.

- Ờ nhỉ, không có quần áo thì diễn thế nào được nhỉ? Tôi băn khoăn

- Không có quần áo thì không hay đâu. – Lika nói. Em sẽ may hộ các anh những cái mũ ống cao màu sắc sỡ nhé. Các anh sẽ đội mũ ống ấy như anh hề trong rạp xiếc vậy.

- Thế em làm mũ bằng gì?

- Em có sẵn giấy màu đây. Em mua để trang trí cây thông mà.
- Thế làm mũ cho cả con Lobzik nữa thì sao nhỉ? – Kostia hỏi.
- Không, Lobzik mà đội mũ thì buồn cười lắm. Em làm cho nó cái vòng cổ bằng giấy trang kim còn hơn.
- Thôi được, em làm gì tùy em, - tôi nói.
- Giờ ta đến nhà Gleb Skameikin đi, biểu diễn cho nó xem con Lobzik đếm giỏi thế nào, - Siskin nói.

Chúng tôi đến nhà Skameikin, từ nhà Skameikin sang nhà Iura, từ nhà Iura sang nhà Tolia. Ở đâu chúng tôi cũng cho con Lobzik biểu diễn, và nó được thưởng bao nhiêu là món ăn ngon lành. Cuối cùng chúng tôi đến nhà Vania Pakhomov, may làm sao đúng lúc nhà nó có khách. Chúng tôi mừng rỡ bởi nghĩ là có cơ hội tập dượt thật sự. Thế nhưng chúng tôi đã mừng quá sớm. Nhục quá, thậm chí không biết trốn đâu cho đỡ xấu hổ: Con chó đáng lẽ phải trả lời theo đúng nhịp búng tay, thì lại sủa lung tung hết cả. Nó chả nói đúng được lần nào! Và cuối cùng thì nó ngồi thừ ra, chả buồn sủa trả lời nữa. Thế mà chúng tôi đã lở khoe khoang nó thông thái đến mức nào! Thôi đành mang nỗi nhục về nhà vậy.

- Chả biết nó bị làm sao thế nhỉ? – Siskin nói khi chúng tôi đã ra ngoài phố. Nó chìa cho con Lobzik miếng đường, nhưng con chó chỉ gặm gặm qua loa, rồi bỏ đấy.
- À, hiểu rồi, - tôi nói. – Chúng mình cho nó ăn nhiều quá đấy mà. Nó no nê rồi, nên chả để ý đến chuyện phải trả lời đúng nữa. Siskin nói:
- Nhỡ đúng vào lúc biểu diễn nó lại thế nữa thì sao nhỉ? Nhục mặt với cả trường mất thôi! Hay là thôi, đừng biểu diễn nữa.
- Không, sao lại thế, - tôi nói, - mà giờ mới từ chối biểu diễn thì cũng đã muộn rồi. Đã lỡ nhận thì phải làm đến cùng chứ.

Suốt một ngày trước Năm mới thẳng Siskin lo lắng lắm, nó cố gắng dạy bảo con Lobzik.

- Thôi cậu để cho nó yên đi nào, - tôi nói. Thế nào cậu cũng quần nó mệt và chán ngấy cả ngày, nên đến lúc cần thì nó không thèm trả lời nữa cho mà xem.
  - Thôi được, tớ sẽ không đụng đến nó nữa vậy. Thôi đi chơi đi, Lobzik!
- Chúng tôi để con chó được yên và chuẩn bị cho bản thân mình. Lika đã làm hai chiếc mũ nhọn: cho tôi chiếc mũ màu xanh da trời với những ngôi sao màu bạc, còn thẳng Siskin thì

màu xanh lá cây có sao vàng. Ngoài ra, nó làm thêm cho mỗi đứa một bộ ống tay áo vàng và cổ áo bạc nữa. Chúng tôi thử mang tất cả những cái đó lên mình và vô cùng hài lòng. Trông đúng như hai anh hề trong rạp xiếc vậy. Lobzik cũng có một cái vòng cổ màu vàng.

***

Cuối cùng cũng đã đến lúc biểu diễn, và chúng tôi mang con Lobzik đến trường. Phần đầu của buổi biểu diễn chúng tôi ngồi trong ghế khán giả để cho con chó quen với đám đông, rồi mới mang nó vào sau cánh gà chờ đến lượt mình. Ở đó chúng tôi cũng xem được hết tất cả các tiết mục của bạn bè, không phải bỏ qua mất tiết mục nào. Chúng tôi mang sẵn tất cả trang phục biểu diễn và mang vòng cổ cho con Lobzik. Cuối cùng thì cũng đến lượt chúng tôi, và hai thằng bước ra sân khấu trong trang phục thật oách. Siskin đi trước, sau nó là con Lobzik vẫn mang vòng cổ và dây xích, còn tôi ra sau cùng, tay cầm một cái va li nhỏ, trong đựng tất cả mọi dụng cụ mà chúng tôi đã chuẩn bị sẵn cho buổi biểu diễn. Siskin đặt con chó lên ghế đầu giữa sân khấu, nói:

- Các bạn thân mến, trước mặt các bạn là con chó thông thái tên là Lobzik. Nó rất giỏi toán. Hiện nay nó mới học được cách đếm đến mười thôi, nhưng nhất định là nó sẽ học tiếp, và chúng tôi sẽ còn biểu diễn tiếp. Chúng tôi mong các bạn ngồi xem trật tự, bởi con Lobzik mới lên sân khấu lần đầu tiên, và có thể nó sợ tiếng ồn.

Chính thằng Siskin rõ ràng cũng đang hồi hộp lắm, vì giọng nói của nó run run. Tôi cũng rất run, và giá kể tôi phải nói chứ không phải thằng Siskin thì chắc tôi chả nói được câu nào ra hồn.

- Tiết mục của chúng tôi bắt đầu, - Thằng Siskin nói.

Tôi lúi trong va li ra ba khúc gỗ nhỏ và xếp thành một hàng trên bàn, thật rõ ràng để mọi người đều trông thấy.

- Bây giờ con Lobzik sẽ cho biết trên bàn có mấy khúc gỗ, - Siskin tuyên bố. Nào, bao nhiêu khúc gỗ tất cả, Lobzik?

Con Lobzik sửa ba tiếng.

Khán giả vỗ tay nhiệt liệt, thậm chí hét lên vì mừng vui. Con Lobzik hoảng hốt, nhảy từ trên ghế xuống và định bỏ chạy. Siskin đuổi theo nó, nhét vào mõm nó một miếng đường và đặt nó lên ghế như cũ. Con Lobzik nhá miếng đường, khán giả trở lại trật tự. Tôi lấy trong va li thêm một khúc gỗ nữa, đặt lên bàn cạnh những khúc lúc nãy.

- Nào, thế bây giờ thì có mấy khúc gỗ? – Siskin hỏi.

Con chó sủa bốn tiếng.

Khán giả một lần nữa vỗ tay vang dội. Con chó thêm một lần nữa muốn bỏ chạy, nhưng Siskin kịp tóm lấy nó để nhét vào mõm nó một miếng đường nữa. Tôi mau chóng xếp thêm ba khúc gỗ lên bàn.

- Bây giờ thì có mấy khúc gỗ nào? – Siskin hỏi. Con chó sủa rõ ràng bảy tiếng.

Tôi lôi từ va li miếng bìa có viết sẵn số 2 và đưa ra trước khán giả.

- Số mấy đây? – Siskin hỏi. Con Lobzik sủa hai tiếng.

Lần lượt chúng tôi đưa cho con chó tất cả các con số khác nhau, rồi thẳng Siskin hỏi:

- Hai lần hai là mấy? Hai lần ba là mấy? Ba cộng bốn là bao nhiêu?

Lần nào con Lobzik cũng trả lời đúng. Khán giả vỗ tay nhiệt liệt, nhưng con chó đã dần dần quen với tiếng ồn đó, và không hoảng sợ bỏ chạy nữa. Tôi cũng đã hết hồi hộp, nói:

- Thưa các bạn, con Lobzik còn biết làm toán đố nữa. Mời bạn nào đó hãy cho nó một đề toán, các con số không lớn quá thì con Lobzik có thể giải được.

Một cậu bé đứng lên, đọc đề toán: "Cái chai cùng với nút có giá 10 kopếch. Chai đắt hơn nút 8 kopếch. Vậy chai giá bao nhiêu và nút giá bao nhiêu?".

- Nào, Lobzik, mày hãy suy nghĩ để giải bài toán, - tôi nói, và suy nghĩ rất nhanh xem giải bài toán này thế nào. Tôi nghĩ ra ngay đáp số: cái nút giá 2 kopếch, còn cái chai – 8 kopếch.

- Lobzik, nào, cái nút chai giá bao nhiêu? Con Lobzik sủa hai lần.

- Thế còn cái chai? Con chó sủa 8 lần.

Khán giả kêu gào mới ghê chứ:

- Sai rồi, con chó tính sai rồi!

- Sao lại sai, - tôi nói, - cả hai thứ giá 10 kopếch còn gì, tức là cái nút giá 2 kopếch, còn cái chai giá 8 kopếch.

- Sai rồi, trong đầu bài là chai đắt hơn nút những 8 kopếch cơ. Nếu cái nút đã giá 2 kopếch rồi thì chai giá là 10 kopếch, nhưng cả nút cả chai giá chỉ 10 kopếch thôi mà – Khán giả giải thích.

Tôi hiểu rằng mình đã làm sai bài tính đổ, và bảo con Lobzik:

- Lobzik, mày tính sai rồi, nhầm lại xem.

Tất nhiên là chả phải nó nhầm lại, mà tôi phải nhầm lại. Nhưng tôi nói:

- Thưa các bạn, hãy để nó suy nghĩ một chút, rồi nó sẽ giải đúng.

- Cứ để nó suy nghĩ, - khán giả hét. - Đừng giục nó làm gì. Đối với con chó bài toán đổ thế là khó rồi.

Tôi suy nghĩ: "Nếu như cái chai đã đắt hơn cái nút 8 kopếch, thì cái nút giá 2 kopếch và cái chai – 10 kopếch. Tổng cộng phải là 12 kopếch chứ nhỉ, thế mà trong đầu bài lại chỉ là 10. Nếu cái chai giá 8 kopếch, còn cái nút giá 2 kopếch, thì hóa ra chai chỉ đắt hơn nút có 6 kopếch thôi" – Tôi cảm thấy mình như mê muội! Đầu bài kiểu gì thế không biết? Chả phải đầu bài, mà là cái vòng luẩn quẩn...

- Thưa các bạn, xin các bạn hãy kiên nhẫn. Con chó còn phải suy nghĩ một chút, nó sẽ nghĩ ra ngay bây giờ đấy ạ.

- Không sao, không sao, cứ để cho nó nghĩ! Khán giả hét. – Con chó chứ có phải người đâu. Nó không giải được ngay cũng đúng thôi!

"Hừ, - tôi nghĩ bụng, - Nói gì con chó, đến người còn chả giải được đây này!". Và tôi nghĩ tiếp.

- Này cậu! thằng Siskin nói thầm với tôi, - cái nút giá 1 kopếch!

Tôi hiểu ngay lập tức: cái nút giá 1 kopếch, cái chai đắt hơn 8 côpếch, có nghĩa là chai giá 9 kopếch, tổng cộng đúng là 10!

- Xong rồi! Tôi hét, - Xin các bạn chú ý, con chó sẽ trả lời ngay bây giờ đấy ạ!

Khán giả lặng đi.

Nào, Lobzik, mày trả lời đi, cái nút giá bao nhiêu nào? Con Lobzik sủa một tiếng.

- Hoan hô! Khán giả hét

- Trật tự, trật tự, - tôi nói, - đã xong cả bài toán đâu ạ. Bây giờ con chó sẽ trả lời câu hỏi thứ hai: Cái chai giá bao nhiêu? Con chó sủa liên tục 9 lần. Chao ôi, tiếng ồn ào cất lên mới ghê làm sao chứ! Khán giả vỗ tay và hét rất to:

- Giỏi quá, con chó giỏi quá! – Các bạn nói – Lần đầu tiên nó tính nhầm, nhưng cuối cùng thì cũng giải đúng được bài toán đố.

Buổi biểu diễn kết thúc.

Chương hai mươi

Thế là năm mới đã đến, và kỳ nghỉ đông cũng bắt đầu. Nhà nhà đều trang trí cây thông năm mới. Ai nấy đều vui vẻ nghĩ đến ngày hội. Chúng tôi, tức là tôi và thằng Siskin cũng có tâm trạng hội hè vui vẻ như mọi người, nhưng chúng tôi đã quyết định trong kỳ nghỉ không chỉ chơi bời, mà còn phải học bài nữa.

Ngay ngày nghỉ đông đầu tiên chúng tôi đã đến gặp cô Olga Nikolaevna, nhận bài tập cô giao về nhà.

Thằng Siskin có hứng học tập, đến mức nó đồng ý học suốt ngày. Nhưng tôi quyết định mỗi ngày chúng tôi sẽ chỉ học bài 2 giờ thôi, thời gian còn lại dành để đi chơi, nghỉ ngơi và đọc sách.

Ngày nào tôi cũng học cùng với nó, và Siskin dần dần cũng bắt kịp cả lớp. Khi kỳ nghỉ đông kết thúc, cả lớp đã phải viết chính tả, và Siskin được ba điểm. Nó vui mừng vì chuyện đó tới mức như thể đã nhận được điểm năm vậy.

- Sao cậu mừng rỡ thế mới được chứ? – tôi bảo nó. – Ba điểm thì đã lấy gì làm tốt lắm.

- Không sao, đối với tớ hiện nay thì ba cũng là tốt lắm rồi. Lâu lắm rồi tớ có được điểm ba nào môn tiếng Nga đâu. Nhưng tớ chưa phải đã hài lòng đâu. Rồi cậu sẽ thấy, lần sau thế nào tớ cũng được bốn, rồi sẽ có lúc tớ được năm cho mà xem.

- Tất nhiên, sẽ có lúc cậu được năm, - Iura nói với nó, - Nhưng bây giờ cậu hãy đừng nghĩ đến điểm năm vội, mà hãy cố để được bốn đã, để lớp chúng ta không còn học sinh nào bị điểm ba.

- Cậu đừng lo, - Siskin nói, - Tất cả sẽ đâu vào đấy thôi. Từ giờ trở đi cả lớp mình sẽ không phải xấu hổ vì tớ nữa đâu. Tớ đã hiểu là mỗi người đều phải cố gắng bảo vệ danh dự của cả lớp mình. Tớ cũng cố gắng thật sự đấy, nên giờ đây chỉ còn một chút xíu nữa thôi.

Cô Olga Nikolaevna cũng rất mừng bởi thằng Siskin đã cố gắng học tập tốt hơn.

- Đã đến lúc các em phải tham gia cả các hoạt động tập thể rồi đấy, - cô nói với chúng tôi, - tất cả các bạn trong lớp ai cũng đã có việc gì đó vì lợi ích chung, chỉ riêng các em là chưa có việc thôi.

- Từ giờ trở đi chúng em sẽ bắt đầu nhận việc ạ, - tôi nói.

- Vâng, chúng em sẽ nhận ạ, - Siskin nói. Em muốn được tham gia làm báo tường đã lâu rồi, nhưng chả ai bầu em vào ban biên tập cả.

- Đúng đấy ạ, - tôi nói, - Chúng em xin được gia nhập ban biên tập báo tường ạ.

- Không, các em chưa được tham gia làm báo tường đâu. Trong ban biên tập báo tường toàn là các bạn có uy tín nhất trong lớp, - Cô Olga Nikolaevna nói.

- Thôi cũng được ạ, chúng em đồng ý làm bất kỳ công việc gì, - Siskin nói. Nếu cô đồng ý hãy để các bạn bầu em vào ban vệ sinh ạ. Em đã từng tham gia ban vệ sinh, hồi em còn học lớp hai ấy. Em rất thích đi kiểm tra, và bắt các bạn đi rửa tay bằng xà phòng, rồi kiểm tra xem tai của các bạn có sạch không nữa.

- Nhưng ban vệ sinh của lớp ta cũng đã được bầu xong rồi mà. Nếu các em muốn, cô sẽ giao cho các em một công việc cũng rất hay. Cần phải tổ chức tủ sách của lớp, các em ạ. Các em sẽ cho các bạn mượn sách.

- Thế lấy sách ở đâu ạ? Tôi hỏi.

- Các em sẽ nhận sách từ thư viện của trường. Còn cô sẽ mượn hộ các em một cái tủ.

- Em nhận ạ, - Siskin nói. Em thích đọc sách lắm.

- Em cũng nhận ạ, - tôi nói.

- Thế có nghĩa là chúng ta đã thoả thuận xong. Các em hãy cố gắng để hoàn thành tốt nhiệm vụ của người giữ thư viện nhé. Các em hãy giữ gìn sách, và theo dõi để các bạn cũng cẩn thận giữ gìn sách.

Chúng tôi đến gặp cô giữ thư viện của trường, cô Sophia Ivanovna, và nói từ giờ trở đi chúng tôi là người giữ tủ sách của lớp bốn, và chúng tôi cần có sách.

- Tốt lắm, các em ạ, - cô Sophia Ivanovna nói. Thư viện của trường có nhiều sách cho lớp bốn đấy. Các em muốn nhận sách ngay bây giờ chứ?

Cô giao cho chúng tôi cả một chồng sách dày, và hai thẳng lô đồng sách đó về lớp mình. Nhiều thật, phải đến cả trăm quyển, nhưng khi xếp vào các ngăn tủ thì chúng tôi lại cảm thấy số sách đó ít quá, bởi vì chúng mới chỉ chiếm hết có ba ngăn tủ, còn lại ba ngăn trống.

- Có thể, mỗi người chúng ta hãy đem thêm vài cuốn ở nhà đến, để số sách ở đây có

nhiều hơn? – Siskin nói. Tớ có thể góp năm hoặc sáu quyển.

- Tớ cũng thế, - tôi nói. Tớ có thể mang đến năm quyển nữa, nhưng như thế thì cũng vẫn còn là ít. Chả đủ sách để xếp đầy ba ngăn này đâu.

- Cậu nghĩ sao, nếu ta nói với cả lớp nữa? Có lẽ ở nhà ai đó có những quyển sách cũ, mà mọi người đều đã đọc xong rồi. Những quyển sách ấy cũng có thể mang đến đóng góp cho tủ sách của lớp.

Chúng tôi nói với cô Olga Nikolaevna về sáng kiến của mình.

- Thì cũng được, - cô Olga Nikolaevna nói, - các em hãy nói với cả lớp, rất có thể các bạn sẽ hưởng ứng.

Ngày hôm sau, chúng tôi thông báo với cả lớp rằng từ giờ trở đi lớp chúng ta có tủ sách riêng, nhưng có điều là số sách còn ít quá, và nếu ai muốn thì có thể đóng góp cho tủ sách dù là một quyển thôi cũng được.

Tất cả lớp hưởng ứng lời yêu cầu của chúng tôi, và mang đến lớp, người thì một quyển, người thì hai quyển, mà đa số mang nhiều hơn.

Số sách tập trung được lại nhiều quá, thành ra cái tủ chật cứng. Chúng tôi muốn cho các bạn mượn sách ngay, nhưng cô Olga Nikolaevna nói việc đầu tiên là phải làm một cuốn sổ đã.

Chúng tôi lấy một cuốn vở dày, ghi vào vở tất cả số sách và đánh số cẩn thận. Bây giờ, nếu cần tìm một quyển sách nào đó, chúng tôi không phải bới tung tủ sách lên, mà chỉ cần nhìn vào sổ.

Thằng Siskin mừng lắm, bởi vì tủ sách của chúng tôi đã trở nên quy củ. Đặc biệt nó thích thú là tất cả các ngăn tủ đều đầy sách.

- Thật là vừa vặn! – nó nói. - Chẳng thêm chẳng bớt được quyển nào.

Chốc chốc nó lại mở tủ và ngắm nghía những quyển sách.

Một số sách đã cũ mèm. Một số quyển đã long cả bìa, hay rách một vài trang. Chúng tôi quyết định mang số sách hỏng ấy về nhà, dán lại. Và, thế là sau khi đã học hành xong xuôi, chúng tôi lại đến nhà tôi, bởi nhà tôi có sẵn keo dán, và bắt tay vào việc. Lika thấy chúng tôi chữa những quyển sách thì cũng muốn giúp một tay.

Chúng tôi mất rất nhiều công sửa các bìa sách. Thằng Siskin cứ càu nhàu suốt.

- Thế đấy! – nó nói. - Thật chả biết người ta làm gì với sách nữa. Lấy sách đập lên đầu

nhau chắc?

- Ai lại lấy sách đánh nhau bao giờ, - cái Lika nói. - Chẳng biết anh nghĩ ra chuyện gì nữa! Sách có phải để làm thế đâu cơ chứ!

- Thế cô thử nói xem tại sao bìa sách lại bong ra nào? Nếu như tôi cứ ngồi im mà đọc chẳng lẽ bìa sách lại bong ra được hay sao?

- Tất nhiên là không bong rồi.

- Thì đấy, anh đang nói về chuyện đó mà. Đây này, nhìn xem: cả một trang rời hẳn ra! Tại sao nó lại rời ra nào? Có lẽ ai đó đã cố tình xé nó ra cũng nên, chứ chẳng đọc bình thường cho. Làm ơn nói xem xé sách để làm gì nào? Phải kéo tóc nó thật mạnh cho chừa thói xé sách đi ấy! Trang sách bị rời ra ấy có thể bị rơi mất, và ai đó đọc đến đấy sẽ không hiểu chuyện gì nữa. Sách vỡ thế thì còn có ích gì, làm ơn cho tớ hỏi?

- Đúng rồi, quyển sách như thế thì chẳng còn ích gì nữa. – Anh em tôi cùng nói.

- Đây nữa này, cái này thì có ích gì? – Nó tiếp tục la hét, - Xem này, trang này có cả con chó sáu chân nữa chứ! Chẳng lẽ điều đó là đúng sao?

- Tất nhiên là sai rồi, - Lika nói. Chó thì chỉ có bốn chân thôi!

- Ồi con bé này, anh có nói chuyện đó đâu?

- Thế chuyện gì?

- Anh đang nói chuyện vẽ chó vào sách là đúng hay sai cơ.

- Sai rồi, - Lika đồng ý.

- Tất nhiên là sai! Còn chuyện con chó sáu chân hay bốn thì chẳng có gì là khác nhau, tất nhiên là đối với quyển sách ấy. Còn đối với con chó thì kể ra cũng có khác. Nhưng nói chung là chẳng nên vẽ viết gì vào sách cả, cả chó, cả mèo, cả ngựa. Chứ nếu không thì người này vẽ con chó, người kia vẽ mèo, ai đó lại nghĩ ra cái gì chẳng biết, thì cuối cùng thật là vô vẩn, và quyển sách thì không ai còn có thể đọc được nữa.

Nó vớ lấy cục tẩy và bắt đầu tẩy cái hình vẽ. Và lại hét lên:

- Còn gì nữa đây? Ai đó đã vẽ một cái mặt mệt, lại còn vẽ bằng mực nữa chứ!

Nó bắt đầu tẩy cái mặt, nhưng mực đã ăn sâu vào giấy, và kết quả là nó làm thủng một lỗ tương trên trang sách.

- Ôi, giá mà tớ biết ai đã vẽ cái mặt đó – Siskin sôi lên, - tớ sẽ cho nó biết tay! Tớ sẽ dùng ngay quyển sách này đập cho nó một cái lên đầu!

- Chính anh đã nói là không được dùng sách đập lên đầu nhau mà, - Lika nói. Đập như thế thì bong mất bìa đấy ạ. Siskin chăm chú ngắm nghía cả bốn phía quyển sách.

- Không, quyển này thì không bong, quyển này bìa chắc lắm.

- Nào, - tôi nói, - Nếu như tất cả mọi người giữ thư viện đều lấy sách đập lên đầu bạn đọc thì chả bìa nào chịu được đâu!

- Thì cũng phải giáo dục họ đôi chút chứ nhỉ, - Siskin nói. Nếu chúng ta có những bạn đọc như thế thì tớ chả hiểu chuyện gì sẽ xảy ra nữa. Tớ không đồng ý để họ làm hỏng tài sản xã hội chủ nghĩa đâu.

- Thì phải giải thích với các bạn, để họ giữ sách cho thận trọng chứ, - tôi nói.

- Thế thì tốt nhất là các anh viết một cái khẩu hiệu đi, - Lika đề nghị.

- Đó đó, - Siskin mừng rỡ, - đúng là một sáng kiến hay. Nhưng viết cái gì nhỉ?

- Viết thế này này: "Hãy giữ sách cẩn thận vì sách không phải là cục sắt"

- Em lấy cái khẩu hiệu đó ở đâu vậy? – Tôi hỏi.

- Không ở đâu cả, - nó nói, - em tự nghĩ ra đấy.

- Không được hay lắm, - tôi nói, - anh không thích khẩu hiệu đó. Chả cần khẩu hiệu thì ai cũng hiểu sách không phải là cục sắt.

- Hay viết đơn giản thôi: "Hãy giữ gìn sách cẩn thận như giữ mắt mình". Ngắn gọn mà rõ ràng nhé. – Siskin nói.

- Không, - tôi nói, - tớ chả thích thế đâu. Mắt mũi thì có liên quan gì ở đây.

- Thế thì viết: "Hãy giữ gìn sách vì sách đắt tiền" – Siskin đề nghị.

- Cũng không hay, - tôi nói, - thế nếu sách rẻ thì phải xé hay sao?

- Viết thế này này: "Sách là người bạn của chúng ta. Hãy giữ gìn sách", - cái Lika nói.

Tôi suy nghĩ và đồng ý:

- Theo mình được đấy. Sách là bạn của con người, bởi sách dạy chúng ta nhiều điều hay. Và chúng ta cần giữ gìn sách như giữ gìn bạn mình.

Chúng tôi lấy giấy, màu vẽ và làm cái khẩu hiệu. Hôm sau, chúng tôi đem treo nó lên tường, bên cạnh tủ sách, và bắt đầu cho các bạn trong lớp mượn sách. Hể cho ai đó mượn, Siskin đều nói:

- Cậu xem nhé, trong sách chả có hình vẽ con chó, cái mặt hay con quỷ nào đâu đấy.

- Thế là thế nào?

- Hừ, nhỡ cậu vẽ nguệch ngoạc cái gì vào đó thì sao.

- Tớ vẽ để làm gì chứ?

- Tớ làm sao biết được! Việc của tớ là giao hẹn trước, để không có hình vẽ chó má hay cái mặt nào đấy. Đây là sách của tập thể. Nếu là sách của riêng cậu thì cậu vẽ cái gì cũng mặc cậu, nhưng kể cả sách của riêng cũng chả nên vẽ bậy vào, bởi vì sau cậu có thể em gái hay em trai cậu còn đọc sách, hay cậu cho bạn mượn chẳng hạn. Cho nên tớ cứ cảnh báo thế, còn cậu mà không nghe lời ấy, thì sau này tớ sẽ chẳng thêm nói chuyện với cậu nữa đâu.

- Thôi được, cậu giao hẹn rồi, thế là đủ. Nhưng thằng Siskin thì không thấy đủ, và nó giải thích với từng người một, tại sao lại phải giữ gìn sách cẩn thận.

Sau các buổi học nó buồn rầu ngồi cạnh cái tủ sách, đầu đầu ngẫm những ngăn tủ càng ngày càng vơi.

- Chán thật, - nó rầu rĩ, - thế là lại thành ra ít sách quá! Lúc đầu mới hay làm sao chứ! Cái tủ đầy ắp, thế mà bây giờ thì có khi lại phải bắt đầu kiếm thêm sách ở đâu đó thôi.

- Thế thì sao nào? – tôi an ủi nó. – vì khi đọc xong thì các bạn sẽ trả lại mà.

- “Sẽ trả lại”! Trả thì trả đấy, nhưng có ích gì nào! – Siskin trả lời. - Một đứa này đem trả thì đứa khác lại mượn đi, thế nên chả bao giờ cậu thu lại được đủ sách cả.

- Nhưng thu lại đủ để làm gì nào? Vì sách là để đọc mà, chứ có phải để bày trên giá đâu. Tớ cũng sẽ mượn một quyển mang về nhà đọc.

- Sao cơ? Cả cậu nữa á? Không có cậu thì cũng đã ít sách lắm rồi.

- Ủ, tớ cũng muốn mượn. Tớ sẽ đọc nhanh thôi và lại mang đến. Và thế là nó quyết định

cũng mang một quyển về.

- Không sao, - nó tự an ủi. - Chỉ ít hơn có một quyển thôi mà. Đằng nào thì cũng đã ít sách còn lại lắm rồi.

Từ đó tôi và thằng Siskin được tự do đọc sách, mà đọc nhiều hơn hẳn. Siskin say mê đến mức nó vừa đi vừa đọc. Nó cầm một quyển sách nào đó từ tủ sách, vừa đi trên phố vừa chúí mũi vào đọc, kết quả là nó đâm sầm vào cột điện, sưng u cả đầu. Sau lần đó nó thôi không vừa đi vừa đọc nữa, mà chỉ đọc ở nhà thôi.

Thằng Siskin làm công việc giữ sách rất nghiêm túc, và tính cách của nó thậm chí cũng thay đổi. Nó trở nên ngăn nắp hơn, có tổ chức hơn và không đãng trí nhiều như trước. Nó luôn khắt khe với tất cả mọi người. Nếu có ai đó mượn sách mà để tay bẩn chẳng hạn, nó sẽ không ngại ngần phê bình:

- Cậu không thấy xấu hổ à? Sao tay cậu bẩn thế này?

- Thì tớ bị bẩn mà? Liên quan gì đến cậu?

- Sao lại liên quan gì? Cậu mượn sách phải không nào?

- Thì mượn sách.

- Thế cậu định để tay thế mà mượn sách á?

- Thế cậu muốn tay tớ phải thế nào?

- Phải tay sạch mới được cầm sách. Tay bẩn thế kia thì cậu làm bẩn sách thôi!

- Về nhà tớ sẽ rửa tay ngay.

- Không được đâu, cậu hãy ra vòi nước mà rửa tay đi. Rồi tớ mới cho cậu mượn sách.

Nếu ai đó mượn sách mà lâu quá không trả, nó cũng sẽ nhắc nhở:

- Giữ sách lâu thế mà cậu không thấy xấu hổ sao? Các bạn khác cũng muốn đọc nữa đấy, cậu thì cứ ngâm mãi ngâm hoài! Nếu không muốn đọc thì trả sách lại đây, rồi khi nào muốn thì lại mượn.

- Nhưng tớ chưa đọc xong mà. Khi nào đọc xong thì tớ trả.

- Thế cậu định đọc đến hết thế kỷ này hay sao?

- Sao lại hết thế kỷ? Sách được cho mượn hạn mười ngày cơ mà.

- Thì mười ngày chứ sao? Cậu mượn sách từ hôm nào nào?

-Tớ vừa mới mượn có một tuần. Đã hết mười ngày đâu.

- Thế cậu cứ nhất quyết phải chờ hết mười ngày sao? Mười ngày là hạn cuối cùng chứ. Còn nếu cậu đọc nhanh hơn thì hãy trả trước hạn, có ai bảo cậu phải giữ cho hết mười ngày đâu.

- Nhưng tớ nói với cậu rồi mà, tớ chưa đọc xong!

- Thế thì cậu hãy đọc nhanh lên!

Nhưng ai đó trả sách nhanh quá nó cũng không hài lòng:

- Cậu này, cậu đã kịp đọc lúc nào vậy? Mới cầm sách hôm qua, hôm nay đã mang trả rồi! Có khi cậu chưa thềm đọc cũng nên?

- Không đọc thì tớ mượn để làm gì?

- Làm sao tớ biết được cậu mượn để làm gì! Nhỡ cậu chỉ xem tranh thôi thì sao?

- Cậu làm như tớ là trẻ con ấy.

- Thôi được, thế cậu kể xem trong sách nói gì nào?

- Lại còn kiểm tra gì thế nữa?

- Tớ phải kiểm tra xem cậu có đọc sách thật không.

- Không phải việc của cậu! Việc của cậu chỉ là cho mượn sách thôi, chứ không phải là kiểm tra.

- Không được, cô giáo đã bầu tớ làm người giữ thư viện, tớ phải kiểm tra chứ. Nếu như cậu không đọc sách, thì có lẽ tớ không cho cậu mượn nữa. Để cho những người khác mượn đọc còn hơn.

Thế là cậu đó đành phải kể lại nội dung quyển sách.

Chương hai mươi mốt

Kể từ khi thăng Siskin cải thiện được điểm số môn tiếng Nga, chúng tôi bắt đầu tham gia

công tác xã hội thì uy tín của chúng tôi lên cao hẳn. Thắng Siskin được phép tham gia đội bóng rổ của lớp, và nó tỏ ra là một vận động viên rất có khả năng. Chúng tôi thậm chí còn bầu nó làm đội trưởng. Nó đã chỉ đạo việc tập luyện của đội hiệu quả tới mức chúng tôi giành được chiến thắng khi thi đấu trong giải của trường. Sau đó thì uy tín của chúng tôi còn lên cao nữa, và trên báo tường của toàn trường có cả bài viết về đội bóng rổ lớp tôi.

Thế nhưng không phải tất cả mọi việc đều đã tốt đẹp ngay. Tôi và thắng Siskin vẫn tiếp tục học tiếng Nga một cách rất chăm chỉ, thế nhưng nó vẫn chỉ được ba điểm mà thôi, chưa hơn được. Còn nó thì tưởng rằng sau khi được ba thì nó sẽ dễ dàng được bốn, rồi được năm, nhưng mà mọi việc chẳng được xuôi chèo mát mái thế.

Cô Olga Nikolaevna vẫn chỉ cho nó ba điểm, đến mức một hôm thắng này thất vọng.

- Anh hiểu em không ạ, - nó nói với anh Volodia, - em không được phép bị ba điểm nhiều hơn nữa. Em là người giữ thư viện, lại là đội trưởng đội bóng rổ. Trên báo tường của toàn trường có bài viết về em, thế mà em lại bị ba điểm thì coi sao được!

- Em phải cố gắng thêm chút nữa, - anh Volodia nói. Em hãy tiếp tục học tập chăm chỉ đi.

- Thì em nói với anh chính là vì chuyện đó mà, có phải muốn bỏ không học nữa đâu? Em có cố đến mấy thì cô Olga Nikolaevna cũng không bao giờ cho em điểm tốt hơn ba hay sao ấy. Chắc cô đã có ấn tượng là em học kém rồi. Như thế thì mãi mãi em chỉ được ba thôi sao?

- Không, - anh Volodia nói. - cô Olga Nikolaevna công bằng lắm mà. Khi nào em đáng được bốn điểm thì nhất định cô sẽ cho bốn.

- Ôi trời ơi, thế thì phải mau mau lên chứ! - thắng Siskin nói. Trong lớp còn mỗi mình em bị ba điểm thôi! Đến vì em mà cả lớp mất điểm thi đua thôi.

Chúng tôi tiếp tục học tập. Cô Olga Nikolaevna cũng giúp thắng Siskin học thêm sau giờ học, và nó tiến bộ thật sự, dù là rất chậm. Hơn tháng rưỡi sau khi nhận được điểm ba đầu tiên, cuối cùng nó đã được bốn điểm. Đó là một sự kiện vui mừng đối với cả lớp.

Ngày hôm đó chúng tôi họp lớp, và cô Olga Nikolaevna thông báo kết quả học tập chung.

- Bây giờ trong lớp chúng ta không còn ai bị điểm kém nữa, - cô nói - Chúng ta đã hoàn toàn loại trừ không chỉ các điểm hai, mà cả các điểm ba nữa.

Cô nói chúng tôi đã học tập rất nỗ lực, và thắng Siskin đã tiến bộ, đến mức cô tin tưởng rằng từ nay về sau nó nhất định sẽ học giỏi.

- Trong trường của chúng ta có những tập thể lớp học rất giỏi, toàn các học sinh khá và

giỏi, nhưng tập thể đoàn kết như lớp của chúng ta, mà cũng toàn là các học sinh khá và giỏi thì chưa từng có, - cô nói. Cô mong rằng học sinh các lớp khác cũng sẽ theo gương lớp ta và học giỏi hơn nữa. Tuy nhiên, cô mong các em không dừng lại ở những gì đã đạt được. Nếu các em thoả mãn, dừng lại và học hành chểnh mảng thì điểm số của các em lại tụt xuống đấy.

Sau đó anh Volodia cũng phát biểu ý kiến. Anh nói:

- Các em ạ, anh sẽ viết một bài báo về lớp mình để đăng trên báo tường của trường, để cả trường biết các em đã cố gắng học tập như thế nào và để các lớp khác học tập gương tốt của các em. Các em hãy kể lại điều gì giúp các em đạt được những kết quả cao trong học tập.

- Theo em là nhờ cô Olga Nikolaevna đã dạy rất tốt ạ - Vania Pakhomov nói.

- Cô Olga Nikolaevna là cô giáo rất giỏi ạ, - Vasia Erokhin nói.

- Nhưng việc học tập thì không chỉ phụ thuộc vào cô giáo, các em ạ, - cô Olga Nikolaevna nói. Các giáo viên giỏi nhất đôi khi cũng gặp những lớp học mà không phải là tất cả học sinh đều học giỏi.

- Chúng em đã đạt được các thành tích tốt là nhờ cô Olga Nikolaevna đã dạy rất giỏi, thêm vào đó cả tập thể lớp cùng mong muốn học tập tốt ạ, - Tolia Dezhkin nói.

- Vậy các em hãy kể xem tại sao các em lại muốn học giỏi? - Anh Volodia hỏi

- Em kể được không ạ? - thằng Siskin nói. - Em nghĩ rằng trong lớp chúng ta tất cả các bạn có một tình bạn thật sự. Mọi người không chỉ nghĩ về bản thân mình, mà còn quan tâm đến các bạn khác nữa. Điều đó chính em đã trải qua. Khi em học kém, tất cả các bạn đã quan tâm đến em. Nhưng có điều khi đó em rất ngu ngốc cho nên mới tự ái. Còn bây giờ em đã hiểu là các bạn đều muốn giúp đỡ em và cùng phấn đấu vì danh dự của tập thể lớp.

- Em nói rất đúng, Siskin ạ. Đó là tình đoàn kết gắn bó giúp cả lớp đạt được thành tích học tập tốt, - anh Volodia nói. Trong lớp các bạn đã hiểu được rằng một tình bạn chân chính không có nghĩa là giấu diếm khuyết điểm hộ bạn, mà là phải nghiêm khắc với các bạn của mình.

- Cho em nói với ạ, - tôi nói. - Bây giờ em cũng hiểu phải đối xử với bạn mình như thế nào. Cần phải nghiêm khắc yêu cầu bạn tiến bộ. Nếu bạn mắc khuyết điểm, cần phải nói thẳng với bạn mình, bởi vì nếu không nói thì hoá ra chính mình cũng trở thành người bạn không tốt mất. Em cũng đã trải qua điều đó. Khi Siskin hành động không đúng, mà em lại giúp bạn giấu diếm thì thật là tai hại. Rồi sau đó em cũng nghiêm túc đòi hỏi bạn mình

sửa chữa, nên giờ đây em trở thành một người bạn chân chính của bạn ấy.

- Em cũng đã hiểu đúng vấn đề. - anh Volodia nói. Và câu chuyện của chúng tôi cứ thế tiếp tục, chúng tôi còn bàn nhiều việc khác nữa, và cuối cùng Siskin nói:

- Thưa cô Olga Nikolaevna, em muốn xin cô hãy cho em điểm bốn vào sổ điểm ạ.

- Đến cuối tuần cô sẽ cho điểm tất cả các em, và đến lúc đó cả điểm bốn của em nữa.

- Thưa cô, em xin cô hãy cho em điểm bốn hôm nay ạ, em muốn lắm ạ!

- Sao em phải vội thế? Điểm bốn có chạy đi đâu mất đâu!

- Em biết là không chạy mất ạ. Nhưng em muốn được khoe mẹ em. Em hứa với mẹ là nhất định em sẽ được bốn môn tiếng Nga từ lâu lắm rồi ạ.

- Chẳng lẽ mẹ em không tin em khi không có điểm trong sổ sao? - cô Olga Nikolaevna hỏi.

- Mẹ em tin ạ! - thằng Siskin nói, - có điều, cô biết không, nếu chỉ nói thì là một chuyện, nhưng còn điểm trong sổ thì lại là chuyện khác ạ.

- Thưa cô, đúng đấy ạ, cô hãy cho bạn ấy điểm vào sổ đi ạ! Cả lớp cùng xin hộ. Anh Volodia cũng nói:

- Tất cả chúng em cùng xin cô ạ, thưa cô Olga Nikolaevna. Cô hãy cho điểm Siskin trước, còn cả lớp để đến cuối tuần ạ.

Cô Olga Nikolaevna mỉm cười

- Thôi được, cô đồng ý nếu như tất cả các em cùng xin... - cô nói và cầm lấy sổ điểm của Siskin. Thằng Siskin hồi hộp nhìn ngòai bút của cô Olga Nikolaevna viết điểm bốn vào cuốn sổ.

Chúng tôi ra về, và tôi chợt nhận thấy khi chúng tôi ngồi trong lớp, ngoài phố đã trở nên ấm hơn nhiều. Sáng ra trời vẫn còn lạnh, thế mà bây giờ những giọt nước đang rỏ từ những miếng băng lấp lánh treo dưới mái nhà. Chúng phát sáng dưới ánh mặt trời, hệt như những quả cầu trang trí trên cây thông năm mới. Gió ấm dịu dàng thổi vào mặt, mang theo mùi nước sông, giống hệt như mùi nước trong những ngày hè nóng nực. Có cảm giác như những cơn gió này đến thẳng từ phương Nam, từ những đồng cỏ rộng của Kazakhstan, nơi mùa xuân đã đến và mùa cắt cỏ đã bắt đầu. Chúng tôi thấy rất dễ chịu và vui vẻ! Trái tim đập rộn rã trong lồng ngực như muốn bứt ra ngoài, muốn chạy thật nhanh, muốn tung cánh bay đi đâu đó. Trong đầu óc toàn những ý nghĩ tuyệt diệu với

những ước mơ thành người tốt, làm những điều phi thường khiến mọi người ngạc nhiên và để mọi người cùng vui vẻ như chúng tôi bây giờ.

Đó là những ý nghĩ của tôi, còn thằng Siskin đi bên cạnh tôi mà hình như nó chả nhận ra điều gì cả. Rồi đột ngột nó dừng giữa phố, mở cặp lấy quyển sổ điểm, mở ra và ngắm nghía điểm bốn đầu tiên của mình.

- Đấy, điểm bốn! - nó cười rộng ngoác. - Tớ mơ thấy nó mãi đấy! Bao nhiêu lần tớ đã nghĩ: Biết bao giờ mới được bốn để khoe mẹ đây. Mẹ tớ nhất định sẽ hài lòng vì tớ. Tớ biết học không phải là để cho mẹ, mẹ tớ cũng nói thế, nhưng dù sao thì tớ cũng cố học cho mẹ tớ hài lòng dù chỉ một chút thôi. Mẹ tớ muốn có thằng con ngoan mà. Tớ sẽ ngoan, rồi cậu thấy. Và mẹ tớ sẽ được tự hào về tớ. Tớ cố một chút nữa thôi, nhất định tớ sẽ được năm điểm. Rồi mẹ tớ sẽ tự hào. Cả dì Dina nữa chứ, tớ chả tiếc dì ấy đâu. Dì tớ cũng tốt lắm, dù đôi khi cũng cho tớ ăn đòn.

Nó dừng lại, giấu quyển sổ điểm quý báu vào cặp, và nhìn xung quanh, rồi hít một hơi thật dài.

- Cậu cảm thấy gì không? - nó hỏi. - Gió xuân đấy! Mùa xuân sắp đến rồi. Cuối tháng hai rồi còn gì nữa, mà tháng hai là tháng cuối cùng của mùa đông. Sắp sang tháng ba rồi, mùa xuân đến, rồi các dòng suối sẽ chảy, rồi cỏ sẽ mọc xanh, nhím và rắn nước sẽ tỉnh lại, rồi tất cả các con thú nhỏ khác nữa. Chim chóc sẽ hót và hoa sẽ nở...

Và nó còn tiếp tục kể lể những gì gì nữa về mùa xuân, về những con chim, nhưng tôi nào có nhớ hết được, bởi trong đầu tôi lúc đó đột ngột xuất hiện ý muốn kể lại cho tất cả mọi người nghe mọi chuyện đã xảy ra với chúng tôi. Và thế là tôi bắt đầu viết, mỗi ngày một ít, và dù tôi không thể kể được hết mọi chuyện, chỉ kể được những việc chính đã xảy ra thôi, và khi tôi kết thúc câu chuyện cũng là lúc tôi và thằng Siskin được lên lớp với toàn là điểm năm.

Và đó là những điều tôi muốn kể với các bạn.

Chia sẻ ebook : <http://downloadsachmienphi.com/>

Tham gia cộng đồng chia sẻ sách : Fanpage :

<https://www.facebook.com/downloadsachfree>

Cộng đồng Google : <http://bit.ly/downloadsach>

